John le Carré

O CRIMĂ LA CASE MARI

„O nouă structură arhetipală a romanului poliţist plăsmuită de un corifeu necontestat.“

New Fiction

„Dacă există o tendinţă numită victorianism enigmistic, această carte o întruchipează cu desăvîrşire.“

Melvyn Bragg, Sunday Today

„Lui Maigret, Arsène Lupin, Hercule Poirot şi domnişoarei Marple li se adaugă un nou detectiv antierou: se numeşte George Smiley şi e încîntător.“

The Listener

John le Carré

O CRIMĂ LA CASE MARI

RAO International Publishing Company

RAO International Publishing Company S.A.
P.O. Box 2-124 Bucureşti, ROMÂNIA

JOHN LE CARRÉ
A Murder of Quality

Traducere din limba engleză
RALUCA MIHAIL

Coperta
DONE STAN

Tiparul executat de
ALFÖLDY NYOMDA AG
Debrecen, Ungaria

Iulie 1997

ISBN 973-576-140-8

Pentru Ann

CUPRINS

PREAMBUL

Există, probabil, cîteva şcoli de mare tradiţie ·despre care se va pretinde cu convingere că sînt întruchipate de cea de la Carne. Dar cel ce va căuta în cancelariile acestora vreun D'Arcy, Fielding, sau Hecht, va căuta în zadar.

JOHN LE CARRÉ

Capitolul 1

LUMÎNĂRI NEGRE

Măreția școlii din Carne a fost în unanimitate pusă pe seama regelui Eduard al IV-lea, al cărui zel educațional trebuie atribuit Ducelui de Somerset. Dar Carne preferă politicii discutabile a consilierului său respectabilitatea monarhului, bazîndu-se pe convingerea că marile școli, asemenea regilor din dinastia Tudor, au fost desemnate în ceruri.

Și, într-adevăr, faima sa este aproape un miracol. Întemeiată de călugări obscuri, înzestrată de un rege care nu era decît un băiețandru bolnăvicios și scoasă din uitare de un tiran victorian, Carne și-a ridicat capul, s-a dezbărat de apucăturile țărănești și s-a înfățișat strălucitoare la curțile secolului douăzeci. Și, cît ai clipi din ochi, țopîrlanul din Dorset a devenit favoritul Londrei: era vremea lui Dick Whittington[1]. Carne deținea pergamente în latină, sigilii de ceară și domenii mănăstirești unde se celebra așa-numita Lammas[2]. Carne avea proprietăți, mănăstiri și carii care

1 Richard (Dick) Whittington (1358–1423) – comerciant și filantrop englez, primar al Londrei (n.tr.).

2 Lammas – sărbătoare în Anglia, de 1 august, în care se binecuvîntează pîinea făcută din prima recoltă de grîu (n.tr.).

scobeau în lemn, un stîlp al infamiei şi un înscris în Doomsday Book[1] – de ce altceva ar mai fi avut nevoie ca să facă educaţie fiilor de bogătaşi?

Şi aceştia veneau: veneau în fiecare semestru, aşa încît, în decursul unei întregi după-amieze, trenurile descărcau pe peron grupuri triste de băieţi în haine negre. Veneau în maşini mari, strălucind de o curăţenie îndoliată. Veneau să-l îngroape pe bietul rege Eduard, rostogolindu-şi cărucioarele cu bagaje pe străzile pietruite, sau cărînd cufere ca nişte mici sicrie. Unii purtau pelerine şi, cînd mergeau, arătau ca nişte ciori sau ca nişte îngeri negri veniţi la înmormîntare. Alţii apăreau singuri, ca angajaţii de la pompe funebre, şi puteai să le auzi tropăitul ghetelor cînd treceau. La Carne toţi erau într-un doliu perpetuu: băieţii mici pentru că trebuiau să rămînă, cei mari pentru că trebuiau să plece, iar profesorii pentru că respectabilitatea era prost plătită; şi acum, cînd semestrul Postului Mare (cum era numit semestrul Paştilor) se apropia de sfîrşit, atmosfera mohorîtă se instalase mai stăruitor ca niciodată peste turnurile cenuşii de la Carne.

Tristeţe şi frig. Frigul era dur şi ascuţit precum cremenea. Le tăia feţele băieţilor care veneau alene de pe terenurile părăsite după meciul dintre clase. Le pătrundea prin pardesiele negre şi le transforma gulerele ţepene şi ascuţite în inele de gheaţă în jurul gîtului. Degeraţi, se tîrau de pe teren spre drumul lung, mărginit de ziduri, care ducea în oraş şi la cea mai mare cofetărie, şirul de băieţi risipindu-se încet-încet, în grupuri, iar grupurile în perechi. Doi băieţi, care păreau chiar mai îngheţaţi decît restul, trecură strada şi-şi croiră drum pe o

1 Doomsday Book – registru al terenurilor în Anglia, întocmit din ordinul lui William Cuceritorul în jurul anului 1086, care consemna proprietarul, întinderea şi valoarea proprietăţilor (n.tr.).

potecă îngustă care ducea spre o altă cofetărie, mai îndepărtată, dar mai puţin aglomerată.

– Mor dacă mai trebuie să mă mai uit vreodată la un asemenea meci bestial de rugby. Hărmălaia e cruntă, spuse unul.

Era înalt şi blond şi-l chema Caley.

– Tipii strigă numai fiindcă se uită profesorii din pavilion, răspunse celălalt. De-aia fiecare clasă trebuie să stea buluc. Pentru ca profesorii să se laude cu cît de tare urlă clasele lor.

– Atunci ce zici de Rode? De ce stă cu noi şi ne pune să strigăm? Doar nu-i profesor titular, ci doar un pîrlit de suplinitor.

– Îi perie tot timpul pe profesori. Uită-te la el în curtea interioară în recreaţii cum bîzîie pe lîngă barosani. Toţi profii tineri fac la fel.

Însoţitorul lui Caley era un roşcovan plictisit pe nume Perkins, şef în clasa profesorului Fielding.

– Am fost la ceai la Rode, spuse Caley.

– Rode e groaznic. Poartă ghete maro. Cum a fost ceaiul?

– Deprimant. E nostim cum îi dă de gol ceaiul. Deşi doamna Rode e ca lumea – fără pretenţii, stilul plebeu: şerveţele croşetate şi păsărele de porţelan. Mîncarea e bună; ca la Institutul Femeilor, dar bună.

– Semestrul ăsta Rode ţine pregătirea premilitară. Asta o să pună capac la toate. E extrem de entuziast şi se fuduleşte tot timpul. Îţi dai seama că nu e un gentleman. Ştii unde a făcut şcoala?

– Nu.

– Şcoala de stat din Branxome. Fielding i-a spus mamei mele cînd a venit din Singapore semestrul trecut.

– Dumnezeule! Unde-i Branxome ăsta?

– Pe coastă. Lîngă Bornemouth. Eu n-am fost la nimeni la ceai, numai la Fielding.

Perkins adăugă după o mică pauză:

– Servesc castane coapte şi gogoşi. Şi ştii, n-ai voie să-i mulţumeşti. Zice că sentimentalismele sînt doar pentru oamenii simpli. Tipic pentru Fielding. E altfel decît restul profesorilor. Cred că băieţii îl plictisesc. Toată şcoala merge la el la ceai o dată pe semestru, ne ia pe rînd, cîte patru, şi conversaţia lui se reduce cam la ce ţi-am zis.

Îşi continuară drumul în tăcere un timp, apoi Perkins spuse:

– Fielding mai dă o petrecere diseară.

– O ţine în chefuri de la o vreme, răspunse Caley dezaprobator. Bănuiesc că mîncarea la voi e mai rea ca niciodată, nu?

– E ultimul lui semestru înainte să plece. Îi cheamă în vizită separat pe fiecare profesor cu nevasta, pînă la sfîrşitul semestrului. În fiecare seară aprinde lumînări negre. Doliu, adică. Al naibii de extravagant.

– Da. Bănuiesc că-i o chestie demonstrativă.

– Tatăl meu spune că-i un excentric.

Traversară drumul şi dispărură în cofetărie, continuînd să discute problemele importante ale domnului Terence Fielding, pînă cînd, fără tragere de inimă, Perkins puse capăt întîlnirii. Mergea slab la ştiinţele exacte şi de aceea era nevoit, din păcate, să facă meditaţii.

Petrecerea la care se referise Perkins în după-amiza aceea era pe sfîrşite. Domnul Terence Fielding, director de colegiu la Carne, îşi mai turnă nişte vin de Porto şi împinse plictisit carafa în stînga. Era propriul lui vin de Porto, cel mai bun pe care îl avea. Era destul ca să-i ajungă întreg semestrul – şi

după aceea, putea să se aleagă praful. Se simţea puţin obosit după ce privise meciul, cam ameţit de băutură şi cam plictisit de Shane Hecht şi de soţul ei. Shane era hidoasă. Masivă şi dominatoare, ca o Valkirie fanată. O claie de păr negru. Ar fi trebuit să invite pe altcineva. Pe soţii Snow, de exemplu, dar el prea făcea pe deşteptul. Sau pe Felix D'Arcy, dar ăsta avea obiceiul prost să-l întrerupă cînd vorbea. În fine, nu mai putea dura mult pînă cînd Charles Hecht va fi suficient de sîcîit ca să se bosumfle şi să plece mai devreme.

Hecht nu-şi găsea locul, vrînd să-şi aprindă pipa, dar lui Fielding nici nu-i trecea prin gînd să-l invite. Hecht putea să fumeze un trabuc dacă ţinea neapărat. Dar pipa avea să-i rămînă în buzunarul sacoului de seară, unde-i era – sau nu-i era – locul, fără să-i împodobească profilul de sportiv.

– Doreşti un trabuc, Hecht?

– Nu, mulţumesc, Fielding. Te deranjează dacă...

– Îţi recomand trabucurile. Tînărul Havelake le-a trimis de la Havana. Tatăl lui e ambasador acolo.

– Da, dragă, spuse Shane tolerantă, Vivian Havelake a fost în detaşamentul lui Charles cînd Charles era comandantul cadeţilor.

– Havelake e un băiat bun, remarcă Hecht, strîngînd din buze pentru a arăta că era un judecător riguros.

– E nostim să constaţi cum s-au schimbat lucrurile.

Shane Hecht rosti cuvintele repede, cu un zîmbet împietrit, ca şi cum în realitate nu era nimic nostim.

– Trăim într-o lume atît de cenuşie în zilele astea. Îmi amintesc înainte de război, continuă ea, cînd Charles inspecta pe un cal alb trupele din subordine. Lucrul ăsta nu se mai face acum, nu? Nu am nimic împotriva domnului Iredale pe post de comandant, absolut nimic. Care era regimentul lui, mai ştii, Terence? Sînt sigură că face faţă ca instructor la

pregătirea militară, deşi nu mai poate fi acelaşi lucru. Se înţelege bine cu băieţii, nu? Soţia lui e o femeie tare cumsecade. Mă întreb de ce nu reuşesc să-şi ţină servitorii. Am auzit că semestrul viitor domnul Rode va ajuta la pregătirea militară.

– Bietul Rode, rosti Fielding rar, se agită ca un căţeluş care se străduieşte să-şi merite osul. Îşi dă toată silinţa: l-ai văzut făcînd galerie la meciurile şcolii? Înainte de a veni aici nici nu văzuse vreun meci de rugby. La şcolile de stat nu se joacă rugby – numai fotbal. Ţi-l aminteşti cînd a sosit aici, Charles? A fost captivant. La început era foarte retras şi absorbea ca un burete tot ce ţinea de felul nostru de a fi: jocurile, vocabularul, comportamentul. Apoi, într-o zi, parcă a dobîndit brusc darul vorbirii şi a început să se exprime pe limba noastră. A fost uluitor, ca o operaţie estetică. Desigur, a fost opera lui Felix D'Arcy – n-am mai pomenit aşa ceva.

– Sărmana doamnă Rode, spuse Shane Hecht cu vocea aceea abstractă şi imprecisă pe care o păstra pentru sentinţele cele mai veninoase. O drăguţă, în simplitatea ei, nu vi se pare? De pildă, cine s-ar fi gîndit să atîrne răţuştele alea de porţelan pe perete? Cele mari în frunte şi cele mici la coadă. Fermecător, nu? Ca într-o ceainărie. Mă întreb de unde le-a cumpărat. Trebuie s-o întreb. Am auzit că tatăl ei locuieşte lîngă Bornemouth. Bănuiesc că se simte tare singur, nu credeţi? Într-un loc atît de primitiv, n-ai cu cine schimba o vorbă.

Fielding se lăsă pe spate în scaun şi cuprinse cu privirea masa întinsă. Argintăria era o frumuseţe. Cea mai elegantă din Carne, după cum auzise şi înclina să creadă. Semestrul ăsta folosise numai lumînări negre. Era un lucru care-i făcea pe oameni să-şi amintească de tine după ce plecai: „Ce om de treabă, Terence – şi ce gazdă minunată. Vă amintiţi, în

ultimul semestru pe care l-a petrecut aici invitat la cină tot personalul, cu tot cu neveste. Masă cu dichis, lumînări negre, impresionant. I se rupea inima că pleacă din şcoală.“ Dar ţinea să-l agaseze pe Hecht. Shane gusta treaba asta. Shane îl aţîţa să facă asta pentru că îl ura pe Charles, pentru că pe cît era de mătăhăloasă, pe atît era de perfidă, ca un şarpe.

Fielding îl privi pe Hecht, apoi pe nevasta lui Hecht, iar aceasta îi răspunse cu un zîmbet lasciv şi depravat de tîrfă. Pentru o clipă, Fielding şi-l imagină pe Hecht înfruptîndu-se din trupul acela abundent: era o scenă care-i amintea de Lautrec... da, întocmai! Un Charles fudul, cu joben, aşezat ţeapăn pe cuvertura de pluş; ea, masivă, revărsată şi plictisită. Imaginea îi făcu plăcere: ca şi perversitatea de a-l transplanta pe netotul acela de Hecht din puritatea spartană a mediului de la Carne în bordelurile din Parisul secolului al nouăsprezecelea...

Fielding începu să vorbească, pe un ton sentenţios, cu un aer de obiectivitate amabilă, care ştia că avea să-l irite pe Hecht.

– Cînd mă uit înapoi la cei treizeci de ani pe care i-am petrecut la Carne, îmi dau seama că n-am realizat nici cît un măturător de stradă.

Amîndoi îl priveau atent, iar el continuă:

– Pe vremuri consideram că un măturător îmi este inferior. Am ajuns să mă îndoiesc. El face dintr-un lucru murdar unul curat şi lumea mai face un pas înainte. Dar eu – eu ce am făcut? Am întărit o clasă conducătoare care nu se distinge nici prin talent, nici prin cultură, nici prin inteligenţă; am înviat pentru încă o generaţie însemnele unei epoci apuse.

Charles Hecht, care nu învăţase dibăcia de a nu-i da atenţie lui Fielding, se făcu purpuriu şi începu să se agite la celălalt capăt al mesei.

– Dar nu facem şcoală cu ei, Fielding? Nu te gîndeşti la succesele noastre, la burse?

– Eu n-am învăţat nimic, pe nici un băiat, niciodată, Charles. De obicei pentru că băieţii nu au fost suficient de deştepţi; de cîteva ori, pentru că eu n-am fost. Vezi tu, la cei mai mulţi băieţi capacitatea de percepţie dispare o dată cu pubertatea. La cîţiva rămîne, dar noi, la Carne, cînd o dibuim, avem mare grijă s-o nimicim. Dacă supravieţuieşte în ciuda eforturilor noastre, băiatul cîştigă o bursă... Ai răbdare cu mine, Shane: este ultimul meu semestru.

– Ce-are a face că-i ultimul semestru? Vorbeşti prostii, Fielding, spuse Hecht furios.

– Asta e tradiţia la Carne. Succesele astea, cum le spui tu, sînt rateurile, puţinii băieţi care nu s-au dat pe brazdă la Carne. Cei care au ignorat cultul mediocrităţii. Nu putem face nimic pentru ei. Dar pentru ceilalţi, pentru micii clerici îmbrobodiţi şi soldăţeii orbi, pentru ei Carne este primul pas spre dezastru, iar copiii ăştia ne urăsc.

Hecht rîse forţat.

– Dacă ne urăsc aşa tare, de ce mai vin atîţia? De ce ne ţin minte şi se întorc să ne mai vadă?

– Pentru că noi, dragă Charles, sîntem premoniţia dezastrului. Sîntem lecţia de la Carne pe care n-o vor uita niciodată. Pe noi vin să ne citească, nu înţelegi? De la noi au învăţat secretul vieţii: să îmbătrîneşti fără să devii mai înţelept. Şi-au dat seama că nu se schimbă nimic o dată ce înaintezi în vîrstă: nu te orbeşte vreo revelaţie pe drumul spre Damasc, şi nici nu te trezeşti dintr-o dată matur.

Fielding îşi lăsă capul pe spate şi ţintui cu privirea ornamentul victorian stîngaci din tavan şi aura de praf din jurul rozetei de lumină.

– Am îmbătrînit puţin, atîta tot. Aceleaşi poante, aceleaşi gînduri, aceleaşi dorinţe. Anii au trecut peste noi, Hecht, dar am rămas aceiaşi oameni. Nu sîntem nici mai buni, nici mai înţelepţi; n-am schimbat o idee originală în cincizeci de ani de viaţă. Şi copiii şi-au dat seama că sîntem o scamatorie, şi şcoala, şi noi: învelişul nostru academic, poantele noastre universitare, porţile pe care le-am deschis pentru ei. Şi de-asta vin înapoi în fiecare an din viaţa aceea debusolată şi lipsită de sens, ca să se holbeze fascinaţi la tine şi la mine, Hecht, precum copiii la un mormînt, căutînd secretul vieţii şi al morţii. O, da, asta au învăţat de la noi.

Hecht îl privi pe Fielding un moment în tăcere.

– Vrei să mai sorbi şi altceva decît cuvintele mele, Hecht? zise Fielding cu un ton uşor împăciuitor, dar Hecht nu-şi luă ochii de la el.

– Dacă asta-i o glumă... începu el, iar soţia lui remarcă satisfăcută că era destul de furios.

– Şi eu aş vrea să ştiu, Charles, răspunse Fielding, cu vădită gravitate. Ce n-aş da să ştiu. Pe vremuri mi se părea o chestie deşteaptă să confunzi comedia cu tragedia. Acum mi-aş dori să le pot distinge.

Îi plăcu cum sunase această ultimă poantă.

Îşi băură cafeaua în salon, unde Fielding o dădu pe bîrfă, dar Hecht nu se lăsă atras. Fielding aproape regreta că nu-l lăsase să-şi aprindă pipa. Apoi şi-l imagină iar pe Hecht la Paris şi-şi reveni. În seara asta fusese demn de admiraţie. Avea momente cînd se convingea chiar şi pe sine însuşi.

În timp ce Shane se ducea să-şi ia paltonul, cei doi bărbaţi rămaseră împreună pe hol, dar nici unul nu scoase o vorbă. Shane se întoarse purtînd un guler de hermină îngălbenit de ani, drapat pe umerii ei albi şi masivi. Îşi înclină capul spre dreapta, zîmbi şi-i întinse palma întoarsă lui Fielding.

– Dragă Terence, spuse el, în timp ce Fielding îi săruta degetele grase, ai fost atît de amabil. Şi e ultimul semestru pe care-l petreci cu noi. Trebuie să vii la noi la masă înainte de a pleca. Ce trist. Am rămas atît de puţini.

Zîmbi din nou, închizînd pleoapele pe jumătate ca să arate cît era de tulburată, apoi ieşi după soţul ei pe stradă. Era un frig aspru şi mirosea a zăpadă.

Fielding închise uşa după ei, trase zăvorul cu grijă – poate mai grăbit decît ar fi impus buna-cuviinţă – şi se întoarse în sufragerie. Paharul cu vin de Porto al lui Hecht era aproape pe jumătate plin. Fielding îl ridică şi-l turnă cu grijă înapoi în carafă. Spera ca Hecht să nu se fi supărat prea tare, – nu putea suferi ca oamenii să-l antipatizeze. Suflă în lumînările negre şi apoi le umezi fitilele între degete. Aprinse lumina, luă de pe bufet un carnet ieftin şi-l deschise. Conţinea lista de invitaţi pe care urma să-i mai cheme la masă pînă la sfîrşitul semestrului. Bifă cu grijă numele lui Hecht cu stiloul. Terminase cu ei. Miercuri urmau să vină soţii Rode. El era o persoană de bună calitate, dar ea era îngrozitoare... Deşi asta nu se întîmpla de regulă în cuplurile căsătorite. Soţiile de obicei erau mult mai simpatice.

Deschise bufetul şi scoase din el o sticlă de coniac şi un pahar fără picior. Ţinîndu-le pe amîndouă într-o mînă, se întoarse în sufragerie, tîrşîindu-şi picioarele şi sprijinindu-se cu cealaltă mînă de perete. Doamne! Se simţi dintr-o dată bătrîn; durerea uşoară din piept, greutatea din picioare. Era un mare efort să te afli în compania cuiva – veşnic pe scenă. Nu suporta să stea singur, dar, în acelaşi timp, oamenii îl sîcîiau. Singurătatea era ca atunci cînd eşti obosit, dar nu poţi dormi. Un poet german spusese asta; îl şi citase odată: „Tu poţi dormi, dar eu trebuie să dansez“ Ceva în genul ăsta.

„Ăsta sînt", medită Fielding. „Cam asta este şi Carne: un satir bătrîn care dansează pe muzică." Muzica era tot mai rapidă, iar ei tot mai bătrîni, dar trebuiau să continue să danseze – tinerii aşteptau în culise. Pe vremuri era distractiv să dansezi un vals de demult într-o lume nouă. Îşi mai turnă coniac. Într-un fel se bucura că pleacă, deşi trebuia s-o ia de la capăt cu predatul în altă parte.

Dar Carne avea frumuseţea sa... primăvara în curtea catedralei... siluetele de flamingo ale băieţilor aşteptînd ritualul slujbei... fluxul şi refluxul copiilor, ca anotimpurile anului, şi cei în vîrstă care mureau în mijlocul lor. Şi-ar fi dorit să poată picta; ar fi pictat spectacolul oferit de Carne toamna, cu toate nuanţele galben-roşietice şi maronii... Ce păcat, se gîndi Fielding, că o minte atît de sensibilă la frumos nu avea nici un talent creativ.

Se uită la ceasul de la mînă. Douăsprezece fără un sfert. Era aproape timpul să plece... trebuia să danseze, nu putea să doarmă.

Capitolul 2

SENTIMENTUL DE JOI

Era joi seara şi *Christian Voice* abia fusese tipărită. Pe Fleet Street acest lucru nu era tocmai un eveniment istoric. Puştiul cu faţa plină de coşuri de la serviciul expediţii care luase grămada dezordonată de probe de tipar le mînuia cu mai mult respect decît ar fi fost strict necesar dacă s-ar fi gîndit numai la o eventuală primă de Crăciun. În această privinţă experienţa îl învăţase că ziarele laice de la Unipress erau mai grijulii cu milosteniile palpabile decît *Christian Voice,* caritatea fiind direct proporţională cu tirajul.

Domnişoara Brimley, editorul revistei, îşi potrivi la spate perna umflată şi îşi aprinse o ţigară. Secretara sa, care era în acelaşi timp redactor-şef – postul implica ambele funcţii – căscă, îşi băgă flaconul cu aspirine în poşetă, îşi pieptănă părul roşcat şi-i ură domnişoarei Brimley noapte bună, lăsînd în urmă-i, ca de obicei, mirosul de pudră puternic aromată şi o cutie goală de şerveţele. Domnişoara Brimley ascultă mulţumită ecoul paşilor care se pierdeau pe coridor. Îi făcea plăcere să rămînă, în sfîrşit, singură, să savureze relaxarea. Era o surpriză continuă pentru ea faptul că în fiecare joi dimineaţa simţea aceeaşi uşoară încordare cînd intra în

clădirea vastă de la Unipress şi aştepta să urce scările rulante, una după alta, simţindu-se puţin caraghioasă, ca un pachet modest pe un transatlantic de lux. Cerul îi era martor, condusese *Christian Voice* timp de paisprezece ani şi nu puţini spuneau că editarea acestei reviste era cea mai bună treabă pe care o făcea Unipress. Şi cu toate acestea, sentimentul de joi nu o părăsise niciodată, neliniştea pătrunzătoare că într-o zi, poate chiar azi, va veni băiatul de la expediţii şi ziarul nu va fi gata. Adeseori se întrebase ce s-ar fi întîmplat atunci. Auzise de astfel de eşecuri în vastul combinat al presei, de articole respinse şi imputate personalului. Oricum, i se părea un mister de ce continuau să accepte *Christian Voice* cu biroul scump de la etajul 7 şi cu tirajul despre care chiar domnişoara Brimley, cît de puţin s-ar fi priceput, putea să-şi dea seama că abia scotea preţul clamelor de hîrtie. *Christian Voice* fusese înfiinţată la începutul secolului de bătrînul Lord Landsbury, laolaltă cu un cotidian al nonconformistului şi cu *Temperance Gazette*. Dar *Gazette* şi cotidianul îşi dăduseră de mult obştescul sfîrşit, iar fiul lui Landsbury se trezise într-o dimineaţă, nu cu mult timp în urmă, că afacerea lui, cu tot cu personal, mobilier, pînă la ultima picătură de cerneală, şpalturi şi clame de hîrtie, fuseseră cumpărate de colosul din umbră Unipress.

Asta se petrecuse cu trei ani în urmă şi, de atunci, în fiecare zi se aşteptase să fie concediată. Dar nu se întîmplase aşa; nici o indicaţie, nici o întrebare, nici un cuvînt. Aşa că, femeie cu judecată, îşi continuase munca la fel ca şi pînă atunci şi încetase să se mai minuneze.

Se bucura de felul cum mergeau lucrurile. Era uşor să îţi baţi joc de *Christian Voice*. Revista oferea în fiecare săptămînă, umil şi fără tam-tam, dovezi despre intervenţia lui Dumnezeu în mersul lumii, povestea în termeni simpli şi nu

tocmai ştiinţifici istoria veche a evreilor şi dădea sfaturi materne, sub un nume fictiv, oricui scria şi le solicita. *Christian Voice* nu se prea ocupa de cei cincizeci şi ceva de milioane de oameni care nici nu auziseră de ea. Revista aparţinea unei comunităţi şi, în loc să-i muştruluiască pe cei care nu erau membrii săi, se străduia să le fie de folos celor care erau. Pentru aceştia revista era plină de optimism, blîndeţe şi informaţii. Dacă în India mureau un milion de copii de ciumă, puteai fi sigur că editorialul săptămînii descria salvarea miraculoasă dintr-un incendiu a unei familii metodiste din Kent. *Christian Voice* nu te sfătuia cum să-ţi atenuezi ridurile din jurul ochilor sau cum să-ţi menţii silueta; nu-ţi făcea sînge rău, dacă erai o persoană în vîrstă, cu tinereţea ei nepieritoare. Revista însăşi era între două vîrste şi de condiţie socială medie, propovăduia prudenţa pentru fete şi milostivirea pentru toţi. Nonconformismul este obiceiul cel mai conservator şi familiile care cumpăraseră *Christian Voice* în 1903 o cumpărau şi în 1960.

Domnişoara Brimley nu era tocmai întruchiparea revistei. Capriciile sorţii în timpul războiului şi neprevăzutul muncii în Serviciul de Informaţii o aduseseră alături de tînărul Lord Landsbury şi, timp de şase ani, în război, lucraseră împreună, pe cît de eficient, pe atît de discret, într-o clădire anonimă din Knightsbridge. Capriciile sorţii pe timp de pace îi lăsaseră pe amîndoi şomeri, dar Landsbury avusese decenţa şi generozitatea de a-i oferi domnişoarei Brimley o slujbă. *Christian Voice* îşi încetase apariţia în timpul războiului şi nimeni nu păruse nerăbdător să o reia. La început domnişoara Brimley se simţise puţin încurcată că trebuia să pună pe picioare şi să tipărească o revistă care exprima exact opusul concepţiilor ei teiste, care erau oricum destul de vagi, dar curînd, pe măsură ce prinseseră să sosească scrisori înduioşătoare, iar tirajul se

mai înviorase, începuse să prindă drag de munca ei, de cititori, şi îşi depăşi îndoielile iniţiale. *Christian Voice* devenise viaţa ei, iar cititorii, preocuparea de căpătîi. Se zbătea să le răspundă la întrebările stranii şi chinuite, consulta alte persoane dacă nu putea da ea însăşi răspunsul şi, cu timpul, în spatele unei jumătăţi de duzină de pseudonime, ajunsese, dacă nu filozoful lor, cel puţin îndrumătoarea, prietena şi mătuşa tuturor.

Domnişoara Brimley stinse ţigara, puse în ordine acele, clamele de hîrtie, foarfecele şi lipiciul în sertarul din dreapta sus al biroului ei, cu un aer absent, şi strînse corespondenţa venită cu poşta de după-amiază în caseta ei, pe care, întrucît era joi, o lăsase neatinsă. Erau cîteva scrisori adresate Barbarei Fellowship, nume sub care *Christian Voice* răspunsese, chiar de la înfiinţarea ei, la nenumărate probleme ale corespondenţilor săi, atît în particular, cît şi în paginile revistei. Puteau să aştepte pînă mîine. Îi făcea plăcere să se ocupe de „poşta redacţiei", dar ei îi dedica vinerea dimineaţa. Deschise un fişier mic de lîngă ea şi dădu drumul scrisorilor într-o cutie aflată chiar în faţă. Una din scrisori căzu pe spate şi observă cu surprindere că partea sigilată a plicului era imprimată cu un elegant delfin albastru. Scoase plicul din fişier şi îl privi curioasă, întorcîndu-l pe toate părţile. Era din hîrtie gri pal, cu dungi foarte estompate. Scump – poate făcut de mînă. Sub delfin era un rulou minuscul pe care abia putea distinge înscrisul: *Regem defendere diem videre*. Ştampila poştei era din Carne, Dorset. Aceea probabil că era emblema şcolii. Dar de ce Carne îi suna familiar? Domnişoara Brimley se mîndrea cu memoria ei excelentă şi găsi supărător faptul că acum nu reuşea să-şi aducă aminte. În cele din urmă deschise scrisoarea cu cuţitaşul de fildeş tocit de vreme şi o citi.

Dragă domnişoară Fellowship,

Nu ştiu dacă sînteţi o persoană în carne şi oase, dar asta nu are importanţă, atîta timp cît daţi întotdeauna răspunsuri aşa de pline de bunătate şi amabilitate. Eu sînt cea care v-a scris în iunie trecut despre aluatul de prăjituri. Nu sunt nebună, dar ştiu că soţul meu încearcă să mă omoare. Aş putea, vă rog, să vin să vă văd cît mai curînd cu putinţă? Sînt sigură că-mi veţi da crezare şi vă veţi convinge că sînt o persoană normală. Dacă nu vă supăraţi, cît mai repede posibil. Vă rog, mă înspăimîntă nopţile lungi. Nu ştiu cui altcuiva să-i cer ajutor. Aş putea încerca la domnul Cardew de la casa de rugăciuni, dar nu m-ar crede, iar tata este prea raţional. Sfaturile lor nu m-ar ajuta să mă feresc de moarte. Este ceva în neregulă cu soţul meu. Uneori noaptea, cînd crede că dorm, stă şi se holbează în gol pe întuneric. Ştiu că nu e bine să avem gînduri păcătoase şi să nutrim spaima în inimă, dar n-am încotro.

Sper să nu primiţi multe scrisori din acestea.

A dumneavoastră,
Stella Rode
née Glaston

Pentru o clipă domnişoara Brimley rămase nemişcată la biroul ei, uitîndu-se la adresa imprimată cu frumoase litere albastre în susul paginii: „North Fields. Şcoala Carne, Dorset". În acea secundă de şoc şi uluire, în minte îi reveni cu pregnanţă o propoziţie: „Valoarea inteligenţei depinde de educaţie". Era dictonul favorit al lui John Landsbury. Pînă ce nu cunoşti obîrşia informaţiei nu poţi evalua vestea. Da, astea

erau vorbele lui: „Noi nu sîntem democratici. Noi trîntim uşa în nas oricărei persoane inteligente, dar care nu are un arbore genealogic", la care ea îi răspundea: „Bine, John, dar chiar şi cele mai bune familii au nişte începuturi".

Dar Stella Rode era de familie. Îşi aminti deodată. Era fata familiei Glaston. Fata a cărei căsătorie făcuse subiectul editorialului, fata care cîştigase concursul din vară; fiica lui Samuel Glaston din Branxome. Domnişoara Brimley avea fişa ei în index.

Brusc se ridică în picioare, ţinînd încă scrisoarea în mînă, şi merse la fereastra fără perdele. Chiar în faţa ei se găsea o jardinieră din benzi de metal alb împletite. Ciudat, reflectă ea, niciodată nu reuşise să crească ceva în jardiniera asta. Privi jos în stradă, la o siluetă subţire, puţin aplecată în faţă, care se distingea decupată în ceaţa fosforescentă de afară; ceaţa cu irizări galbene, furate de la luminile de pe străzile Londrei. Abia putea să zărească lămpile de stradă, acolo jos, palide şi posace. Simţi deodată nevoia de aer proaspăt şi, cu o mişcare bruscă, străină de calmul ei obişnuit, deschise larg fereastra. Frigul aprig şi valul de sunete furioase îi răbufniră în faţă, urmate de ceaţa insidioasă. Gălăgia traficului era constantă, aşa că pentru o clipă i se păru că era doar o maşină mare care întorcea. Apoi, pe deasupra hărmălaiei neîntrerupte, îi auzi pe vînzătorii de ziare. Strigătele lor erau asemenea ţipetelor pescăruşilor într-o furtună dezlănţuită. Îi putea vedea acum, ca pe nişte santinele printre umbrele grăbite.

Ar fi putut să fie adevărat. Întotdeauna asta fusese partea dificilă. De-a lungul întregului război fusese vorba de aceeaşi căutare fără tihnă. Ar fi putut să fie adevărat. Nu avea nici un sens să apreciezi gradul de probabilitate al unei ştiri dacă nu aveai o informaţie de bază de la care să porneşti. Îşi aminti de primele informaţii primite din Franţa despre bombele

zburătoare – relatări înnebunitoare despre nişte piste de beton în adîncul unei păduri. Trebuia să rezişti la senzaţional, trebuia să i te opui. Şi, cu toate astea, ar fi putut să fie adevărat. Mîine, poimîine, vînzătorii de ziare de jos ar fi putut s-o strige în gura mare, iar Stella Rode, născută Glaston, ar fi putut să fie moartă. Şi dacă s-ar fi întîmplat asta, dacă ar fi existat cea mai vagă posibilitate ca acest om să pună la cale uciderea acestei femei, atunci ea, Ailsa Brimley, trebuia să facă tot ce-i stătea în putinţă ca să împiedice crima. În plus, dacă cineva putea să revendice dreptul de a primi ajutor din partea ei, atunci Stella Glaston era aceea: atît tatăl, cît şi bunicul ei fuseseră abonaţi la *Christian Voice* şi, cînd Stella se căsătorise acum cinci ani, domnişoara Brimley menţionase evenimentul în cîteva rînduri în articolul de fond. Familia Glaston îi trimitea o felicitare de Crăciun în fiecare an. Era printre primele familii care se abonaseră...

Era frig la fereastră, dar rămase acolo, fascinată încă de umbrele pe jumătate ascunse care se întîlneau şi se despărţeau jos şi de inutilele lămpi care ardeau dureros printre ele. Începu să şi-l imagineze pe soţul Stellei, întruchipat într-una din acele umbre, împingînd şi îmbrîncind, precum şi ochii lui de asasin cu orbitele pline de întuneric. Şi dintr-o dată i se făcu frică şi simţi nevoia de ajutor.

Dar nu va anunţa poliţia, nu încă. Dacă Stella Rode ar fi dorit asta, ea însăşi i-ar fi înştiinţat. De ce nu o făcuse? Din dragoste? De teamă să nu pară caraghioasă? Din cauză că instinctul nu conta ca probă? Ei aveau nevoie de dovezi concrete. Dar dovada concretă a crimei era moartea. Era oare necesar să aştepte pînă atunci?

Cine ar fi putut s-o ajute? Se gîndi automat la Landsbury, dar el era plecat la ferma lui din Rhodesia. Cine mai lucrase alături de ei în război? Fielding şi Jebedee muriseră. Steed-

Asprey dispăruse. Smiley – pe unde o fi? George Smiley, cel mai deştept şi poate cel mai bizar dintre toţi. Desigur, îşi aminti domnişoara Brimley, se căsătorise cu cine nu se aşteptase nimeni şi se înapoiase la Oxford, într-un centru de cercetare. Dar nu rămăsese acolo... Căsătoria eşuase... Oare ce mai făcuse după aceea?

Se întoarse la birou şi luă cartea de telefoane, volumul de la S la Z. Zece minute mai tîrziu era într-un taxi cu destinaţia Sloane Square. În mîinile adăpostite în mănuşi elegante ţinea o mapă de carton conţinînd fişa Stellei Rode din index şi corespondenţa dintre ele din timpul concursului din vară. Ajunsese aproape de Piccadilly cînd îşi aminti că lăsase fereastra biroului deschisă. Nu i se păru ceva important.

– Fiecare cu pasiunea lui. Unii cresc pisici persane sau joacă golf. Eu am *Christian Voice* şi cititorii mei. Sînt o fată bătrînă şi ridicolă, recunosc, dar asta este. Nu mă duc la poliţie pînă nu încerc ceva, George.

– Şi te-ai gîndit să mă încerci pe mine?

– Da.

Stătea în camera de lucru a lui George Smiley, acasă la acesta, în Bywater Street; singura lumină din încăpere provenea de la lampa cu un design încîlcit de pe birou, un păianjen negru care lucea deasupra notiţelor scrise de mînă care acopereau masa.

– Deci, ai plecat din Serviciu? întrebă ea.

– Da, da, am plecat.

Dădu din cap cu putere, ca şi cum s-ar fi asigurat din nou că o experienţă dezgustătoare se sfîrşise într-adevăr, şi o servi pe domnişoara Brimley cu un whisky cu sifon.

– Am mai lucrat acolo o perioadă scurtă după... Oxford, continuă el. Ştii, pe timp de pace lucrurile stau cu totul altfel.

Domnişoara Brimley încuviinţă din cap.

– Îmi închipui. Ai mai mult timp să fii veninos.

Smiley nu răspunse, îşi aprinse doar o ţigară şi se aşeză în faţa ei.

– Şi oamenii s-au schimbat. Fielding, Steed, Jebedee. S-au dus cu toţii.

Spuse asta pe un ton neutru, în timp ce scotea din poşeta ei mare şi încăpătoare scrisoarea Stellei Rode.

– Asta-i scrisoarea, George.

După ce o citi, el o ridică puţin în dreptul lămpii, iar faţa lui rotundă căpătă în lumină o expresie de gravitate aproape comică. Observîndu-l, domnişoara Brimley se întrebă ce impresie putea să lase acelora care nu-l cunoşteau bine. Ei i se părea cel mai şters om pe care-l întîlnise vreodată; scund şi îndesat, cu ochelari cu lentile groase şi părul rărit; la prima vedere, era prototipul burlacului fără trecere la femei, de vîrstă mijlocie, cu o ocupaţie sedentară. Lipsa lui de încredere în sine în mai toate aspectele practice se oglindea în felul cum se îmbrăca, cu costume scumpe, dar care nu i se potriveau; se lăsa fără să crîcnească pe mîna croitorului său, care îl jecmănea fără ruşine.

– Cealaltă scrisoare pe care ţi-a trimis-o, Brim, unde este?

Ea îi întinse mapa. El o deschise şi, o clipă mai tîrziu, citi cu voce tare cealaltă scrisoare a Stellei Rode:

Dragă domnişoară Fellowship,

Aş dori să vă trimit următoarea sugestie pentru concursul dumneavoastră „Sfaturi în bucătărie".

Frămîntaţi o dată pe lună o cantitate de aluat pentru prăjituri. Frecaţi cantităţi egale de untură şi zahăr pînă devine o cremă şi adăugaţi un ou pentru fiecare

150 de grame de amestec. Pentru budinci şi prăjituri, adăugaţi făină la cantitatea necesară de aluat de bază.

Se păstrează bine timp de o lună.

Alăturat vă trimit adresa mea.

A dumneavoastră,
Stella Rode (*née* Glaston)

P.S. Apropo, buretele de sîrmă se ţine într-un borcan cu soluţie de apă cu săpun, ca să nu ruginească. Avem voie să participăm cu două sfaturi? Dacă da, se poate ca acesta să fie al doilea, vă rog?

– A cîştigat concursul, remarcă domnişoara Brimley, dar asta este irelevant. Uite ce vreau să-ţi spun, George. Fata e din familia Glaston, care sînt cititori ai revistei de la primul ei număr. Bunicul Stellei era bătrînul Rufus Glaston, regele neîncoronat al ceramicii de Lancashire; împreună cu tatăl lui John Landsbury, au construit biserici şi case de rugăciuni în mai toate satele din Midlands. Cînd a murit Rufus, *Christian Voice* a scos o ediţie omagială şi însuşi bătrînul Landsbury a scris ferparul. Samuel Glaston a preluat afacerile tatălui său, dar a fost nevoit să se mute în sud din motive de sănătate. S-a stabilit în cele din urmă lîngă Bornemouth, văduv, cu o fiică, Stella. Ea este ultimul descendent al familiei. Sînt oameni cu picioarele pe pămînt toţi, inclusiv Stella, cred. Nu-mi închipui că vreunul poate să sufere de mania persecuţiei.

Smiley o privi uluit.

– Dragă Brim, m-ai băgat în ceaţă. De unde naiba ştii toate astea?

Domnişoara Brimley zîmbi conciliant.

– Familia Glaston e ca o carte deschisă – aproape că face parte din revistă. Ne trimit felicitări de Crăciun şi cutii de

bomboane la aniversările revistei. Avem cam cinci sute de familii care formează ceea ce numesc eu biserica noastră. Au făcut parte din existenţa lui *Christian Voice* de la început şi sînt mereu prezenţi. Oamenii ăştia ne scriu, George; dacă au griji, ne scriu şi ne spun; dacă se căsătoresc, se mută, se pensionează, dacă sînt bolnavi, trişti sau supăraţi, nouă ne scriu. Dumnezeu mi-e martor că nu întrec măsura, dar ne scriu destul de des.

– Cum de-i ţii minte pe toţi?

– Nu pot să-i ţin minte. Am un fişier. Le răspund întotdeauna... numai că...

– Da?

Domnişoara Brimley îl privi cu gravitate.

– Este pentru prima oară că-mi scrie cineva pentru că îi este frică.

– Cu ce te pot ajuta?

– Pînă acum mi-a venit o singură idee bună. Parcă îmi amintesc că Adrian Fielding avea un frate profesor la Carne...

– E director acolo, dacă nu s-o fi pensionat.

– Nu, semestrul ăsta iese la pensie – am citit acum cîteva săptămîni în *The Times,* la rubrica aia scurtă din pagina informativă, unde cei din Carne dau mereu anunţuri. Suna cam aşa: „Liceul Carne se redeschide astăzi pentru începutul semestrului de Paşti. Domnul Terence Fielding va ieşi la pensie la sfîrşitul acestui semestru, după ce şi-a încheiat mandatul statutar de 15 ani în postul de director".

Smiley izbucni în rîs.

– Pe cinstea mea, Brim, memoria ta e de domeniul absurdului!

– Cînd am citit numele de Fielding... În orice caz, m-am gîndit că ai putea să-i dai un telefon. Bănuiesc că-l cunoşti.

– Da, da. Îl cunosc. Adică l-am întînit o dată la dineul oferit cu ocazia lui Magdalen High Table, la Universitate. Dar...

Smiley se îmbujoră puţin.

– Dar ce, George?

– Mde, ştii, e din alt aluat decît frate-său.

– Nici n-ar putea să semene, răspunse domnişoara Brimley cam brusc. Dar poate să ne spună ceva despre Stella Rode. Şi despre soţul ei.

– Nu cred că putem discuta asta la telefon. Mai degrabă mă duc să-i fac o vizită. Dar ce te împiedică pe tine s-o suni pe Stella Rode?

– Păi, în seara asta oricum nu mai pot, nu? Bărbatu-său trebuie să fie acasă. Mă gîndeam să-i scriu o scrisoare, să-i spun că poate să vină la mine oricînd şi să i-o trimit în seara asta. Dar, continuă ea, bîţîind uşor şi cu nerăbdare din picior, vreau să fac ceva *acum*, George.

Smiley încuviinţă din cap şi se duse la telefon. Sună la informaţii şi ceru numărul lui Terence Fielding. După un lung răstimp i se spuse să sune la centrala Liceului Carne, care urma să-i facă legătura cu oricine ar fi dorit. Privindu-l, domnişoara Brimley se gîndi că ar fi dorit să-l cunoască mai bine pe George Smiley, să-şi dea seama în ce măsură lipsa lui de încredere în sine era simulată, sau cît de vulnerabil era.

„E cel mai bun“, spusese Adrian. „Cel mai puternic şi cel mai bun.“

Dar atîţia bărbaţi se deprinseseră cu puterea în timpul războiului şi învăţaseră lucruri oribile, de care se dezvăţaseră cutremuraţi cînd războiul se sfîrşise.

Acum telefonul sună. Auzi tonul şi preţ de o clipă fu invadată de teamă. Pentru prima dată îi fu frică să nu se facă

de rîs, să nu se încurce în explicaţii neverosimile în faţa unor oameni rigizi şi suspicioşi.

– Cu domnul Terence Fielding, vă rog.

Urmă o pauză.

– Bună seara, domnule Fielding. Numele meu este George Smiley; l-am cunoscut îndeaproape pe fratele dumneavoastră în război. De fapt, şi noi am făcut cunoştinţă... Da, da, exact – la dineu, nu-i aşa, acum două veri? Spuneţi-mi, aş putea să vin să vă văd în legătură cu o chestiune personală... mi-e cam greu să discut la telefon. O prietenă de-a mea a primit o scrisoare tulburătoare de la soţia unui profesor de la Carne... Ştiţi, eu – Rode, Stella Rode; soţul ei...

Înţepeni deodată şi domnişoara Brimley, nedezlipindu-şi ochii de pe chipul lui, intră în panică văzînd cum faţa lui durdulie se dizolvă într-o expresie de durere şi dezgust. Nu mai auzea ce spunea. Era conştientă numai de transformarea înspăimîntătoare de pe faţa lui, de încheieturile degetelor care se albiseră, strîngînd din răsputeri receptorul. Şi acum o privea pe ea şi spunea ceva... era prea tîrziu. Stella Rode murise. Fusese ucisă miercuri noaptea. În seara în care se întîmplase fuseseră amîndoi la masă la Fielding.

Capitolul 3

NOAPTEA CRIMEI

Trenul de cinci fără şase minute de la Gara Waterloo spre Yeovil nu se bucură de afluenţă de călători, cu toate că în el se serveşte un mic dejun excelent. Smiley găsi fără dificultate un compartiment de clasa întîi unde rămase singur. Era o zi cumplit de friguroasă şi întunecată, iar cerul parcă atîrna de greutatea zăpezii. Şedea cuibărit într-un palton amplu, confecţionat pe continent, ţinînd în mîinile înmănuşate nişte ziare din ziua aceea. Era un om punctual şi nu-i plăcea să fie zorit, aşa încît ajunsese cu o jumătate de oră înainte de plecarea trenului. Obosit încă după emoţiile din noaptea precedentă, cînd stătuse de vorbă cu Ailsa Brimley pînă la Dumnezeu ştie ce oră, nu avea chef să citească. Privi pe fereastră la gara aproape pustie şi nu mică îi fu surprinderea cînd o zări pe domnişoara Brimley croindu-şi drum pe peron, cercetînd ferestrele, cu o valijoară sub braţ. Lăsă în jos fereastra compartimentului şi o strigă.

– Brim, dragă, ce cauţi aici la ora asta criminală? Ar trebui să fii în pat.

Ea se aşeză pe bancheta din faţa lui şi începu să despacheteze din bagajul ei, întinzîndu-i lui conţinutul: un termos, sandvişuri şi ciocolată.

– Nu ştiam dacă au vagon restaurant, îi explică ea; şi în plus, am vrut să vin să te conduc. Eşti un drăguţ, George, şi tare aş fi vrut să te însoţesc, dar ăia de la Unipress ar face spume dacă aş pleca. Îşi dau seama că exişti numai cînd lipseşti.

– N-ai citit ziarele? întrebă el.

– Am aruncat doar o privire, pe drum. Se pare că n-ar fi fost soţul, ci vreun maniac...

– Ştiu, Brim. Aşa a spus Fielding, nu?

Urmă un moment de linişte stînjenitoare.

– George, sînt o nesimţită că te las să pleci aşa, nu? Azi-noapte eram foarte sigură, dar acum mă întreb...

– După ce-ai plecat l-am sunat pe Ben Sparrow de la Brigada Specială. Îl ţii minte? A fost cu noi în timpul războiului. I-am povestit şi lui toată tărăşenia.

– George! La trei dimineaţa?

– Da. Îl sună pe şeful secţiei de la Carne. O să-i spună despre scrisoare şi o să-l anunţe de venirea mea. Ben crede că de caz se ocupă un tip, Rigby, care i-a fost coleg la şcoala de poliţie.

Se uită o clipă la ea cu blîndeţe.

– În plus, continuă el, viaţa mea e prea tihnită, Brim. Schimbarea asta o să mă învioreze.

– Domnul să te binecuvînteze, George, spuse domnişoara Brimley, care, ca orice femeie, îl crezu.

Se ridică să plece, iar Smiley îi spuse:

– Brim, dacă se întîmplă să mai ai nevoie de ajutor, sau de orice altceva, şi nu dai de mine, îl cauţi pe un tip Mendel, din Mitcham, un inspector de poliţie pensionat. Îi găseşti în

cartea de telefoane. Dacă dai de el şi îi zici că vii din partea mea, o să facă tot ce poate pentru tine. Mi-am reţinut o cameră la Sawley Arms.

Rămas din nou singur, Smiley cercetă mîncarea şi băutura pe care i le adusese domnişoara Brimley. Îşi promisese că se va desfăta cu micul dejun în vagonul restaurant. Cel mai bine ar fi fost să păstreze sandvişurile şi cafeaua pentru mai tîrziu, poate la prînz. Avea să ia un mic dejun după toate regulile.

În vagonul restaurant, Smiley se apucă să citească mai întîi reportajele mai temperate despre moartea Stellei Rode. Se părea că miercuri seara domnul şi doamna Rode fuseseră invitaţi la cină de domnul Terence Fielding, director-adjunct la Carne şi fratele răposatului Adrian Fielding, ilustrul specialist în franceză care dispăruse în timpul războiului, pe cînd era agent special al Ministerului de Război. Cei doi soţi plecaseră împreună de la domnul Fielding pe la unsprezece fără zece şi parcurseseră pe jos jumătatea de milă din centrul oraşului pînă la ei acasă, o clădire singuratică la marginea celebrelor terenuri de sport din Carne. Cînd ajunseseră acasă, domnul Rode îşi amintise că lăsase la domnul Fielding nişte lucrări de control care trebuiau corectate de urgenţă, în noaptea aceea (În momentul acela Smiley îşi aminti la rîndul lui că nu-şi pusese în bagaj haine de seară şi că Fielding îl va invita mai mult ca sigur la cină). În consecinţă, Rode hotărîse să se întoarcă pe jos acasă la Fielding şi să ia lucrările şi pornise înapoi pe la unsprezece şi cinci. Se pare că doamna Rode îşi făcuse o ceaşcă de ceai şi rămăsese în salon să-l aştepte.

Lipită de peretele din spate al casei se găsea o seră, a cărei uşă interioară dădea în salon. Acolo îşi găsise Rode soţia în cele din urmă, cînd se întorsese. Erau semne că avusese loc o încleştare şi de pe cadavru fuseseră furate cîteva bijuterii ieftine. În seră era o zăpăceală de nedescris. Noroc că miercuri

după-amiază ninsese şi joi dimineaţa, devreme, detectivii din Dorchester se apucaseră să examineze urmele de paşi şi celelalte semne. Domnul Rode fusese dus în stare de şoc la Spitalul Central din Dorchester şi primise îngrijiri. Poliţia voia să interogheze o femeie din Pylle, satul din apropiere, cunoscută în împrejurimi sub numele de „Janie nebuna“, o singuratică cu obiceiuri bizare. Se pare că doamna Rode, binecunoscută în Carne pentru activitatea energică depusă în slujba Anului Internaţional al Refugiaţilor, se interesase în mod caritabil de soarta ei, iar aceasta dispăruse fără urmă în noaptea crimei. Poliţia credea în prezent că ucigaşul o zărise pe doamna Rode prin fereastra salonului (nu trăsese perdelele) şi că doamna Rode îi deschisese uşa din faţă crezînd că era soţul ei, întors de la domnul Fielding. Medicului legist de la Ministerul de Interne i se ceruse să facă o autopsie.

Celelalte reportaje nu erau scrise la fel de potolit: „O crimă abominabilă pîngăreşte veneratele terenuri de sport de la Carne“ era începutul unui articol, iar altul titra: „Profesorul de ştiinţe îşi descoperă soţia măcelărită în sera împroşcată cu sînge“. Un al treilea urla: „Nebuna căutată pentru crima de la Carne“. Cu o grimasă de dezgust, Smiley făcu sul ziarele şi le azvîrli în plasa de bagaje, păstrînd numai *Guardian* şi *The Times*.

La Yeovil schimbă trenul cu o cursă locală spre Sturminster, Okeford şi Carne. Era trecut de unsprezece cînd în sfîrşit coborî pe peronul gării din Carne.

Dădu un telefon din gară si-şi trimise bagajul înainte cu un taxi. Hotelul Sawley Arms era plin numai de Ziua Comemorării[1] şi de Sfîntul Andrei. În cea mai mare parte a

1 Sărbătorirea anului academic în universităţi şi şcoli de tradiţie. (n.tr.).

anului era gol; era o clădire ca o cucoană afectată din epoca victoriană, cu acoperişul de ţiglă profilat în lumina violacee a zorilor, pe pajiştea neîngrijită dintre gară şi catedrala din Carne.

Zăpada nu se topise, dar ziua se anunţa frumoasă şi uscată, iar Smiley se hotărî să meargă pe jos în oraş şi să fixeze o întîlnire cu ofiţerul care conducea investigaţiile asupra crimei. Părăsi gara, cu atmosfera ei de austeritate victoriană, şi păşi pe şoseaua mărginită de copaci despuiaţi care ducea la impresionantul turn al catedralei, o siluetă neagră şi turtită pe cerul decolorat de iarnă. Traversă piaţa catedralei, cu casele medievale, senine şi frumos aliniate, cu acoperişurile ninse, cu peluzele albe străpunse ici-colo de fire de iarbă. Cînd trecu prin faţa porţii dinspre vest a catedralei, cu zăpada moale scîrţîindu-i sub paşi, ceasul din turlă sună jumătatea de oră şi două figurine înfăţişînd cavaleri călări ieşiră din castelele lor de jucărie de deasupra uşii, ridicînd uşor lăncile în semn de salut. Apoi, ca şi cum ar fi făcut parte din acelaşi mecanism al ceasului, se deschiseră alte uşi pretutindeni în piaţă şi pe ele năvăliră roiuri de băieţi îmbrăcaţi în haine negre, care o zbughiră prin zăpadă către catedrală. Unul din ei trecu atît de aproape, încît pelerina lui se şterse de mîneca lui Smiley. Acesta strigă după el:

– Hei, ce se întîmplă?

– Sexta![1] îi aruncă băiatul şi dispăru.

Trecu de intrarea principală a şcolii şi se trezi în centrul civic al oraşului, un decor din poveştile lugubre de secol al nouăsprezecelea, cu clădiri construite din piatra de prin partea locului, unite de o broderie de coşuri în stil gotic şi ferestre crenelate. Aici era primăria, iar alături, cu steagul Sfîntului Gheorghe fluturînd pe catarg, sediul poliţiei din

1 Slujba orei a şasea, oficiată la prînz. (n.tr.).

Carne, construit cu nouăzeci de ani în urmă ca să reziste atacurilor barbare ale arcaşilor şi berbecilor de dărîmat ziduri.

Îşi spuse numele sergentului de serviciu şi ceru să-l vadă pe ofiţerul care investiga moartea doamnei Rode. Sergentul, un bărbat în vîrstă şi cu o faţă impenetrabilă, vorbi la telefon, arborînd o atitudine ceremonioasă, ca şi cum era pe cale să execute un număr dificil de magie. Spre surpriza lui Smiley, i se spuse că inspectorul Rigby îl primeşte cu plăcere imediat, iar un elev de la şcoala de poliţie fu chemat să-i arate drumul. Fu condus cu pas vioi pe scara spaţioasă din mijlocul holului şi în cîteva clipe se trezi în faţa inspectorului.

Era un bărbat foarte scund şi foarte masiv. L-ai fi putut lua drept un miner galez de la minele de cositor din Cornwall sau de la cele de cărbuni din Ţara Galilor. Părul cenuşiu şi foarte scurt i se aduna către un punct din frunte, ca un cozoroc. Avea mîini mari şi puternice, bustul şi ţinuta unui luptător, dar vorbea încet, cu o voce blîndă, graseind precum cei din Dorset. Smiley băgă de seamă numaidecît că avea o calitate rară la oamenii mici de statură: franchețea. Cu toate că ochii îi erau întunecaţi şi strălucitori, iar mişcările rapide, răspîndea în jur o impresie de onestitate şi corectitudine.

– M-a sunat Ben Sparrow azi-dimineaţă, domnule. Îmi pare bine că aţi venit. Ştiu că aveţi o scrisoare pentru mine.

Rigby îl privi pe Smiley scrutător peste birou şi decise că omul îi plăcea. În timpul războiului circulase şi el prin diferite medii şi auzise cîte ceva, chiar dacă foarte puţin, despre lucrurile cu care se ocupau cei din Serviciul lui George Smiley. Dacă Ben spunea că Smiley era un tip de treabă, pentru el era de ajuns – sau aproape. Dar Ben spusese mai mult decît atît.

„Arată ca un broscoi, pune pe el nişte ţoale ca de conţopist, dar are o minte brici, eu mi-aş da mîna dreaptă să am capul lui. Pentru el războiul a fost oribil. Crunt."

Comparaţia cu un broscoi se dovedi adecvată. Smiley era scund şi butucănos, cu ochelari cu lentile fund de sifon care-i făceau nişte ochi cît toate zilele. Şi chiar era îmbrăcat aiurea. Deşi purta haine scumpe, se vedea de la o poştă. Bunăoară, sacoul îi făcea cute acolo unde n-ar fi trebuit să facă. Ceea ce îl surprinse într-adevăr pe Rigby fu timiditatea omului. Inspectorul se aşteptase la o persoană cu aere de superioritate şi prea subtilă pentru cei din Carne, în vreme ce Smiley se comporta cu o sinceritate care-i era pe plac lui Rigby, om cu gusturi conservatoare.

Smiley scoase scrisoarea din portofel şi i-o puse pe birou, în timp ce Rigby dădu la iveală o pereche de ochelari antici cu ramele de aur dintr-un etui de metal laminat şi şi-i potrivi cu atenţie pe nas.

– Nu ştiu dacă Ben v-a explicat, spuse Smiley, dar această scrisoare a fost trimisă la serviciul corespondenţă al unei mici reviste religioase a unui cult protestant, la care doamna Rode era abonată.

– Şi domnişoara Fellowship v-a adus scrisoarea dumneavoastră?

– Nu, numele ei este Brimley. Este editorul revistei. Fellowship este un pseudonim pentru rubrica de corespondenţă.

Ochii căprui îl studiară un moment.

– Cînd a primit scrisoarea asta?

– Ieri, pe şaptesprezece. Joi e ziua cînd se tipăreşte revista, ziua lor cea mai încărcată. Poşta de după-amiază se citeşte de obicei abia seara. Asta cred că a fost deschisă pe la şase.

– Şi a adus-o direct la dumneavoastră?

– Da.

– De ce?

– În timpul războiului a lucrat în secția mea. N-a vrut să meargă direct la poliție – iar eu eram singura persoană la care s-a gîndit şi care nu era polițist, adăugă el. Adică singurul care putea s-o ajute, încercă el să atenueze gafa făcută.

– Îmi permiteți să vă întreb cu ce vă ocupați?

– Nu fac mare lucru. Studiez în particular istoria Germaniei în secolul al şaptesprezecelea.

Răspunsul suna prostesc. Rigby nu păru să ia în seamă.

– Ce-i cu scrisoarea cealaltă de care pomeneşte?

Smiley îi întinse al doilea plic şi din nou mîna mare, pătrățoasă, o înşfăcă.

– Se pare că a cîştigat concursul ăsta, îi explică Smiley. Acesta a fost articolul cu care a cîştigat. Am înțeles că face parte dintr-o familie care a fost abonată la revistă de cînd s-a înființat. De aceea domnişoara Brimley a socotit că scrisoarea nu putea fi o farsă. Nu că ar fi avut vreo legătură una cu alta.

– Nu ar fi avut legătură?

– Vreau să spun, faptul că familia ei a fost abonată la revistă timp de cincizeci de ani nu are vreo consecință logică asupra posibilității ca ea să fi fost dezechilibrată mintal.

Rigby dădu din cap, ca şi cum ar fi înțeles, dar Smiley avu o bănuială jenantă că de fapt nu înțelesese.

– Aha, spuse Rigby, zîmbind uşor. Aşa-s femeile, nu?

Complet dezorientat, Smiley rîse scurt. Rigby se uită la el gînditor.

– Cunoaşteți pe cineva la şcoală, nu, domnule?

– Numai pe domnul Terence Fielding. Ne-am cunoscut la o reuniune la Oxford acum cîtva timp. M-am gîndit să trec să-l văd. L-am cunoscut bine pe fratele lui.

Rigby păru să se îmbăţoşeze puţin la auzul numelui lui Fielding, dar nu spuse nimic şi Smiley continuă:

– Pe Fielding l-am sunat cînd domnişoara Brimley mi-a adus scrisoarea. El mi-a dat vestea. Aseară.

– Înţeleg.

Se priviră din nou în tăcere. Smiley era deconcertat şi puţin caraghios, iar Rigby îl cîntări, întrebîndu-se pînă unde să meargă cu dezvăluirile.

– Cît timp rămîneţi? zise el în cele din urmă.

– Nu ştiu. Domnişoara Brimley a vrut să vină chiar ea, dar trebuie să se ocupe de revistă. Înţelegeţi, pentru ea e deosebit de important să facă tot ce-i stă în putinţă pentru doamna Rode, cu toate că e moartă. Asta din cauză că a fost abonată. I-am promis să am grijă ca scrisoarea să ajungă repede la cine trebuie. Nu cred că mai pot face mare lucru. Probabil că am să rămîn o zi-două, ca să stau niţel de vorbă cu Fielding... poate o să merg la înmormîntare. Mi-am luat o cameră la Sawley Arms.

– E un hotel bun.

Rigby îşi puse cu grijă ochelarii într-un etui căruia îi dădu drumul într-un sertar.

– Carne e un loc cam ciudat. E o mare diferenţă între cei de la şcoală şi restul populaţiei; nici nu se cunosc, nici nu se plac unii pe alţii. E şi teamă şi necunoaştere la mijloc. Asta îngreunează lucrurile într-un caz ca ăsta. Sigur, pot să mă duc la domnul Fielding sau la domnul D'Arcy, o să-mi dea bună-ziua şi o ceaşcă de ceai la bucătărie, dar nu pot pătrunde în societatea lor. Au propriile lor cercuri în care se învîrtesc, înţelegeţi, şi cei din afară nu pot pătrunde. Nu ne întîlnim la cîrciumă ca să trăncănim una, alta, nu avem nici o legătură, nimic... doar îmi dau cîte o ceaşcă de ceai şi o bucată de prăjitură, şi-mi spun „domnule sergent".

Rigby izbucni brusc în rîs, iar Smiley rîse şi el, simţind o uşurare.

– Aş vrea să-i întreb o grămadă de lucruri, urmă inspectorul, o grămadă: cine erau amicii soţilor Rode şi cine nu, dacă domnul Rode e un profesor bun şi dacă nevasta lui se integrase în mediul lor. Cunosc toate faptele, dar nu şi detaliile care să le lege.

Îl privi pe Smiley întrebător. Urmă o lungă tăcere.

– Dacă aţi vrea să vă dau o mînă de ajutor, aş fi încîntat, spuse Smiley în cele din urmă. Dar mai întîi trebuie să ştiu ce s-a întîmplat.

– Stella Rode a fost ucisă cam între unsprezece şi zece şi douăspreze fără un sfert, în noaptea de miercuri, pe şaisprezece. A fost probabil lovită de cincisprezece, douăzeci de ori, cu un ciomag sau o bucată de ţeavă. A fost o crimă oribilă... oribilă. Avea semne pe tot corpul. Aş zice că a venit din salon la uşa din faţă, probabil ca să răspundă la sonerie, şi cînd a deschis uşa a fost lovită şi tîrîtă în seră. Uşa serei era descuiată, înţelegeţi?

– Înţeleg... Nu vi se pare straniu că ucigaşul a ştiut asta?

– E posibil ca el să fi fost deja ascuns acolo; nu ne putem da seama după amprentele găsite. Purta cizme – cizme Wellington, măsura 10 şi jumătate. Putem deduce după distanţa dintre urmele paşilor că era înalt cam de un metru nouăzeci. Cînd a dus-o în seră, probabil că a lovit-o de mai multe ori – mai ales în cap. În seră e un şuvoi de sînge, cum spunem noi, adică sîngele ţîşnit dintr-o arteră deschisă. Nicăieri în altă parte n-am mai găsit aşa ceva.

– Şi nici o urmă de sînge pe soţul ei?

– Ajung şi la asta, dar, ca să vă răspund pe scurt, nu.

Se opri un moment, apoi continuă:

– Deci, ziceam că erau urme de paşi şi chiar erau. Criminalul a venit prin grădina din spate. De unde a venit şi încotro s-a dus, numai Dumnezeu ştie. Vedeţi, nu există urme de paşi care să ne arate că ar fi plecat – nici urme de cizme Wellington. Nici una. Sigur, e posibil ca urmele paşilor care pleacă să fi fost pe potecă spre poarta din faţă şi să se fi pierdut mai tîrziu în noaptea aceea, cînd toată lumea a umblat încoace şi încolo. Dar nici atunci nu cred că nu le-am fi observat. Şi-a uitat ceva în seră – un cordon textil vechi, bleumarin, de la un palton ieftin, după cum arată. Pe ăsta îl cercetăm acum.

– Doamna Rode... a fost jefuită sau...?

– Nici un semn că ar fi opus rezistenţă. Purta la gît un şirag de mărgele verzi, care a dispărut, şi se pare că ucigaşul a vrut să-i smulgă inelele de pe degete, dar erau prea strîmte.

Se opri şi făcu o pauză, iar apoi vorbi din nou:

– Nu e nevoie să vă spun că am cerut rapoarte din toate colţurile ţării despre bărbaţii înalţi, cu paltoane albastre şi cizme de cauciuc. Dar, din cîte ştiu, nici unul nu putea să aibă aripi. Sau cizme de şapte poşte, ca să sară din seră în stradă.

Se opriră cînd un elev de la şcoala de poliţie aduse o tavă cu ceai. O puse pe un birou, se uită cu coada ochiului la Smiley şi hotărî că era mai bine să-l lase pe inspector să toarne. Întoarse ceainicul astfel încît toarta să-i fie la îndemînă lui Rigby şi se retrase. Smiley fu încîntat de curăţenia desăvîrşită a şervetului de pe tavă, de ceştile şi strecurătoarea asortată pe care elevul le aşezase în faţa lor cu mîinile lui enorme. Rigby turnă ceaiul şi cîteva clipe băură în tăcere. Smiley se gîndi că Rigby demonstra o competenţă fără cusur. Atît omul, cît şi încăperea pe care o locuia se suprapuneau pînă la identificare, prin caracterul lor banal, societăţii pe care o apăra. Mobila lipsită de orice stil, fişierele

de lemn, pereţii goi, telefonul antic cu receptorul separat, friza maronie de jur împrejurul pereţilor şi uşa vopsită în maro, linoleumul lucios şi izul de acid fenic, plita cu gaz care sfîrîia şi calendarul prudenţial erau tot atîtea dovezi de corectitudine şi de moderaţie: austeritatea obiectelor inspira liniştea şi siguranţa. Rigby continuă:

– Rode s-a întors acasă la Fielding după lucrările de control. Fielding a confirmat, desigur. A ajuns la locuinţa lui pe la unsprezece şi jumătate, cam atît îşi aminteşte Fielding că era ceasul. N-a stat mai deloc – numai la uşă, cît şi-a luat lucrările; erau într-o servietă pentru hîrtii în care-şi ducea manualele. Nu-şi aduce aminte dacă a văzut pe cineva pe stradă. Bănuieşte că l-ar fi depăşit o bicicletă, dar nu e sigur. Dacă-l credem pe cuvînt, Rode s-a dus direct acasă. Cînd a ajuns, a sunat. Era îmbrăcat în costum de seară şi nu avea cheile la el. Sugestia e că nevastă-sa aştepta ca el să sune. Asta-i partea proastă. Reţineţi, era o noapte cu lună, pe jos zăpadă, deci se vedea pînă hăt departe. A strigat-o, dar ea nu a răspuns. Apoi a văzut urme de paşi care înconjurau casa. Şi nu doar urme de paşi, ci şi urme de sînge şi zăpadă răscolită pe unde corpul fusese tîrît spre seră. Dar în lumina lunii nu şi-a dat seama că e sînge, se vedeau doar nişte pete întunecate. Şi mai tîrziu a declarat că şi-a închipuit că este apă murdară din rigolă, care s-a scurs pe zăpadă. A mers pe urmele paşilor pînă a ajuns la seră. Acolo era mai întuneric şi a bîjbîit după întrerupător, dar acesta nu funcţiona.

– A aprins vreun chibrit?

– Nu, n-avea la el nici unul. E nefumător. Nevastă-sa nu suporta fumatul. De la uşă a făcut cîţiva paşi. Pereţii serei sînt în cea mai mare parte din sticlă, cu excepţia porţiunii de jos, de aproape un metru, dar acoperişul e din ţiglă. Luna era sus pe cer şi înăuntru nu pătrundea prea multă lumină, doar prin

fereastra despărţitoare dintre salon şi seră – dar ea aprinsese numai veioza de pe masa din salon. Aşa că a mers pe dibuite, fără să se grăbească, vorbind tot timpul şi strigînd-o pe Stella, nevasta lui. La un moment dat s-a împiedicat de ceva şi aproape că a căzut. A îngenuncheat şi a pipăit cu mîinile, descoperindu-i trupul. Şi-a dat seama că se umpluse de sînge pe mîini. După aceea nu-şi mai aminteşte mare lucru, dar un profesor titular care locuieşte o sută de metri mai sus pe aceeaşi stradă – îl cheamă domnul D'Arcy, locuieşte împreună cu sora lui – l-a auzit ţipînd. D'Arcy s-a dus la el. Rode era plin de sînge pe mîini şi pe faţă şi părea ieşit din minţi. D'Arcy a telefonat la poliţie, iar eu am ajuns acolo pe la unu noaptea. Am văzut destule lucruri urîte în meseria mea, dar ăsta a fost oribil. Peste tot sînge. Criminalul trebuie să fi fost scăldat din cap pînă în picioare. Afară e un robinet, pe peretele serei. Fusese deschis, probabil că şi-a clătit mîinile. Criminaliştii au găsit urme de sînge în zăpada de dedesubt. Înţeleg că Rode căptuşise robinetul nu de mult timp...

– Ceva amprente? întrebă Smiley.

– Peste tot erau cele ale domnului Rode. Pe podea, pe pereţi şi ferestre, pe cadavru chiar. Dar mai erau şi alte amprente; mînjituri de sînge, făcute cu o mînă înmănuşată.

– Ale criminalului?

– Au fost făcute *înainte* de cele ale lui Rode. În unele locuri, amprentele lui se suprapuneau parţial urmelor făcute de mănuşi.

Smiley rămase tăcut un moment.

– Mă gîndesc la lucrările alea de control pentru care s-a întors Rode. Erau chiar aşa de importante?

– Da, socotesc că erau. Cel puţin într-o anumită măsură. Notele trebuiau comunicate domnului D'Arcy pînă vineri la prînz.

– Dar de fapt de ce le-a dus la Fielding?

– Nu le-a dus. Toată după-amiaza supraveghease elevii care dădeau examen şi lucrările i-au fost încredinţate la ora şase. Le-a pus în servietă şi i le-a dat unui băiat să le ducă la Fielding – un băiat cu grad de căpitan din clasa domnului Fielding, pe nume Perkins. Rode a fost de serviciu la biserică săptămîna trecută, aşa că n-a avut timp să ajungă acasă înainte de masa de seară.

– Atunci unde s-a schimbat?

– În garderoba profesorilor, lîngă cancelarie. Acolo sînt unele amenajări, mai ales pentru profesorii de sport care locuiesc departe de Carne.

– Cine este băiatul ăsta care a dus mapa acasă la Fielding?

– Mai mult decît v-am spus deja, nu ştiu. Îl cheamă Perkins; e şeful clasei domnului Fielding. Fielding a vorbit cu el şi a confirmat declaraţia lui Rode; profesorii îndrumători sînt foarte posesivi cînd e vorba de băieţii lor, ştiţi... nu le place să-i lase să vorbească unor poliţişti necioplţi.

Rigby părea să fie cam indispus.

– Înţeleg, spuse Smiley în cele din urmă, fără să-l poată consola. Dar cum vă explicaţi scrisoarea?

– Sînt mai multe lucruri de explicat.

Smiley îl săgetă cu privirea.

– Ce vreţi să spuneţi?

– Vreau să spun, rosti Rigby rar, că doamna Rode a făcut mai multe lucruri destul de stranii în ultimele cîteva săptămîni.

Capitolul 4

ŞCOALA ŞI ORAŞUL

– Doamna Rode era, bineînţeles, protestantă, continuă Rigby, iar la Carne avem o comunitate apreciabilă. Ca să spun drept, adăugă el cu un zîmbet uşor, şi soţia mea e protestantă. Acum vreo două săptămîni, pastorul nostru a venit să mă vadă. Era seara, pe la şase şi jumătate, cred. Tocmai mă gîndeam să mă duc acasă. A intrat şi s-a aşezat unde staţi dumneavoastră acum. E un tip solid, pastorul, un bărbat chipeş; e din nord, de unde era şi doamna Rode. Îl cheamă Cardew.

– Domnul Cardew din scrisoare?

– Exact. El cunoştea foarte bine familia doamnei Rode chiar înainte ca soţii să vină încoace. Glaston e un nume cu reputaţie în nordul ţării şi domnul Cardew s-a bucurat cînd a auzit că Stella Rode era fiica domnului Glaston; s-a bucurat chiar foarte mult. Doamna Rode mergea la casa de rugăciuni absolut regulat, vă puteţi imagina, şi pe aici ăsta e un lucru apreciat. Nevastă-mea se bucura ca un copil, ce să vă mai spun. Era prima oară, cred, cînd cineva din cadrul şcolii făcea treaba asta. Cei mai mulţi dintre protestanţii de aici sînt micii

negustori – localnicii. Şcoala şi oraşul îşi văd fiecare de treaba lor, ca să zic aşa. Aşa-i la noi.

– Dar soţul ei? Tot protestant?

– Ce să zic, a fost, aşa i-a zis ea domnului Cardew. Domnul Rode a fost născut şi crescut în Branxome şi toată familia lui era protestantă. Am înţeles că aşa s-au şi cunoscut, domnul şi doamna Rode – la casă de rugăciuni din Branxome. Aţi fost pe acolo, nu-i aşa? Au o biserică frumoasă la Branxome, sus pe deal, cu vederea spre mare.

Smiley clătină din cap şi pentru o clipă Rigby îl privi lung şi gînditor cu ochii lui mari şi căprui.

– Merită, spuse el, merită să mergeţi s-o vedeţi. Se pare că domnul Rode a trecut la biserica anglicană cînd a venit la Carne. Chiar a încercat s-o convingă şi pe soţia lui să facă acelaşi lucru. La şcoală au o influenţă foarte mare. De fapt, asta am auzit-o de la nevastă-mea. De regulă nu-i permit să bîrfească, doar e soţie de poliţist, dar chiar domnul Cardew i-a spus asta.

– Înţeleg, spuse Smiley.

– Aşa deci, Cardew a venit să mă vadă. Era tare îngrijorat şi supărat pe el însuşi. Nu ştia ce să creadă, însă voia să stea de vorbă cu mine ca prieten, nu ca poliţist.

Expresia de pe faţa lui Rigby era acră.

– Cînd cineva îmi spune chestia asta, continuă el, ştiu întotdeauna că de fapt vor să-i vorbească poliţistului. Apoi mi-a povestit. În după-amiaza aceea venise să-l vadă doamna Rode. El fusese în vizită la nevasta unui fermier la Okeford şi nu ajunsese acasă decît pe la cinci şi jumătate, aşa că doamna Cardew a trebuit să o ţină de vorbă şi să întreţină atmosfera pînă cînd a venit pastorul acasă. Doamna Rode era albă ca hîrtia şi stătea nemişcată lîngă foc. De îndată ce a venit

pastorul, doamna Cardew i-a lăsat singuri, iar Stella Rode a prins să-i vorbească despre soţul ei.

Se opri ca să-şi dreagă vocea.

– I-a spus că domnul Rode avea de gînd s-o omoare. Într-o noapte lungă. Se pare că avea o idee fixă cum că urma să fie ucisă într-o noapte lungă. La început Cardew nu prea a luat-o în serios, dar, stînd şi cugetînd după aceea, s-a hotărît să mă înştiinţeze.

Smiley îl străpunse cu privirea.

– Nu pricepea ce voia ea să spună. Credea că a luat-o razna. Vedeţi, el e un om cu picioarele pe pămînt, cu toate că este pastor. Cred că s-a purtat puţin cam dur cu ea. A întrebat-o de unde i-a venit gîndul ăsta înfiorător, iar ea a început să plîngă. Fără istericale, doar plîngea încet. El a încercat s-o liniştească, i-a promis că o va ajuta cît îi va sta în putinţă şi a întrebat-o din nou de unde i-a venit ideea asta. Ea a clătinat din cap şi s-a ridicat, s-a dus la uşă, clătinînd mai departe din cap cu disperare. S-a întors către el şi pastorul a crezut că voia să spună ceva, dar n-a scos nici o vorbă. Pur şi simplu a plecat.

– Foarte ciudat, remarcă Smiley, în scrisoare a minţit în legătură cu asta. A vrut cu tot dinadinsul să sublinieze că nu i-a spus lui Cardew.

Rigby ridică din umeri lui masivi.

– Să mă scuzaţi, zise el, dar sînt într-o situaţie afurisit de penibilă. Şeful de post mai curînd şi-ar tăia gîtul decît să-i cheme pe cei de la Scotland Yard. Vrea să arestăm pe cineva, şi asta urgent. Avem ordin să stăm şi-n cap: urme de paşi, ora crimei, indicii despre îmbrăcămintea criminalului şi nici mai mult, nici mai puţin decît arma crimei.

Smiley îl privi cu surprindere

– Deci, aţi găsit arma.

Rigby ezită.

– Da, am găsit-o. Vă rog să reţineţi, domnule, că nu ştie nimeni asta. Am găsit-o în dimineaţa de după crimă, la patru mile nord de Carne, pe drumul către Okeford, aruncată într-un şanţ. E ceea ce se numeşte un cablu coaxial de optsprezece. Cred că ştiţi cum arată. Se fabrică la diverse dimensiuni, dar bucata asta are cam patru centimetri diametru. Are o tijă de cupru în mijloc şi o izolaţie de plastic între tijă şi învelişul exterior. Era sînge pe el; grupa de sînge a Stellei Rode şi fire de păr din capul ei, lipite cu sînge. Asta o ţinem cum nu se poate mai secret. Dumnezeu s-a milostivit şi a găsit-o unul din oamenii noştri. Ne indică exact direcţia în care a plecat ucigaşul.

– Bănuiesc că nu aveţi nici o îndoială asupra faptului că asta este arma crimei, întrebă Smiley cu stîngăcie.

– Am găsit particule de cupru în rănile cadavrului.

– E un lucru neobişnuit, nu-i aşa, ca ucigaşul să fi cărat arma la o distanţă atît de mare, înainte de a se descotorosi de ea. Mai ales că a mers pe jos. Era firesc să scape de ea cît mai curînd cu putinţă.

– Este ciudat. Foarte ciudat. Drumul spre Okeford merge de-a lungul canalului pe o distanţă de două mile; ar fi putut să arunce cablul oriunde în canal. Nu ne-am fi dat seama niciodată.

– Era un cablu vechi?

– Nu cine ştie ce. Tipul standard. Ar putea proveni de oriunde.

Rigby ezită cîteva secunde, apoi izbucni:

– Uitaţi ce vreau să vă spun, domnule. Circumstanţele acestui caz necesită un anumit fel de investigaţie: cercetări extinse, lucru amănunţit în laborator, interogatorii numeroase. Asta vrea şeful şi are dreptate. Nu avem nici o

dovadă împotriva soţului şi, ca să fiu cinstit, nu ne prea este de nici un folos. Omul pare pierdut, aerian, se contrazice în legătură cu amănunte fără importanţă, cum ar fi data căsătoriei sau numele doctorului care-l tratează. Din cauza şocului, bineînţeles, am mai văzut situaţii din astea. Ştiu ce spune scrisoarea pe care mi-aţi adus-o, domnule, şi e al naibii de ciudată, dar, dacă mă puteţi lămuri prin ce scamatorie a scos cizmele Wellington şi le-a făcut să dispară după aceea, cum de şi-a măcelărit soţia fără să se umple de sînge şi cum a dus arma la patru mile de scena crimei, toatea astea în zece minute, după ce trecuse pe la locuinţa lui Fielding, v-aş fi recunoscător. Căutăm un străin înalt de unu nouăzeci, încălţat cu cizme noi Wellington, mărimea 10 şi jumătate, cu mănuşi de piele şi un palton vechi şi albastru pătat cu sînge. Un bărbat care călătoreşte pe jos, care a fost în North Fields între orele unsprezece şi zece şi douăsprezece fără un sfert în noaptea crimei, care a plecat în direcţia Okeford, ducînd cu el un cablu coaxial, un şirag de mărgele verzi şi o broşă imitaţie de diamant evaluată la 23,6 lire. Căutăm un maniac, un om care omoară din plăcere sau din te miri ce motiv.

Rigby se opri, zîmbi dus pe gînduri şi adăugă:

– Cine poate să zboare prin aer peste cincisprezece metri? Dar ce facem cu datele de care dispunem? Ce altceva să căutăm? Nu pot să-mi pun oamenii să vîneze umbre, dar asta e de făcut.

– Vă înţeleg.

– Dar, domnule Smiley, eu sînt poliţist bătrîn şi la mine una şi cu una fac două. Nu-mi place să caut persoane care nu cred că există şi nu-mi place să n-am acces la martori. Eu vreau să stau de vorbă cu oamenii, faţă în faţă, să-mi bag nasul ici-colo, să cunosc locul. Dar la şcoală nu se poate aşa ceva. Nu ştiu dacă mă înţelegeţi. Bun, ne bazăm pe rezul-

tatele de laborator, cîini antrenaţi şi investigaţii la scară naţională, dar flerul meu îmi spune că aici e vorba de altceva.

– Am citit în ziar despre o femeie, una Janie, nebuna...

– Ajung şi la ea. Doamna Rode era o femeie bună la suflet, deschisă. Cel puţin eu aşa am considerat-o întotdeauna. Unele din femeile din biserică n-o prea înghiţeau, dar ştiţi cum sînt femeile. Se pare că s-a purtat prietenos cu individa asta. Janie cerşea, vindea ierburi şi amulete prin locuri dosnice, ştiţi ce vreau să spun. E sărită, vorbeşte cu păsările şi alte aiureli. Stă într-o biserică părăsită, mai sus de Pylle. Stella Rode îi dădea mîncare şi haine – amărîta era adeseori hămesită. Acum Janie a dispărut. A fost văzută miercuri seara devreme pe aleea dinspre North Fields şi de atunci parcă a intrat în pămînt. Asta poate să nu însemne nimic. Oamenii de genul ăsta vin şi pleacă după cum le trăsneşte. Te loveşti de ei peste tot ani de zile şi dintr-o dată dispar ca un fulg de zăpadă în foc. Uneori mor prin şanţuri sau se îmbolnăvesc şi se furişează undeva ca pisicile. Janie nu e singura ţicnită de prin împrejurimi. Am mai găsit nişte urme de paşi care merg de-a lungul lizierei de copaci de la marginea grădinii şi e o întreagă tevatură pe tema asta. Par să fie paşi de femeie şi la un moment dat se apropie destul de mult de seră. Ar putea fi o ţigancă sau o cerşetoare. Ar putea fi oricine altcineva, dar mi se pare destul de sigur că e Janie. Să ne ajute Dumnezeu să fi fost ea, domnule; avem nevoie ca de aer de un martor ocular, chiar de unul nebun.

Smiley se ridică. Îşi dădură mîna şi Rigby spuse:

– La revedere, domnule. Sunaţi-mă oricînd, absolut la orice oră.

Mîzgăli un număr de telefon pe carneţelul din faţa lui, rupse foaia şi i-o dădu lui Smiley.

– Ăsta e numărul meu de acasă.

Îl conduse pînă la uşă, păru să ezite, iar apoi spuse:

– Nu cumva sînteţi original din Carne, domnule, nu?

– Doamne păzeşte, nicidecum.

Din nou Rigby şovăi.

– Şeful nostru de post e din partea locului. Fost ofiţer de armată în India. Brigadierul Havelock, e ultimul lui an în activitate. Cazul ăsta îl interesează enorm. Nu mă lasă să-mi bag nasul prin şcoală. Nici nu vrea să audă.

– Înţeleg.

– Vrea să arestez pe cineva urgent.

– Pe cineva care nu e din Carne, nu-i aşa?

– La revedere, domnule Smiley. Nu uitaţi să-mi daţi telefon. A, încă ceva ce-ar fi trebuit să vă spun. Bucata aia de cablu...

– Ce-i cu ea?

– Domnul Rode a folosit una asemănătoare la o lecţie demonstrativă de electronică elementară. A rătăcit-o acum vreo trei săptămîni.

Smiley merse încet pe jos pînă la hotel.

Dragă Brim,

De îndată ce am ajuns i-am dat scrisoarea ta omului de la poliţie, secţia investigaţii, care se ocupă de caz – e vorba de Rigby, aşa cum a bănuit Ben; arată ca o combinaţie între Humpty-Dumpty şi un spiriduş din Cornwall – foarte scund şi îndesat – şi nu cred că-l poate duce nimeni de nas.

Ca să încep de la mijloc – scrisoarea noastră nu prea a avut efectul scontat; categoric, Stella Rode i-a spus lui Cardew, pastorul baptist de aici, acum două săptămîni, că soţul ei caută s-o omoare în nopţile lungi, ce-o mai fi însemnînd şi asta. Cît despre impre-

jurările în care a fost comisă crima – relatarea din *Guardian* este în bună măsură corectă.

De fapt, cu cît Rigby îmi dădea mai multe amănunte, cu atît mi se părea mai puţin probabil ca soţul să fie ucigaşul. Aproape toate faptele indică altceva. Lăsînd la o parte mobilul crimei, e vorba de locul unde a fost găsită arma, de urmele paşilor în zăpadă (care indică un bărbat înalt cu cizme Wellington), de prezenţa unor urme de mănuşi neidentificate în seră. Adaug la toate astea argumentul cel mai puternic din toate: cel care a omorît-o trebuie să fie stropit de sînge din cap pînă-n picioare – Rigby mi-a spus că în seră era o privelişte înspăimîntătoare. Desigur, Rode era pătat de sînge cînd l-a găsit colegul lui pe alee, dar numai mînjit ici-colo, ceea ce i s-ar fi putut trage de la faptul că s-a împiedicat de cadavru în întuneric. Apropo, urmele de paşi intră în grădină, dar nu mai ies.

Aşa cum stau lucrurile în momentul de faţă, există, după cum evidenţiază Rigby, o singură interpretare – criminalul a fost un străin, un vagabond, probabil un nebun, care a omorît-o din plăcere sau pentru bijuterii (fără nici o valoare, de altfel), după care a pornit-o pe drumul spre Okeford, aruncînd arma într-un şanţ (Dar de ce s-o fi cărat patru mile şi de ce să n-o fi aruncat-o în canalul de dincolo de şanţ? Drumul spre Okeford e traversat de Okemoor, care e înţesată de diguri transversale ca să nu provoace inundaţii). Dacă această interpretare e corectă, cred că putem atribui scrisoarea Stellei şi întrevederea ei cu Cardew unei minţi bîntuite de mania persecuţiei, sau de presimţirea morţii, după cum sîntem, sau nu, superstiţioşi. Dacă se dovedeşte a fi aşa, ar fi cea mai monstruoasă coinci-

dență de care am auzit vreodată. Şi astfel ajung la ultima problemă.

Am dedus, din ceea ce *nu* mi-a spus Rigby, că acest şef de post îl cam calcă pe coadă, făcînd presiuni asupra lui să cutreiere țara în căutare de cerşetori în halate albastre pătate de sînge (îți aminteşti de cordon). Bineînțeles, Rigby nu are altă soluție decît să se ia după urme şi să se conformeze cerințelor şefului, dar există în mod clar ceva care nu-i dă pace – fie ceva despre care nu mi-a pomenit, fie ceva ce doar miroase. Cred că a fost sincer cînd m-a rugat să-i comunic orice aflu de la şcoală – despre soții Rode, despre cum se integraseră şi aşa mai departe. Lui i se pare că zidurile de mănăstire ale şcolii sînt impenetrabile...

Aşa că am să tatonez puțin terenul, cred, ca să văd ce se întîmplă. L-am sunat pe Fielding cînd m-am întors de la postul de poliție şi m-a invitat la masă diseară. Am să-ți scriu de îndată ce am noutăți.

George

După ce lipi precaut plicul, apăsînd cu degetele mari pe colțuri, Smiley ieşi şi porni în jos pe scara lată de marmură, călcînd cu grijă pe preşul sărăcăcios cu model de palmieri care cobora spre centrul ei. În hol era o cutie roşie din lemn, pentru uzul celor care locuiau în hotel, dar Smiley, prudent, o evită. Merse pînă la cutia poştală de la colțul străzii, vîrî scrisoarea înăuntru şi începu să se gîndească la masa de prînz. Avea sandvişurile şi cafeaua de la domnişoara Brimley, dar... Fără tragere de inimă, se întoarse la hotel. Pretutindeni mişunau ziarişti, iar Smiley nu-i putea suferi. Pe deasupra, era frig, iar el nu suporta frigul. Unde mai pui că i se părea că mîncase numai sandvişuri în camere de hotel de cînd lumea.

Capitolul 5

CÎINELE ŞI PISICA

Puţin după ora şapte în aceeaşi seară, George Smiley urcă treptele care duceau la uşa din faţă a locuinţei lui Terence Fielding. Sună şi o femeie scundă şi durdulie, sărită de cincizeci de ani, îi deschise. În dreapta ardea un foc molcom de buşteni, peste o grămăjoară de cenuşă, iar deasupra întrezări o serie de portrete şi o scară de mahon care se înălţa în spirală spre etaj. În lumina iradiată de foc, Smiley văzu pe pereţii din jur o mulţime de picturi în diferite stiluri şi din diferite perioade, iar placa de deasupra căminului era încărcată cu tot felul de *objets d'art*. Cu un fior involuntar, observă că nici focul, nici tablourile nu reuşeau să alunge mirosul slab, specific internatelor şcolare – de palux cumpărat în vrac, de cacao şi bucătărie folosită în comun. Din holul de la intrare porneau mai multe coridoare, iar Smiley observă că partea de jos a pereţilor era vopsită în maro sau verde închis, conform regulilor inflexibile ale arhitecţilor de şcoli. De pe unul din aceste coridoare răsări statura impozantă a domnului Terence Fielding.

Înaintă către Smiley, masiv şi binevoitor, cu coama lui splendidă de păr cărunt care-i cădea pe frunte şi poalele hainei de seară fluturîndu-i în spate.

– Smiley? Ah! Ai făcut cunoştinţă cu True, domnişoara Truebody, menajera mea? Ce zăpadă încîntătoare, nu ţi se pare? Coborîtă din tablourile lui Bruegel! I-ai văzut pe băieţii care patinează la Eyot? Ce privelişte minunată! Haine negre, fulare colorate, soarele palid; un Bruegel autentic. Admirabil!

Îi luă paltonul lui Smiley şi-l aruncă pe un scaun uzat din lemn de brad cu fundul din trestie, aflat într-un colţ al holului.

– Îţi place scaunul ăla – îl recunoşti?

– Nu cred, răspunse Smiley, dezorientat.

– Ar fi cazul, să ştii. Un tîmplar pe care-l cunosc mi l-a făcut în Provence, înainte de război. Acum îşi dai seama de unde-l ştii? E o copie după scaunul galben al lui Van Gogh; unii îl recunosc.

Îl conduse pe un coridor pînă într-un birou spaţios şi confortabil, decorat cu plăci de teracotă, statuete mici în stil renascentist, bronzuri misterioase, căţei de porţelan şi vaze emailate; plus Fielding însuşi, dominîndu-le măreţ.

În calitate de director la Carne, Fielding purta, în locul obişnuitului costum tipic pentru profesori, un veşmînt arătos, alcătuit dintr-o robă neagră cu pulpane lungi şi un pieptar de magistrat, ca un călugăr în haine de gală. Haina îi conferea un aer de austeritate monahală, în contrast flagrant cu temperamentul său vivace. Conştient în mod evident de acest lucru, încerca să contrasteze solemnitatea uniformei sale cu accente ale propriei personalităţi, împodobind-o cu flori alese cu grijă din grădina lui. Scandalizase croitorii din Carne, pe cei cu ateliere cu ferestre mate, purtînd emblema casei regale, comandînd robe cu butoniere în care înfigea, în funcţie de

dispoziţie, orice floare, de la hibernia la clopoţei. În seara aceea purta un trandafir, iar Smiley deduse din prospeţimea lui că îl comandase special şi îl pusese chiar atunci.

– Vin de Xeres sau Madeira?

– Un pahar de Xeres, mulţumesc.

– Madeira e băutura femeilor uşoare, decretă Fielding, turnînd din carafă, dar băieţilor le place. Poate tocmai de aceea. Sînt de o cochetărie nemaiîntîlnită.

Îi întinse un pahar lui Smiley şi adăugă, cu o schimbare dramatică de voce:

– Sîntem cu toţii copleşiţi de întîmplarea asta cutremurătoare. Aşa ceva nu s-a mai petrecut aici. Te-ai uitat în ziarele de seară?

– Mă tem că nu. Dar, bineînţeles, la Sawley Arms mişună ziariştii.

– Au mobilizat tot ce mişcă. În Hampshire au adus armata cu detectoare de mine. Dumnezeu ştie ce se aşteaptă să găsească.

– Cum au reacţionat elevii?

– Le place la nebunie! Sigur, cei din clasele mele sînt cei mai inflamaţi, pentru că în seara aia soţii Rode fuseseră aici la cină. Un nătărău de la poliţie a vrut chiar să-l interogheze pe unul din băieţii mei.

– Ca să vezi, spuse Smiley suav. În legătură cu ce?

– O, Dumnezeu ştie, răspunse Fielding brusc, pentru ca imediat să schimbe subiectul, întrebînd: L-ai cunoscut bine pe fratele meu, nu-i aşa? Ne povestea despre dumneata.

– Da, l-am cunoscut pe Adrian foarte bine. Eram prieteni buni.

– Şi în timpul războiului?

– Da.

– Deci erai în trupa lui.

– Care trupă?

– Steed-Asprey, Jebedee. Toţi tipii ăia.

– Da.

– Nici pînă-n ziua de azi nu ştiu cum a murit. Dumneata ştii?

– Nu.

– În ultimii ani nu prea ne-am mai văzut, Adrian şi cu mine. Eu fiind impostorul familiei, nu-mi puteam permite să fiu văzut alături de piesa autentică, declară Fielding, revenind la morga de adineauri.

Smiley se simţi stînjenit, neştiind ce să răspundă, dar fu salvat de un ciocănit uşor în uşă, după care un băiat roşcovan şi înalt intră sfios în încăpere.

– Am anunţat adunarea pentru Adsum, domnule, dacă sînteţi gata.

– La naiba, zise Fielding, dînd paharul pe gît. Rugăciunile.

Se întoarse către Smiley.

– Ţi-l prezint pe Perkins, monitorul clasei mele. Un geniu la muzică, dar o pacoste în clasă. Am dreptate, Tim? Rămîi aici, sau vino cu noi, cum doreşti. Nu ţine decît zece minute.

– În seara asta chiar mai puţin, domnule. Avem Nunc Dimittis[1].

– Mulţumesc lui Dumnezeu că se îndură puţin de noi, replică bătrînul, aranjîndu-şi pieptarul, şi-l conduse pe Smiley în pas sprinten pe coridor, apoi traversă holul, cu Perkins urmîndu-i ţanţoş.

Fielding continuă să vorbească, fără a catadicsi să-şi întoarcă privirea:

– Mă bucur că ai venit în seara asta. De regulă nu primesc musafiri vinerea, pentru că toţi ceilalţi primesc, deşi acum

1 Cîntare bisericească începută cu cuvintele lui Simeon, Evanghelia după Luca, 2:29–32 (n.tr.).

nimeni nu prea mai ştie cum să-şi distreze oaspeţii. În seara asta vine Felix D'Arcy, dar nu se poate spune că asta înseamnă petrecere. D'Arcy este un confrate. Apropo, de obicei ne îmbrăcăm adecvat seara, dar nu contează.

Lui Smiley i se strînse inima. Dădură un colţ şi intrară pe un alt coridor.

– La noi orarul rugăciunilor e foarte dens. Directorul general a reinstituit cele şapte slujbe ale zilei: Prima, Terţa, Sexta şi aşa mai departe. În timpul semestrelor ne îmbuibăm, în vacanţe postim, ăsta-i sistemul, ca la meci. E mai simplu şi la apelul nominal.

Îi conduse pe încă un coridor, la capătul căruia dădu în lături o uşă dublă şi intră cu un pas ferm în sala de mese, cu pulpanele hainei fluturînd elegant în spatele lui. Elevii îl aşteptau.

– Mai doreşti vin? Ce părere ţi-au făcut rugăciunile? Nu-i aşa că băieţii cîntă tare frumos? Am unul sau doi tenori buni. Semestrul trecut am încercat nişte cîntări cu solist; de-a dreptul excelent. D'Arcy o să sosească în scurt timp. Arată ca o broască rîioasă. Parcă-i un model de-al lui Sickert[1] după cincizeci de ani – e tot numai pantaloni şi guler. Oricum, ai noroc că nu vine şi soră-sa. Ea e mai rău.

– Ce materie predă?

Erau din nou în biroul lui Fielding.

– Materie! Noi ne ocupăm cu materii aici. Nici unul din noi n-a mai citit un cuvînt de specialitate de cînd am absolvit Universitatea.

Îşi coborî vocea şi adăugă tainic:

– Dacă am fost la Universitate. D'Arcy predă franceza. D'Arcy este profesor îndrumător prin alegere, burlac din

1 Walter Richard Sickert (1860–1942) – pictor englez. (n.tr.).

convingere, homosexual rafinat prin vocaţie – Fielding stătea în picioare, nemişcat, cu capul dat pe spate şi mîna dreaptă întinsă spre Smiley – iar materia lui se ocupă de neajunsurile altora. În orice caz, funcţia lui principală este de majordom autonumit al serviciului de protocol de la Carne. Dacă mergi pe bicicletă îmbrăcat în robă, răspunzi incorect la o invitaţie, greşeşti aranjamentul oaspeţilor la masă sau vorbeşti despre un coleg numindu-l „domnul“, D'Arcy află şi te admonestează.

– Şi care sînt îndatoririle unui îndrumător senior? întrebă Smiley doar ca să spună ceva.

– Este arbitru între cei de la uman şi cei de la real: întocmeşte orarul şi verifică rezultatele la examene. Dar mai ales, bietul de el, trebuie să împace artele cu ştiinţele.

Dădu din cap cu un aer înţelept.

– Şi pentru asta e nevoie de o persoană mai competentă. Cu toate că n-are nici o importanţă, crede-mă, adăugă el pe un ton obosit, cine cîştigă o oră în plus vineri seara. Cui îi pasă? În nici un caz băieţilor, dragii de ei, asta-i sigur.

Fielding continuă să peroreze despre tot felul de lucruri, şi numai în superlative, gesticulînd uneori ca şi cum ar fi vrut să înşface metaforele inconsistente; fie despre colegii săi, cu ironie caustică, fie despre băieţi, cu compasiune, dacă nu cu înţelegere; fie despre arte, cu fervoare şi cu tulburarea studiată a ucenicului singuratic.

– Carne nu este o şcoală. Este un sanatoriu pentru leproşi intelectuali. Simptomele au început în ziua cînd am absolvit Universitatea: putrezirea treptată a extremităţilor noastre intelectuale. Mintea ne moare în fiecare zi cîte puţin, spiritele ni se atrofiază şi se descompun. Urmărim procesul la semenii noştri, sperînd să uităm că ni se întîmplă şi nouă.

Se opri şi-şi privi gînditor mîinile, apoi continuă:

– La mine procesul e complet. Ai în fața dumitale un suflet mort, iar Carne e trupul în care sălășluiește.

Foarte satisfăcut de această confesiune, Fielding își deschise brațele lungi, astfel încît mînecile robei aduceau cu aripile unui liliac enorm.

– Vampirul din Carne, declamă el, făcînd o plecăciune adîncă. *Alcoolique et poète!*

Un muget de rîset urmă după această exteriorizare.

Smiley era fascinat de Fielding, de dimensiunile, de vocea, de temperamentul lui violent de instabil, de histrionismul lui. Se simțea atras și respins de succesiunea de manifestări contradictorii; se întrebă dacă ar fi trebuit să ia și el parte la spectacol, dar Fielding părea atît de orbit de lumina reflectoarelor, încît nu-i păsa de publicul din spatele lor. Cu cît îl privea mai mult, cu atît mai alunecos îi apărea personajul pe care încerca să-l pătrundă: inconstant, dar steril, îndrăzneț, dar efemer, plin de culoare, dezlănțuit, franc și totuși înșelător și pervers. Smiley ar fi dorit să afle lucruri concrete despre Fielding – resursele, ambițiile și dezamăgirile lui.

Reveria lui fu întreruptă de domnișoara Truebody. Sosise Felix D'Arcy.

Urmă o cină rece, admirabil pregătită de domnișoara Truebody și fără luminări. Fără vin franțuzesc, ci cu vin alb de Rin, servit tot ca vinul de Porto. Și, în sfîrșit, Fielding pomeni despre Stella Rode.

Discutaseră conștiincios despre artă și știință. Ar fi fost destul de plicticos (căci nu erau experți), dacă D'Arcy nu ar fi fost permanent îmboldit de Fielding, care părea nerăbdător să-l pună pe D'Arcy în cea mai proastă lumină. Judecățile lui D'Arcy despre oameni și probleme erau condimentate în bună măsură de ceea ce el considera „decent“ (cuvîntul lui

preferat) şi de o malițiozitate efeminată la adresa colegilor lui. La un moment dat, Fielding întrebă cine îl înlocuia pe Rode în timpul absenței sale, la care D'Arcy răspunse „nimeni", şi adăugă mieros:

– Întîmplarea asta a fost un şoc pentru toată lumea.

– Aiurea, ripostă Fielding. Băieților le plac catastrofele. Cu cît sîntem mai departe de moarte, cu atît pare mai interesantă. Lor toată povestea asta le pare încîntătoare.

– Publicitatea pe tema asta a fost foarte indecentă, spuse D'Arcy, teribil de indecentă. Cred că a fost lucrul cel mai evident pentru mulți dintre cei din cancelarie.

Se întoarse către Smiley:

– Ştiți, la noi presa este o permanentă bătaie de cap. Altădată aşa ceva nu s-ar fi petrecut. Pe vremuri, familiile noastre de viță şi instituțiile nobile nu ar fi fost supuse unei astfel de imixtiuni. Nu, categoric nu. Dar acum lucrurile stau altfel. Mulți dintre noi se văd obligați să se aboneze la cele mai ieftine publicații, tocmai din acest motiv. Un ziar duminical s-a legat de nu mai puțin patru absolvenți de-ai lui Hecht într-o singură ediție. Şi, dați-mi voie s-o spun, toți erau pomeniți într-un context indecent. Şi, desigur, ziarele de teapa asta nu uitau să menționeze că băiatul fusese absolvent la Carne. Sînteți la curent, bănuiesc, că prințul mezin studiază la noi (Eu însumi am onoarea să îl îndrum lecțiile de franceză). Tînărul Sawley de asemenea a învățat la Carne. Ce s-a publicat în presă în timpul divorțului părinților lui a fost deplorabil. Absolut deplorabil. Directorul general s-a adresat în scris Consiliului de Presă. Chiar eu am elaborat scrisoarea. Dar în această tragică ocazie s-au întrecut pe ei înşişi. Am avut presa chiar şi aseară, la ultima slujbă, aşteptau rugăciunea specială. Au ocupat toate stranele din spate din

aripa de vest. Hecht era de serviciu la biserică şi a încercat să-i mute de acolo.

Se opri, îşi ridică sprîncenele cu un aer de uşor reproş şi zîmbi.

– Bineînţeles că nu avea nici un temei să o facă, dar asta nu l-a oprit pe bunul Hecht.

Se întoarse către Smiley.

– Unul dintre confraţii noştri sportivi, explică el.

– Pentru tine Stella era o persoană de rînd, Felix, nu-i aşa?

– Nicidecum, ripostă D'Arcy precipitat. Nu-ţi dau voie să spui asta despre mine, Terence. În nici un caz eu nu fac discriminări pe criterii de clasă socială, mă interesează numai manierele. Te asigur însă că în acest domeniu nu o consideram la înălţime.

– În multe privinţe era exact ce ne lipsea, continuă Fielding, adresîndu-se lui Smiley şi neluîndu-l în seamă pe D'Arcy. Ea era întruchiparea a ceea ce noi ne căznim să ignorăm – educaţie într-o şcoală anonimă, locuinţă construită de primărie, oraşe fără instorie, în antiteză totală cu Carne!

Se întoarse brusc spre D'Arcy şi spuse:

– Dar tu, Felix, nu vedeai la ea decît lipsa de etichetă.

– Nicidecum; pur şi simplu nu era de-a noastră.

Fielding se întoarse către Smiley în disperare de cauză.

– Uite ce este, spuse el. Noi aici avem un limbaj academic, purtăm costume academice şi dăm mese oficiale în cancelarie; spunem rugăciuni lungi în latină, pe care nici unul din noi nu le poate traduce. Mergem la catedrală şi nevestele noastre stau în coliviile lor cu pălăriile alea înspăimîntătoare. Dar totul este o şaradă. Nu înseamnă nimic.

D'Arcy zîmbi şters.

– Nu pot să cred, dragul meu Terence, că cineva la care se mănîncă atît de bine poate să aibă o părere atît de proastă despre rafinamentul conduitei sociale.

Privi înspre Smiley, aşteptînd ca acesta să-l susţină, iar Smiley confirmă conştiincios complimentul.

– De fapt, continuă el, noi la Carne îl cunoaştem foarte bine pe Terence. Mă tem că nu ne mai tulbură cînd tună şi fulgeră.

– Ştiu de ce îţi displăcea femeia aceea, Felix. Era o persoană onestă, iar Carne nu se poate apăra împotriva acestui soi de onestitate.

D'Arcy se înfurie de-a binelea.

– Terence, nu-ţi permit să spui aşa ceva. Pur şi simplu nu-ţi permit. Eu ştiu că am o datorie de îndeplinit la Carne, aşa cum de altfel avem cu toţii: să refac şi să păstrez nivelul de conduită care a avut, din păcate, atîtea de suferit din cauza războiului. Îmi dau perfect seama că hotărîrea asta mă face de multe ori nepopular. Dar niciodată comentariile şi sfaturile mele – te rog să iei aminte – nu sînt îndreptate împotriva unei persoane, ci numai împotriva comportamentului, împotriva lipsei indecente de maniere. Recunosc că nu o dată am fost nevoit să mă adresez lui Rode pe tema purtării soţiei lui. Asta e o chestiune care n-are nici o legătură cu persoana, Terence. Nu permit să se spună că doamna Rode îmi displăcea. O astfel de sugestie ar fi neplăcută oricînd, dar în împrejurările tragice actuale este deplorabilă. Sigur... originalitatea şi educaţia doamnei Rode n-au pregătit-o să se adapteze la cerinţele noastre, dar aceasta este cu totul altceva. Şi, cu toate astea, ilustrează chestiunea pe care doresc să o reliefez, Terence: am avut în vedere o evaluare raţională, nu o critică. Te-am lămurit?

– Pe deplin, răspunse Fielding sec.

– Celelalte soţii o agreau? se aventură Smiley.

– Nu în totalitate, replică D'Arcy pe un ton tranşant.

– Nevestele! Dumnezeule! oftă Fielding, ducîndu-şi mîna la frunte.

Tăcură cu toţii.

– Cred că felul cum se îmbrăca era o sursă de dezolare pentru unele din ele. Plus faptul că mergea la spălătoria oraşului. Nici asta nu putea să provoace o impresie favorabilă. Ar trebui să adaug că nu frecventa biserica noastră...

– Avea vreo prietenă apropiată printre soţiile profesorilor? insistă Smiley.

– Mi se pare că tînăra doamna Snow se împrietenise cu ea.

– Şi spuneaţi că a fost aici la masă în seara în care a fost omorîtă?

– Da, spuse Fielding încet. Miercuri. Iar Felix şi sora lui l-au luat la ei pe sărmanul Rode după aceea.

Îi aruncă o privire lui D'Arcy.

– Da, întocmai, sări D'Arcy.

Ochii îi erau aţintiţi asupra lui Fielding şi lui Smiley i se păru că îşi comunicau ceva.

– Nu vom uita niciodată, niciodată... Dacă-mi dai voie să discut probleme profesionale o clipă, Terence, traducerea făcută de Perkins este catastrofală; pot să declar că o asemenea lucrare n-am văzut în viaţa mea. Este bolnav? Mama lui e o femeie cu o cultură solidă, am auzit că ar fi verişoară de-a familiei Samford.

Smiley îl privi şi reflectă. Haina îi era decolorată, înverzită de vechime. Parcă-l vedea spunînd că aparţinuse bunicului său; tenul îi era atît de neted, încît dădea impresia de grăsime, fără să fie gras. Vocea îi era acordată la o unică notă insinuantă şi zîmbea tot timpul, indiferent că vorbea sau

nu. Zîmbetul nu se dezlipea de pe faţa lui netedă, era gravat în textura maleabilă a obrazului, lăbărţîndu-i buzele peste dantura perfectă şi despicîndu-i colţurile gurii roşii, în aşa fel încît părea ţinut pe loc de degetele invizibile ale dentistului său. Şi totuşi, faţa lui D'Arcy era foarte expresivă şi foarte mobilă. Puteai citi şi interpreta cea mai mică mişcare a gurii sau a nasului, cea mai rapidă privire sau încruntare. Iar acum ţinea să schimbe subiectul. Nu că n-ar fi vrut să mai vorbească despre Stella Rode (el însuşi reveni la subiect puţin mai tîrziu), dar evita să mai aducă vorba despre noaptea în care murise şi despre relatarea acelui eveniment. Mai mult, Smiley nu se îndoia că şi Fielding remarcase, în schimbul de priviri dintre cei doi se instalase un pact al fricii, probabil un avertisment, aşa încît din momentul acela comportarea lui Fielding se schimbă; deveni posac şi îngrijorat, ceea ce-l nedumeri pe Smiley mult timp după aceea.

D'Arcy se întoarse către Smiley şi i se adresă într-o manieră dezgustător de intimă:

– Scuzaţi-mă că am plonjat atît de deplorabil în bîrfa din Carne. Nu-i aşa că vi se pare că sîntem cam rupţi de lume aici? Ştiu că adeseori lumea consideră că ne izolăm în turnul nostru de fildeş. Eticheta care ni se pune este „Carne – şcoala snobilor". Puteţi citi asta zilnic în orice ziar de scandal. Şi cu toate astea, în ciuda a ceea ce pretinde această *avant-garde,* spuse el, aruncînd o privire furişă către Fielding, pot spune că nimeni n-ar putea fi mai puţin snob decît Felix D'Arcy.

Smiley remarcă faptul că avea un păr foarte fin şi roşcat, mai des în creştet şi care-i lăsa ceafa rozalie dezgolită.

– Uite, bietul Rode, de exemplu. În nici un caz nu îi imput descendenţa, amărîtul. Nu contest că şcolile de stat îşi fac datoria cu prisosinţă. Şi-n afară de asta, el s-a instalat foarte bine aici. I-am spus şi directorului general. I-am spus că Rode

s-a integrat admirabil; își îndeplinește ireproșabil serviciul la biserică – am subliniat exact aspectul ăsta. Sper că mi-am făcut datoria în a-l ajuta să se integreze. Îndrumați corect, asemenea oameni pot, cum i-am spus și directorului, să-și însușească obiceiurile și chiar și manierele noastre; iar directorul a fost de acord.

Paharul lui Smiley era gol și D'Arcy, fără să-l întrebe pe Fielding, i-l umplu din carafă. Mîinile îi erau îngrijite și fără păr, ca mîinile unei fete.

– Dar, continuă el, trebuie să fiu cinstit. Doamna Rode nu s-a arătat prea doritoare să se adapteze la stilul nostru de viață.

Cu același zîmbet întipărit pe față, sorbi delicat din pahar.

Vrea să pună lucrurile la punct, își zise Smiley.

– Niciodată nu s-ar fi putut integra deplin la Carne; asta este părerea mea – deși, în mod cert, nu mi-am exprimat-o cu voce tare cît timp a fost în viață. Originea ei îi era defavorabilă. Nu era vina ei – subliniez, originea ei era nefericită. Mai mult, dacă putem să vorbim pe șleau și să rămînă între noi, am motive să cred că trecutul ei i-a pricinuit moartea.

– De ce spuneți asta? întrebă Smiley imediat, iar D'Arcy răspunse trăgînd cu ochiul la Fielding:

– Se pare că se aștepta să fie atacată.

– Sora mea este o mare iubitoare de cîini, continuă D'Arcy. Poate că ați auzit deja. Favoriții ei sînt prepelicarii King Charles. Anul trecut a luat premiul întîi la concursul din North Dorset și, la scurt timp după aceea, a primit elogii la Cruft pentru „Regina de la Carne". Vă pot spune că are vînzări și în America. Îndrăznesc să spun că puțini oameni din țară se pricep la creșterea cîinilor de rasă ca Dorothy. Și soția directorului a spus același lucru acum o săptămînă. Ei,

după cum ştiţi, soţii Rode erau vecinii noştri, iar Dorothy nu este persoana care să-şi neglijeze îndatoririle faţă de vecini. Vă asigur că, dacă e vorba de datorie, Dorothy nu face nici un fel de discriminare. Soţii Rode aveau şi ei un cîine, o corcitură, pe care l-au adus cu ei, un animal destul de inteligent (În treacăt fie spus, nu prea ştiu de unde au venit *ei*, dar asta e altă poveste). Păreau să fie ataşaţi de cîine şi nu mă îndoiesc că efectiv erau. Rode îl lua cu el la meciuri, pînă cînd l-am sfătuit să nu mai facă asta, era un prilej de distracţie indecentă pentru băieţi. Am constatat-o eu însumi cînd scoteam la plimbare prepelicarii lui Dorothy. Ajung şi la subiect. Dorothy apelează la serviciile unui veterinar pe nume Harriman, o persoană superioară, care locuieşte încolo, spre Sturminster. Acum două săptămîni a trimis după el. „Regina de la Carne" tuşea rău şi Dorothy l-a rugat pe Harriman să vină. Vă daţi seama, o căţea de o asemenea valoare nu poate fi neglijată.

Fielding mormăi, iar D'Arcy continuă, fără să-l ia în seamă:

– Din întîmplare eram acasă, iar Harriman a rămas la o cafea. Cum v-am spus, este un tip superior. La un moment dat a pomenit ceva despre cîinele familiei Rode şi atunci adevărul a ieşit la iveală; cu o zi în urmă, doamna Rode pusese să-i fie omorît cîinele. Zicea că-l muşcase pe poştaş. O poveste lungă şi încîlcită, cum că oficiul poştal avea să-i dea în judecată, că venise poliţia şi nu mai ştiu ce. În orice caz, zicea ea, cîinele nici măcar nu-i apăra, putea numai să-i avertizeze. Aşa i-a şi spus lui Harriman: „N-are nici un rost".

– Nu era supărată că-şi pierduse cîinele?

– Ba da, cum să nu. Harriman zicea că plîngea cînd a venit. Doamna Harriman a trebuit să-i dea o ceaşcă de ceai. I-au sugerat să-i mai dea cîinelui o şansă, să-l ţină închis o perioadă, dar ea a fost pur şi simplu de neînduplecat.

Harriman era uluit. Şi nevastă-sa la fel. După aceea au discutat şi au ajuns la concluzia că purtarea doamnei Rode nu era prea firească. De fapt, se comporta cu totul anormal. Ciudată li s-a părut şi starea în care era cîinele: fusese maltratat, şi încă rău. Avea semne pe spinare, ca şi cum ar fi fost bătut.

– Şi Harriman n-a stăruit să afle ce-a vrut să spună cu remarca aceea? Că n-are nici un rost? Harriman ce-a crezut?

Smiley îl privi stăruitor pe D'Arcy.

– I-a repetat acelaşi lucru şi doamnei Harriman, dar n-a explicat ce-a vrut să spună. Dar mie mi se pare că înţelesul este evident.

– Da? spuse Fielding.

D'Arcy înclină capul într-o parte şi se trase stînjenit de lobul urechii.

– Toţi avem ceva de detectiv în noi, spuse el. Am discutat cu Dorothy după... moartea Stellei. Am tras concluzia că Stella Rode fusese în legătură cu cineva înainte de a veni la Carne, o legătură dezagreabilă şi care fusese reluată de curînd... probabil împotriva voinţei ei. Vreun ticălos brutal – un fost admirator – căruia nu-i convenea schimbarea în bine din viaţa ei.

– Cît de rău l-a muşcat cîinele pe poştaş? întrebă Smiley.

– Asta e lucrul cel mai straniu. Asta e enigma întregii poveşti, stimate domn: poştaşul n-a fost muşcat deloc. S-a interesat Dorothy. Istoria asta era un şir întreg de minciuni, de la un capăt la celălalt.

Se ridicară de la masă şi merseră în biroul lui Fielding, unde domnişoara Truebody adusese deja cafeaua. Conversaţia continuă să se învîrtă în jurul tragediei de miercuri. D'Arcy era obsedat de lipsa de discreţie cu care se lucra – insistenţa ziariştilor, insensibilitatea poliţiei, nesiguranţa în

legătură cu originea doamnei Rode, nenorocirea soţului ei. Fielding se retrăsese într-o tăcere bizară, adîncit în propriile-i gînduri, şi numai din cînd în cînd îi arunca lui D'Arcy o privire ostilă. Fix la unsprezece fără un sfert, D'Arcy se declară obosit şi toţi trei merseră în holul cel mare, unde domnişoara Truebody îi aduse paltonul lui Smiley şi un alt palton, fularul şi pălăria pentru D'Arcy. Fielding încuviinţă posac cînd D'Arcy îi mulţumi. Apoi se întoarse către Smiley:

– Mi-ai spus ceva la telefon. Despre ce era vorba exact?

– O... o scrisoare primită de la doamna Rode chiar înainte de a fi omorîtă, spuse Smiley vag. Acum o cercetează poliţia, dar nu li se pare... semnificativă. Deloc. Se pare că suferea de – zîmbi stînjenit – mania persecuţiei. Aşa se numeşte? În orice caz, cîndva o să discutăm şi despre asta. Trebuie să veniţi să cinăm împreună la Sawley înainte să plec. Pe la Londra cînd ajungeţi? Poate ne întîlnim în capitală, la sfîrşitul semestrului.

D'Arcy stătea în prag, uitîndu-se la zăpada proaspătă care se aşternuse, desăvîrşit de albă, pe jos.

– Ah, spuse el, cu un zîmbet atotştiutor, nopţile cele lungi, Terence, nopţile cele lungi.

Capitolul 6

VÎSC PENTRU DIAVOL

– Ce sînt nopţile cele lungi? întrebă Smiley, depărtîndu-se cu pas iute împreună cu D'Arcy.

– Avem noi o vorbă, că la Carne ninge întotdeauna în nopţile cele lungi. Asta e denumirea tradiţională pentru nopţile din postul mare, răspunse D'Arcy. Înainte de Reformă, călugării mînăstirii stăteau de veghe în timpul postului Paştilor între ultima slujbă de seară şi slujba de dimineaţă. Poate că lucrul ăsta vă este deja cunoscut. Obiceiul nu se mai păstrează de cînd nu mai există nici un ordin monahal pe lîngă catedrală. Dar noi îl respectăm în continuare şi oficiem slujba de seară în timpul postului Paştilor. Aceasta era ultima dintre orele canonice dintr-o zi şi se slujea înainte de stingere. Directorul, care are un respect deosebit pentru tradiţiile de acest fel, a reintrodus vechiul tipic în rugăciunile noastre. Prima era slujba din zori, după cum neîndoios ştiţi. Terţa se oficia în a treia oră după răsăritul soarelui – adică la nouă dimineaţa. Aşa încît noi nu mai spunem rugăciunea de dimineaţă, ci Terţa. Găsesc că e un lucru minunat. În acelaşi mod, în timpul postului Crăciunului şi al Paştilor, la prînz, în catedrală se oficiază Sexta.

– Slujbele acestea sînt obligatorii?

– Desigur. Altfel ar trebui să facem program separat pentru băieţii care nu participă. Aşa ceva ar lăsa de dorit. În plus, amintiţi-vă, Carne este o fundaţie religioasă.

Era o noapte frumoasă. În timp ce traversau piaţa, Smiley îşi ridică ochii spre turn. În lumina lunii părea mai mic şi mai liniştit. Irizările albe ale zăpezii luminau pînă şi văzduhul; catedrala se desena atît de pregnant pe fundalul cerului, încît chiar şi siluetele sfinţilor mutilaţi îşi etalau în amănunt feţele desfigurate – siluete jalnice, fără sens, oarbe într-o lume în perpetuă schimbare.

– Mă tem că aici drumurile noastre se despart, zise D'Arcy, întinzîndu-i mîna.

– E o noapte frumoasă, răspunse Smiley grăbit, lăsaţi-mă să vă însoţesc pînă acasă.

– Cu plăcere, spuse D'Arcy sec.

O luară în jos pe North Fields Lane. De o parte a drumului se înălţa un zid masiv de piatră; de cealaltă parte, terenurile de sport întinse, cu vreo douăzeci de buturi de rugby, mărgineau drumul pe o lungime de peste o jumătate de milă. Parcurseră această distanţă în tăcere, pînă cînd D'Arcy se opri şi arătă, ţintind cu bastonul dincolo de Smiley, o casă mică la marginea terenurilor.

– Aceea e North Fields, casa familiei Rode. Pe vremuri aparţinea îngrijitorului terenurilor, dar şcoala i-a mai construit o aripă acum cîţiva ani şi acum este locuinţa personalului. Casa mea este mai mare şi se află mai în susul străzii. Din fericire, mie îmi place să merg pe jos.

– Acolo l-aţi găsit pe Stanley Rode în noaptea aceea?

După un moment de tăcere, D'Arcy spuse:

– Era mai aproape de casa mea, vreun sfert de milă mai încolo. Era într-o stare cumplită sărmanul om, cumplită. În

ceea ce mă priveşte, nu suport să văd sînge. Dacă aş fi ştiut cum o să arate cînd l-am adus în casă, cred că nici n-aş fi putut s-o fac. Din fericire, sora mea Dorothy este o femeie care nu se pierde cu firea.

Îşi continuară drumul în tăcere, pînă cînd Smiley spuse:

– Din ceea ce spuneaţi la cină, soţii Rode nu erau un cuplu armonios.

– Exact. Dacă ea ar fi murit altfel, aş aprecia moartea ei drept providenţială: o eliberare binecuvîntată pentru Rode. Era o femeie de o răutate absolută, domnule Smiley, care-şi făcuse un scop din a-l pune pe soţul ei în situaţii ridicole. Sînt sigur că o făcea intenţionat. Alţii nu cred asta. Eu da, şi am motivele mele. Îi făcea plăcere să-şi bată joc de soţul ei.

– Şi de Carne, fără îndoială.

– Întocmai. Pentru Carne, perioada prin care trecem este critică. Multe şcoli publice au cedat la vîlva ordinară care se face pe tema înnoirilor – schimbări cu orice preţ. Carne, sînt mîndru s-o spun, nu s-a alăturat acestei turme de porci din Gad[1]. Asta înseamnă că acum e mai important ca niciodată să ne apărăm, atît de cei din interior, cît şi de cei din exterior.

Vorbea cu o vehemenţă surprinzătoare.

– Dar chiar reprezenta Stella Rode o astfel de problemă? Soţul ei ar fi putut, desigur, să stea de vorbă cu ea.

– Eu nu l-am încurajat niciodată în acest sens, vă asigur. Nu obişnuiesc să mă amestec între soţ şi soţie.

Ajunseră la casa lui D'Arcy. Din stradă, casa era complet ascunsă vederii de un gard viu înalt, din dafin; numai două hornuri duble se zăreau pe deasupra, confirmînd impresia lui Smiley că era o clădire mare, în stil victorian.

---

1 Sintagmă din Vechiul Testament, unde porcii sînt animale necurate (n.tr.).

– Nu ţin să-mi ascund gustul victorian, zise D'Arcy, în timp ce deschidea încet poarta; mă tem că noi, la Carne, nu ne dăm în vînt după stilul modern. Casa asta a fost pe vremuri prezbiteriul bisericii din North Fields, dar acum la biserică slujeşte un preot titular de la catedrală. Casa parohială este încă la dispoziţia şcolii şi eu am avut norocul s-o primesc. Noapte bună. Să veniţi la un pahar de vin înainte de a pleca. Mai staţi mult?

– Mă îndoiesc, răspunse Smiley, dar sînt convins că acum aveţi destule pe cap.

– Ce vreţi să spuneţi? întrebă D'Arcy tăios.

– Toată tevatura cu presa, poliţia şi ceilalţi vizitatori.

– A, da, aveţi dreptate. Categoric. Cu toate acestea, viaţa comunităţii trebuie să meargă înainte. La mijlocul semestrului avem întotdeauna o mică petrecere, şi acum mai mult ca oricînd mi se pare cu deosebire important s-o ţinem. Mîine am să vă trimit o invitaţie la Sawley. Sora mea ar fi încîntată să veniţi. Noapte bună.

Izbi poarta cu zgomot, ceea ce iscă lătrături frenetice undeva în spatele casei, în semn de salut. O fereastră se deschise şi o voce aspră de femeie strigă:

– Tu eşti, Felix?

– Da, Dorothy.

– De ce naiba trebuie să faci un asemenea tărăboi? Iar ai trezit cîinii ăia.

Fereastra se închise cu o bufnitură sugestivă, iar D'Arcy, fără să-l mai învrednicească pe Smiley măcar cu o privire, dispăru grăbit în umbra casei.

Smiley o luă la picior din nou, înapoi spre oraş. Merse vreo zece minute, apoi se opri şi privi îndărăt spre casa familiei Rode, aflată la o sută de metri dincolo de terenurile

de sport. Se înălţa în umbra unui pîlc de brazi, întunecată şi misterioasă pe fundalul alb. O cărare îngustă ducea către casă; într-un colţ era o cutie poştală încastrată în zid, iar un indicator din lemn, destul de nou, arăta drumul în susul cărării, spre satul Pylle, îşi imagină Smiley. Înscrisul de pe indicator era ascuns de un strat de zăpadă; Smiley îl şterse cu mîna şi citi cuvintele „North Fields", marcate stîngaci, cu litere care s-ar fi dorit să fie în stil gotic şi care în mod cert îi pricinuiau lui D'Arcy o mare neplăcere. Nu erau urme de paşi pe zăpada de pe cărare; desigur, ninsese de curînd. Între Pylle şi Carne nu putea fi o circulaţie prea intensă. O luă pe cărare, aruncînd priviri repezi în sus şi în jos pe strada principală. Gardul viu se întindea în stînga şi în dreapta, atît de înalt, încît în scurt timp Smiley nu mai văzu decît cerul palid de deasupra lui şi crengile răzleţe ale sălciilor. La un moment dat i se păru că aude pe cineva păşind în spatele lui, aproape, dar cînd se opri nu mai auzi decît foşnetul stins al tufelor grele de zăpadă. Simţi mai tare frigul; părea că atîrnă în umezeala înlemnită a drumului scufundat, înhăţîndu-l şi ţintuindu-l ca aerul îngheţat dintr-o casă părăsită. Curînd, tufişul din stînga făcu loc unui pîlc de copaci rari şi Smiley socoti că ajunsese la păduricea pe care o văzuse din stradă. Sub copaci erau doar petice de zăpadă, şi pămîntul păru deodată hîd şi sfîşiat. Cărarea făcea o curbă lină spre stînga şi casa îi apăru ca din senin în faţă, pustie şi colţuroasă în lumina lunii. Zidurile erau din cărămidă şi piatră, pe jumătate ascunse de hăţişul de iederă care creştea din abundeţă pe ele, revărsîndu-se peste poarta de la intrare ca o coamă încîlcită.

Privi spre grădină. Păduricea care mărginea poteca stăpînea pînă aproape de colţul casei şi se întindea pînă la capătul îndepărtat al pajiştii, ferind casa se privirile celor aflaţi pe terenurile de sport. Criminalul ajunsese la casă pe o

cărăruie care tăia pajiştea şi mergea printre copaci pînă la poteca de acces, la capătul grădinii. Uitîndu-se cu atenţie la zăpada de pe pajişte, putu să desluşească făgaşul cărăruii. Uşa albă cu geamuri din stînga casei ducea probabil la seră... Şi deodată îşi dădu seama că îi era frică – frică de casă, frică de grădina întinsă şi întunecată. Teama îl pătrunse ca o durere. Zidurile năpădite de iederă păreau să întindă mîini nevăzute ca să-l prindă, ca o bătrînă care strînge un copil năbădăios. Clădirea era mare şi totuşi sordidă, adăpostind forme sinistre, întunecate şi lunecoase, reliefate de lumina lunii. Fascinat în ciuda fricii, porni spre ea. Umbrele se rupeau şi se închegau la loc, se azvîrleau brusc şi apoi înlemneau, pitindu-se în hăţişurile iederei sau topindu-se în ferestrele negre.

Alarmat, îşi dădu seama că începea să intre în panică. Îi era frică, apoi deodată toate simţurile la unison sloboziră un urlet de groază, vederea, auzul şi pipăitul nemaidistingîndu-se unul de celălalt în delirul creierului său. Se întoarse şi o luă la goană spre poartă. În fugă, se uită peste umăr spre casă.

Pe cărare stătea o femeie, uitîndu-se la el, iar în spatele ei uşa serei se bălăngănea încet în balamale.

Preţ de o secundă ea rămase nemişcată, apoi se întoarse şi alergă înapoi în seră. Dînd uitării spaima, Smiley se luă după ea. Cînd ajunse la colţul casei, observă uluit că femeia stătea în uşă, legănîndu-se uşor într-o parte şi în alta, absentă şi fără grabă, ca un copil. Era cu spatele la Smiley şi brusc se întoarse, rostind, cu o tărăgănare moale în glas, ca prin Dorset, şi lălăind cuvintele ca un copil, aşa cum fac reduşii mintal:

– Am crezut că eşti dracu', dom'ne, da' n-ai aripi.

Smiley ezită. Dacă ar fi înaintat, s-ar fi putut să fie cuprins iar de spaimă şi să fugă. Se uită la ea, dincolo de

peticul de zăpadă, încercînd s-o distingă. Părea să poarte o bonetă sau un fular pe cap şi o pelerină pe umeri. Ţinea în mînă un mănunchi de frunze pe care îl legăna încolo şi încoace cînd vorbea.

– Da' n-ai ce-i face, dom'ne, că io am vîsc să te ţină. Stai aşa, dom'ne, că Jane mititica poa' să te ţină.

Agită frunzele cu o mişcare nestăpînită spre el şi începu să rîdă uşor. Ţinea încă o mînă pe uşă şi, în timp ce vorbea, capul i se înclina într-o parte.

– Ţine-te departe de Jane mititica, dom'ne, cît o fi ea de frumuşică.

– Da, Jane, rosti Smiley încet, eşti o fată tare frumuşică, se vede, şi ai o pelerină frumoasă.

Încîntată în mod vădit de aceste cuvinte, Jane apucă poalele pelerinei şi făcu încet o piruetă, ca un copil care imită o doamnă de lume.

În timp ce ea se învîrtea, Smiley zări cele două mîneci goale ale unui palton legănîndu-se de o parte şi de alta.

– Unii rîd de Janie, zise ea cu o notă de arţag în glas, da' ei n-au văzut pe dracu' cum zboară, dom'ne. Da' Janie l-a văzut, Janie l-a văzut. Are aripi de argint ca peştii, Janie le-a văzut.

– Unde ai găsit paltonul ăla, Janie?

Ea îşi împreună mîinile şi îşi bîţîi capul într-o parte şi în alta.

– Îi rău. Aoleo, îi rău, dom'ne. Io am văzut cum zbura călare pe vînt, rîse ea, şi luna-i luminează drumu' din spate! Ăştia-s ca fraţii, luna şi dracu'

Într-o inspiraţie de moment, Smiley smulse o mînă de iederă de pe peretele casei şi i-o întinse, înaintînd şi el încet.

– Îţi plac florile, Janie? Uite nişte flori pentru Janie: flori frumuşele pentru Janie frumuşica.

Aproape că ajunsese la ea cînd, cu o viteză ieşită din comun, femeia o luă la goană, peste pajişte, dispăru printre copaci şi fugi pe cărare. Smiley o lăsă. Era leorcă de transpiraţie.

De îndată ce ajunse la hotel, îl sună pe inspectorul Rigby.

Capitolul 7

BISERICA REGELUI ARTHUR

Cafeneaua Hotelului Sawley Arms semăna foarte bine cu pavilionul plantelor tropicale din Grădina Botanică Kew. Construită într-o epocă în care cactusul era cea mai la modă dintre plante, iar bambusul companionul lui inseparabil, sala era concepută ca imaginea arhitectonică a unui luminiş în junglă. Coloane de oţel care imitau trunchiuri de palmier susţineau un plafon înalt de sticlă, a cărui cupolă somptuoasă înlocuia cerul african. Urne uriaşe de bronz sau ceramică verde emailată conţineau toate speciile elegante şi prolifice din lumea cactuşilor, iar printre ele oaspeţii de vîrste venerabile ale hotelului se puteau relaxa pe canapelele din bambus fusiform, sorbind cafea călduţă şi retrăind neplăcerile unui safari.

Eforturile lui Smiley de a procura o sticlă de whisky şi un sifon la ora unsprezece şi jumătate noaptea nu se soldară cu un succes imediat. Ziariştii păreau să fi dispărut, precum o hienă de lîngă un cadavru. Singurul semn de viaţă din hotel era întruchipat de persoana portarului de noapte, care întîmpină cererea lui cu o dezaprobare distantă şi-l sfătui să meargă la culcare. Smiley, care din fire nu era cîtuşi de puţin

insistent, descoperi în buzunarul paltonului o jumătate de coroană, pe care o vîrî puţin iritat în palma bătrînului. Rezultatul, chiar dacă nu miraculos, fu eficient, şi, înainte ca Rigby să ajungă la hotel, Smiley se instalase în faţa unui foc strălucitor în restaurantul hotelului, cu pahare şi o sticlă de whisky în faţa lui.

Smiley îi relată întîmpinările serii cu o deosebită acurateţe.

– Haina aceea mi-a atras atenţia. Era un palton greu, bărbătesc, încheie el povestirea. Mi-am amintit de cordonul albastru şi...

Lăsă propoziţia neterminată. Rigby încuviinţă din cap, se ridică şi traversă cu pas ferm holul, trecînd prin uşile batante pînă la pupitrul portarului. Zece minute mai tîrziu se întoarse.

– Cred că e cazul să mergem s-o arestăm, spuse el fără introducere. Am trimis după maşină.

– Să mergem? Şi eu? întrebă Smiley.

– Da, dacă nu aveţi nimic împotrivă. Ce se întîmplă? Vă este teamă?

– Da, veni răspunsul. Da, îmi este.

Satul Pylle se întinde la sud de North Fields, pe o ridicătură care se înalţă abrupt în mijlocul păşunilor joase şi jilave ale văii Carne. Este alcătuit dintr-o mînă de coline din piatră şi un han mic, unde poţi să bei bere în salonul proprietarului. Privit de pe terenurile de sport din Carne, satul poate fi uşor confundat cu o formaţiune geologică stîncoasă, căci dealul pe care este aşezat, văzut dinspre nord, are o formă conică. Istoricii locali susţin că Pylle este cea mai veche aşezare din Dorset, că denumirea sa este cuvîntul anglo-saxon pentru port şi că servise în acest scop romanilor, pe vremea cînd toate şesurile joase dimprejur erau acoperite de mare. De

asemenea, ei mai relatează că regele Arthur a poposit aici după şapte luni petrecute pe mare şi s-a închinat Sfîntului Andrew, patronul marinarilor, pe locul bisericii din Pylle, unde a aprins cîte o lumînare pentru fiecare lună pe care o petrecuse pe mare; şi că în biserica înălţată întru comemorarea vizitei lui şi care dăinuie şi azi, singuratică şi neîngrijită, pe coasta dealului, chiar există o monedă de bronz, dovadă a trecerii lui – moneda pe care regele Arthur i-a dat-o slujitorului bisericesc înainte de a pleca din nou cu corabia spre Insula Avalon.

Inspectorul William Rigby, el însuşi un pasionat istoric al locurilor, îi furniză lui Smiley o relatare succintă despre trecutul istoric al localităţii Pylle, în vreme ce conducea atent pe drumurile acoperite cu zăpadă.

– Satele astea mici, izolate, sînt locuri bizare, trase el concluzia. De cele mai multe ori sînt numai trei-patru familii, atît de înrudite între ele, că nu mai ştii care al cui este, ca pisicile. De aici provin nebunii satului. Ei numesc lucrul ăsta semnul diavolului; eu îl numesc incest. Şi nu-i suportă în sat – îi alungă – orice-ar fi, ca şi cum ar încerca să-şi spele ruşinea, dacă mă înţelegeţi.

– Vă înţeleg.

– Jane asta e din soiul bisericos. Cîţiva dintre ei o iau pe calea asta. Toţi sătenii din Pylle sînt acum protestanţi, înţelegeţi, aşa că biserica regelui Arthur n-a mai fost folosită de cînd cu Wesley[1]. E părăsită, stă să se dărîme. Unii locuitori din vale merg s-o vadă, din motive de interes istoric, dar nimeni nu se preocupă de ea, sau cel puţin nu în trecut, înainte ca Janie să se mute în ea.

– S-a mutat?

1 John Wesley – teolog şi evaghelist britanic, întemeietorul metodismului (n.tr.).

– Da. S-a apucat să facă curățenie în biserică, zi și noapte, duce flori sălbatice și lucruri de-astea. De aceea se spune că-i vrăjitoare.

Trecură în tăcere pe lîngă casa familiei Rode și, după o curbă strînsă, începură să urce dealul înalt și abrupt care ducea în satul Pylle. Zăpada de pe drum era neatinsă și, în afară de cîteva derapări fără importanță, înaintară fără greutate. Povîrnișurile joase ale dealului erau împădurite, iar drumul întunecat, pînă cînd se treziră pe un platou neted, unde un vînt năprasnic spulbera zăpada fină ca pe un fum peste cîmpie, plesnind-o de mașină. Zăpada se adunase în troiene pe o parte a drumului și înaintarea deveni din ce în ce mai anevoiasă.

În cele din urmă Rigby opri mașina și spuse:

– De aici încolo mergem pe jos, domnule, dacă nu vă deranjează.

– Cît mai avem?

– Puțin și greu, dacă pot să spun așa. Drept înainte se vede satul.

Prin parbriz, Smiley desluși, dincolo de perdelele mișcătoare de zăpadă spulberată, două clădiri joase, cam la un sfert de milă distanță. Chiar atunci, o siluetă înaltă și înfofolită înaintă pe drum spre ei.

– Ăla este Ted Mundy, spuse Rigby cu satisfacție, i-am spus să ne aștepte aici. E sergentul din Okeford.

Se aplecă în afară pe fereastra mașinii și strigă vesel.

– Salutare, Ted, bătrîne, cum o duci?

Rigby deschise portiera din spate a mașinii și sergentul urcă. Smiley și Mundy făcură rapid cunoștință.

– În biserică arde o lumină, zise Mundy, dar nu știu dacă Janie este acolo. Și nu pot să întreb pe nimeni în sat, îți dai seama, imediat s-ar buluci cu toții. Ei credeau că a plecat de tot.

– Deci doarme acolo, Ted? Are vreun pat, ceva? întrebă Rigby şi Smiley observă cu plăcere că accentul lui de Dorset era mai pronunţat cînd vorbea cu Mundy.

– Aşa se aude, Bill. Eu n-am găsit nici urmă de pat cînd m-am uitat acolo sîmbătă. Da' să-ţi spun o chestie ciudată, Bill. Se pare că doamna Rode venea aici cîteodată, la casa de rugăciuni, s-o vadă pe Janie.

– Am auzit, spuse Rigby laconic. Zi, Ted, în ce parte-i biserica?

– Peste deal, zise Mundy. În afara satului, pe o păşune.

Se întoarse spre Smiley.

– Ăsta-i un lucru obişnuit prin partea locului, domnule, cred că ştiţi.

Mundy vorbea foarte rar, alegîndu-şi cuvintele.

– Vedeţi, cînd bîntuia ciuma, îşi lăsau morţii în sat şi plecau; dar nu se duceau departe, din cauza pămîntului şi a bisericii. Era cumplit, cumplit.

Mundy părea să insinueze că moartea neagră ar fi fost o calamitate relativ recentă prin părţile acelea, dacă nu chiar că îşi aminteşte de ea.

Se dădură jos din maşină, împingînd cu forţă portierele împotriva vîntului puternic, şi apucară spre sat, cu Mundy în faţă şi Smiley ultimul. Zăpada spulberată, ca o pulbere de cremene, le împungea feţele. Era ca o înaintare într-un spaţiu nepămîntean, pe dealul acela înalt şi troienit în noaptea nefirească. Linia crestei pustii şi mugetul vîntului, norul de zăpadă care gonea peste faţa lunii, colibele mohorîte şi întunecate, pe lîngă care treceau cu precauţie, alcătuiau un decor ireal.

Mundy o luă brusc la stînga, iar Smiley se gîndi că nu voia să-i stîrnească pe locuitorii satului, drept pentru care ocolea centrul. După vreo douăzeci de minute, înotînd prin

zăpadă, se treziră mergînd de-a lungul unui gard viu scund, care despărțea două terenuri plate. În partea dreaptă, în depărtare, licărea o luminiță peste întinderea de omăt, atît de stinsă, încît la început Smiley își îndreptă privirea în altă parte, apoi cătă cu luare-aminte în lungul gardului viu, ca să fie sigur că nu se înşală. Rigby se opri şi le făcu semn.

– De acum preiau conducerea, spuse el.

Se întoarse către Smiley.

– V-aş rămîne îndatorat, domnule, dacă ați sta puțin deoparte. Dacă se iscă neplăceri, nu vrem să vă implicăm, de acord?

– Desigur.

– Ted Mundy, dă-i drumu' după mine.

Îşi continuară drumul în lungul gardului pînă ajunseră la un pîrleaz. Prin borta din gard distinseră clar biserica, o clădire joasă, care semăna mai degrabă a şopron decît a biserică. Într-un capăt, o lucire palidă, ca luminița şovăitoare a unei lumînări, pîlpîia stins prin ferestrele oblonite.

– Este acolo, şopti Mundy, înaintînd cu Rigby, în vreme ce Smiley îi urma la o oarecare distanță.

Traversară terenul acela plat, cu Rigby în frunte, apropiindu-se de biserică. În vuietul furtunii se strecurau sunete discordante: scîrțîitul uscat al unei uşi, bubuitul unui acoperiş care se surpa, şuieratul continuu al vîntului într-o casă sortită pieirii. Cei doi bărbați din fața lui Smiley se opriră aproape în umbra zidului bisericii şi îşi vorbiră în şoaptă. Pe urmă Mundy plecă în linişte, dispărînd după colțul bisericii. Rigby aşteptă un moment, apoi se apropie de intrarea îngustă din zidul din spate şi împinse uşa.

Se deschise încet, gemînd dureros în balamale. Rigby dispăru înăuntru. Smiley rămase în aşteptare, cînd deodată, peste toate sunetele nopții, auzi un țipăt atît de tensionat,

pătrunzător şi clar, încît părea că nu vine dintr-un loc anume, ci năvăleşte o dată cu vîntul, de pretutindeni, şi cotropeşte cerul devastat; iar Smiley avu o viziune a lui Janie nebuna, aşa cum o văzuse mai devreme în seara aceea, şi auzi din nou nota înspăimîntătoare de demenţă din strigătul ei smintit. Preţ de o clipă aşteptă. Ecoul se stinse. Apoi încet, terorizat, păşi prin zăpadă spre uşa deschisă.

Două lumînări şi o lampă cu ulei aflate pe altarul gol împrăştiau o lumină tulbure în capela minusculă. În faţa altarului, pe treapta sanctuară, stătea Janie, privind absentă spre ei. Faţa ei avea o expresie rătăcită şi era mînjită cu verde şi cu albastru, pe hainele murdare avea smocuri de frunze de brebenel, iar de jur împrejurul ei pe podea era plin de leşuri de animale mici şi păsări.

Stranele erau şi ele împînzite cu tot felul de stîrvuri; iar pe altar se aflau rămurele rupte şi moviliţe de frunze de vîsc. Între lumînări era o cruce cioplită grosolan. Smiley trecu pe lîngă Rigby, înaintă iute pe culoarul dintre strane, pe lîngă Janie, care şedea pierdută, pînă ajunse în faţa altarului. Şovăi o clipă, apoi se întoarse şi-l chemă încet pe Ribgy.

Pe cruce, agăţat de cele trei capete ca o cunună primitivă, se găsea un şirag de mărgele verzi.

Capitolul 8

FLORI PENTRU STELLA

Se trezi cu ecoul ţipătului ei în urechi. Intenţionase să doarmă pînă tîrziu, dar ceasul de la mînă îi arăta ora şapte şi jumătate. Aprinse veioza de lîngă pat, căci nu se luminase bine încă, şi cercetă cu atenţie camera. Pantalonii îi atîrnau pe scaun, încă uzi de zăpadă. Apoi pantofii – va trebui să cumpere o pereche nouă. Iar lîngă el se odihneau notiţele pe care le redactase în dimineaţa aceea devreme, înainte de a adormi, transcriind din memorie părţi din monologul lui Janie nebuna din călătoria de întoarcere la Carne, un drum pe care n-avea să-l uite vreodată. Mundy stătuse cu ea în spate. Vorbea singură, ca un copil, punînd întrebări şi răspunzînd apoi pe un ton răbdător, asemenea unui adult pentru care răspunsul era evident.

Mintea ei părea dominată de o obsesie: că îl văzuse pe diavol. Îl văzuse zburînd pe vînt, cu aripi argintii fluturînd în spate. Uneori, amintirea a ceea ce văzuse o distra, uneori o făcea să se umfle în pene de propria-i însemnătate sau frumuseţe, iar alteori o îngrozea, motiv pentru care gemea, plîngea şi-l implora să plece. Atunci Mundy începea să-i vorbească blînd şi să încerce s-o calmeze. Smiley se întrebă

dacă, în timp, polițiștii ajungeau să se familiarizeze cu această mizerie, cu hainele care nu erau nimic altceva decît zdrențe împuțite, înfășurate pe trupuri jalnice, cu imbecilii care se agățau de ei scîncind, țipau și plîngeau. Mai mult ca sigur că din noaptea crimei fusese tot timpul pe fugă, adunînd mîncare de pe cîmp sau din coșurile de gunoi... Ce făcuse Jane în noaptea aceea? Ce văzuse? O omorîse pe Stella Rode? Îl văzuse pe criminal și crezuse că el era diavolul care zbura purtat de vînt? De ce și-l închipuia astfel? Dacă Janie nu o omorîse pe Stella Rode, ce văzuse de o înfricoșase în așa măsură încît, timp de trei nopți lungi de iarnă, dăduse tîrcoale, ca un animal îngrozit, prin pădure? Oare nu demonul dinăuntru pusese stăpînire pe ea și-i dăduse forța cu care o izbise pe Stella? Ăsta să fi fost diavolul care zbura dus de vînt?

Dar atunci care să fi fost explicația pentru mărgele sau palton, sau pentru urmele de pași care nu erau ale ei? Stătea și se gîndea, dar nu ajungea la nici o concluzie. Și era timpul să se scoale: era dimineața zilei în care urma să aibă loc înmormîntarea.

Telefonul sună cînd el tocmai se ridica din pat. Era Rigby. Avea o voce tensionată și părea presat de timp.

– Aș vrea să vă văd, spuse el. Puteți veni pe aici?

– Înainte sau după înmormîntare?

– Înainte, dacă este posibil. Ați putea veni chiar acum?

– Sînt la dumneavoastră în zece minute.

Pentru prima dată de cînd îl cunoștea Smiley, Rigby arăta obosit și îngrijorat.

– E vorba de Janie nebuna, zise el. Șeful e de părere că trebuie s-o punem sub acuzație.

– Pentru ce?

– Crimă, răspunse Rigby tăios, împingînd un dosar subţire pe masă. Zăpăcita a dat o declaraţie... un soi de mărturisire.

Tăcură amîndoi cît timp Smiley citi strania declaraţie. Era semnată cu iniţialele lui Janie nebuna – J. L. – mari de doi centimetri şi desenate ca de o mînă de copil. Poliţistul care luase declaraţia încercase să-i restrîngă şi să-i simplifice relatarea, dar, înainte de sfîrşitul primei pagini, în mod clar abandonase în disperare de cauză. În sfîrşit, Smiley ajunse la descrierea crimei:

„Aşa că-i zic io lu' draga mea, zic: «Nu eşti fată cuminte că mergi cu dracu'», da' ea nimic, şi io mă-nfurii, da' ei nu-i pasă. Io nu rabd pe cine umblă noaptea cu dracu', şi-i zic. Trebuia să-şi ia vîsc, dom'ne, da' ea nimic, nu m-aude niciodată, şi Janie îi zice mereu, da Janie l-a gonit pe dracu', l-a gonit, şi drăguţa mea o să-mi mulţumească, şi i-am luat mărgelele, pentru sfinţi i le-am luat, să fac biserica gigea, şi un palton să-mi ţie de cald."

Rigby îl urmări cum pune declaraţia încet înapoi pe birou.

– Ce părere aveţi?

Smiley ezită.

– Aşa cum arată acum, e o mare aiureală, răspunse el într-un tîrziu.

– Bineînţeles, zise Rigby, cu o umbră de dispreţ. Nebuna a văzut ceva, Dumnezeu ştie ce, cînd se furişa pe acolo; nu m-ar mira dacă ieşise la furat. E posibil să fi jefuit cadavrul, sau poate că a cules mărgelele de unde le-a aruncat criminalul. Am dat de urma paltonului. A aparţinut unui anume domn Jardine, un brutar din Carne East. Doamna Jardine i-l

dăduse Stellei Rode în dimineaţa zilei de miercuri trecută, pentru refugiaţi. Probabil că Janie l-a şterpelit din seră. Asta vrea să spună cu „un palton să-mi ţie de cald". Însă n-a ucis-o pe Stella Rode, aşa cum n-am ucis-o eu sau dumneavoastră. Ce să zicem despre urmele de paşi, de semnele făcute cu mănuşa în seră? În afară de asta, Janie nu e suficient de puternică, în nici un caz, ca s-o fi cărat pe sărmana femeie pe o distanţă de cincisprezece metri prin zăpadă. Asta numai un bărbat a făcut-o, e clar ca lumina zilei.

– Şi atunci...?

– Am întrerupt căutările, iar acum trebuie să pregătesc acuzaţia împotriva numitei Jane Lyn din satul Pylle, pentru omorîrea cu premeditare a Stellei Rode. Am vrut să vă comunic eu însumi, înainte s-o citiţi în toate ziarele. Ca să ştiţi cum stau lucrurile.

– Mulţumesc.

– Între timp, dacă vă pot ajuta cu ceva, vă stau în continuare la dispoziţie.

Şovăi, pe cale să spună ceva, apoi se răzgîndi.

În vreme ce se îndrepta spre scara spaţioasă, Smiley se simţi inutil şi furios, o stare cu totul nelalocul ei pentru participarea la o înmormîntare.

Fu o ceremonie desăvîrşită. Atît florile, cît şi adunarea erau pe deplin în armonie cu tristul eveniment. Poate din respect pentru gusturile ei simple, Stella Rode nu fu înmormîntată la catedrală, ci la biserica parohială, nu departe de North Fields.

Directorul general era reţinut la datorie în ziua aceea, aşa cum era în mai toate zilele, şi o trimisese să-l reprezinte pe soţia lui, o femeie pirpirie şi foarte ştearsă, care-şi petrecuse bună parte din viaţă în India. D'Arcy îşi dădea importanţă,

vînturîndu-se încolo şi încoace înainte de slujbă, ca un gîndac agitat; iar domnul Cardew venise s-o petreacă pe biata Stella pe cărările străine ale ritualului anglican. Erau prezenţi şi soţii Hecht – Charles îmbrăcat în negru de sus pînă jos, periat şi dichisit, iar Shane arborînd un doliu teatral, cu o pălărie cu boruri foarte largi.

Smiley sosise, la fel ca ceilalţi, devreme, anticipînd interesul public morbid pe care avea să-l stîrnească ceremonia, şi-şi găsise un loc aproape de intrarea în biserică. Şi-l notă cu interes pe fiecare nou sosit, aşteptînd apariţia lui Stanley Rode.

Sosiră cîţiva negustori, în costume strîmte de serj, cu cravate negre, şi se strînseră într-un mic grup pe culoar, departe de profesori şi soţiile acestora. Curînd, li se alăturară alţi membri ai comunităţii din oraş, femei care o cunoscuseră pe doamna Rode la casa de rugăciuni; apoi Rigby, care se uită ţintă la Smiley şi nu schiţă nici un gest. Pe urmă, cînd bătu de trei, un bărbat înalt şi bătrîn pătrunse încet pe uşă, privind drept înainte, fără să cunoască şi fără să vadă pe nimeni. Lîngă el păşea Stanley Rode.

Avea o faţă care la prima vedere nu-i făcu nici o impresie lui Smiley, neputîndu-se citi pe ea nici semnele vreunui temperament anume, nici vreo trăsătură de caracter; era o faţă ternă, banală, cu tendinţe spre buhăire şi fără distincţie. Era o faţă pe măsura trupului scund, otova, şi a părului negru, comun: exprima durere, în concordanţă cu împrejurările. Pe cînd îl privea cum o ia pe culoarul central şi îşi ocupă locul printre cei apropiaţi, Smiley se gîndi că Rode, prin chiar umbletul şi întregul lui fel de a fi, reuşea să transmită ceva cu totul străin de Carne. Dacă să porţi un stilou agăţat în buzunarul de la piept, să îmbraci de preferinţă pulovere Fair Isle şi cravate maro, sau să mergi săltat, aruncîndu-ţi puţin

picioarele în afară, poate fi considerat vulgar, atunci Rode era vulgar, fără nici o umbră de îndoială, întrucît, cu toate că în împrejurările de față nu comisese nici unul dintre aceste păcate, arăta exact ca unul care le săvîrșea pe toate.

Merseră în urma sicriului și se strînseră în jurul mormîntului căscat. D'Arcy și Fielding stăteau alături, aparent concentrați asupra slujbei. Bărbatul înalt și în vîrstă, care intrase în cimitir împreună cu Rode, era acum vizibil emoționat, iar Smiley bănui că era tatăl Stellei, Samuel Glaston. Cînd slujba luă sfîrșit, bătrînul se îndepărtă grăbit de grup, salutîndu-l scurt din cap pe Rode, și dispăru în biserică. Părea că face eforturi să meargă, ca un om care înaintează împotriva unui vînt puternic.

Mica adunare se îndepărta încet de groapă, pînă cînd nu mai rămase decît Rode, o siluetă nefiresc de țeapănă, încordat și confuz, cu ochii dilatați, dar fixați în gol, cu buzele strînse într-o expresie rigidă, pedagogică. Apoi, sub privirile lui Smiley, Rode păru că se trezește dintr-un vis: trupul i se destinse dintr-o dată și plecă și el, încet, dar destul de sigur pe el, de la marginea gropii, către grupul restrîns care se adunase la poarta cimitirului. În timp ce se apropia, Fielding, aflat în apropierea pîlcului de oameni, îl zări venind și, spre stupefacția lui Smiley, se îndepărtă intenționat și grăbit, cu o expresie de profund dezgust. Nu era acțiunea calculată a unui om care intenționează să-l insulte pe celălalt, căci nu atrase atenția nimănui, nici măcar pe a lui Rode. De astă dată, Terence Fielding părea stăpînit de o emoție autentică și nepăsător față de impresia pe care o crea.

Smiley se apropie de grup fără tragere de inimă. Rode stătea mai într-o parte; mai erau acolo frații D'Arcy și alți trei sau patru membri ai personalului școlii. Aproape că nimeni nu scotea o vorbă.

– Domnul Rode? i se adresă el întrebător.

– Da, eu sînt.

Vorbea rar, ascunzînd cu grijă o urmă de accent.

– Vin din partea domnişoarei Brimley de la *Christian Voice*.

– A, da.

– A ţinut cu tot dinadinsul să fie prezent cineva de la revistă. M-am gîndit că e bine să vă spun.

– Am văzut coroana din partea dumneavoastră. Sînteţi foarte amabil.

– Soţia dumneavoastră era unul dintre susţinătorii noştri cei mai devotaţi, continuă Smiley. O consider aproape ca pe un membru de familie.

– Da, era foarte ataşată de *Christian Voice*.

Smiley se întrebă dacă Rode o fi fost întotdeuna la fel de apatic, sau nenorocirea îl făcuse aşa.

– Cînd aţi sosit? întrebă deodată Rode.

– Ieri.

– Şi vă petreceţi weekendul aici, da?

Smiley fu atît de şocat, încît pe moment nu găsi nimic de spus. Rode continuă să-l privească, aşteptînd un răspuns.

– Am aici nişte prieteni... Domnul Fielding...

– A, Terence.

Smiley fusese convins că Rode nu i se adresa niciodată lui Fielding cu numele mic.

– Aş dori, dacă-mi este permis, îşi luă Smiley inima în dinţi, să scriu un mic necrolog pentru revista domnişoarei Brimley. Aţi avea ceva împotrivă?

– Stellei i-ar fi făcut plăcere.

– Dacă nu vă deranjează prea mult, aş putea să vin mîine pe la dumneavoastră pentru cîteva amănunte?

– Desigur.

– Pe la unsprezece?

– Plăcerea va fi de partea mea, replică Rode aproape cu obrăznicie, şi se îndreptară împreună spre poarta cimitirului.

Capitolul 9

CEI CE PLÎNG

Era un gest urît să joci o festă unui om care își pierduse soția în împrejurări atît de năprasnice. Smiley era conștient de acest lucru. În vreme ce trăgea ușor zăvorul de la poartă și intra pe aleea unde, cu două nopți în urmă, avusese strania conversație cu Jane Lyn, admise că vizita la Rode în momentul de față, sub orice pretext, însemna comiterea unui act total neprincipial. De-a lungul întregii sale activități clandestine, Smiley nu reușise niciodată să acționeze conform dictonului „Scopul scuză mijloacele" – era ceva caracteristic pentru el. Critic sever al propriilor motivații, descoperise după o îndelungată observație că tendința lui naturală era de a nu se comporta precum o persoană strict rațională, așa cum ar fi părut dacă te luai după gusturile și obiceiurile lui; odată, în război, fusese descris de superiorii lui drept posesorul unei viclenii diabolice și al unei conștiințe de fecioară, ceea ce nu i se păru prea greșit.

Sună și așteptă.

Stanley Rode deschise ușa. Era îmbrăcat foarte îngrijit și curat.

– A, vă salut, spuse el, de parcă ar fi fost prieteni vechi. Ia spuneţi-mi, nu cumva sunteţi cu maşina?

– Mă tem că am lăsat-o la Londra.

– Nu-i nimic, spuse Rode pe un ton dezamăgit. Mă gîndeam să mergem la o plimbare şi să stăm de vorbă pe drum. M-am cam săturat să mă tot învîrt pe aici de unul singur. Domnişoara D'Arcy m-a invitat să stau la ei. Sînt oameni foarte cumsecade; dar nu vreau să plec, nu încă.

– Înţeleg.

– Chiar?

Erau în hol, iar Smiley se dezbrăcă de palton. Rode aştepta să i-l ia.

– E greu de înţeles, continuă el, mă refer la singurătate. Ştiţi ce-au făcut, directorul şi domnul D'Arcy? Intenţia a fost bună, ştiu. M-au scutit de toate corectările – la examene, înţelegeţi. Ce să fac aici singur? N-am nimic de predat; toţi au dat o mînă de ajutor. Ai crede că au vrut să scape de mine.

Smiley confirmă vag din cap. O luară spre salon, cu Rode în frunte.

– Ştiu că au avut cele mai bune intenţii, după cum am spus. Dar, la urma urmelor, trebuie să-mi umplu şi eu timpul cu ceva. Simon Snow a luat o parte din lucrările repartizate mie, să le corecteze. L-aţi cunoscut cumva? L-a notat pe un băiat cu 61 la sută – şaizeci şi unu. Băiatul este un netot în toată regula; i-am spus lui Fielding la începutul semestrului că în nici un caz nu va reuşi să promoveze. Îl chemă Perkins, un băiat destul de drăguţ; şeful clasei lui Fielding. Ar fi avut noroc să fi obţinut şi treizeci la sută... iar Snow îi dă şaizeci şi unu. Eu încă nu i-am văzut lucrările, desigur, dar aşa ceva e imposibil, absolut imposibil.

Se aşezară.

– Nu că m-aş opune ca băiatul să meargă mai departe. E un puşti destul de drăguţ, cu nimic ieşit din comun, dar binecrescut. Doamna Rode şi cu mine intenţionam să-l chemăm aici la ceai semestrul ăsta. De fapt, l-am fi chemat, dacă n-ar fi fost...

Urmă un moment de linişte. Smiley se pregătea să vorbească, dar Rode se ridică şi spuse:

– Am un ibric pe foc, domnule...

– Smiley.

– Am un ibric pe foc, domnule Smiley. Doriţi o cafea?

Ce mod de a vorbi, băţos şi exact, fără abateri de la regulile cărţii, ca un disc cu exerciţii, îşi zise Smiley.

Rode se întoarse după cîteva minute cu o tavă şi măsură exact cantitatea de cafea pentru fiecare, în funcţie de gust.

Smiley se simţea iritat încontinuu de falsele maniere de om de lume ale lui Rode şi de felul în care se zbătea permanent ca să-şi ascundă originile. Fiecare cuvînt şi gest erau grăitoare în această privinţă: de la înclinaţia cotului cînd îşi bea cafeaua, pînă la mişcarea rapidă şi îndelung exersată cu care îşi ridica genunchii pantalonilor cînd se aşeza.

– Mă întrebam, începu Smiley, dacă acum aş putea cumva...

– Spuneţi, domnule Smiley.

– Sîntem, desigur, foarte interesaţi de legătura doamnei Rode cu... biserica noastră.

– Întocmai.

– V-aţi căsătorit la Branxome, dacă nu greşesc.

– La casa de rugăciuni Branxome Hill: o biserică faină.

Lui D'Arcy nu i-ar fi plăcut modul în care o spunea: ca un puşti neobrăzat, cocoţat pe o motocicletă. Cu un pix în buzunarul de la piept.

– Cînd a fost asta?

– În septembrie '51.

– Doamna Rode s-a implicat în activităţi de binefacere la Branxome? Ştiu că aici era foarte activă.

– Nu, la Branxome nu, dar aici, da. La Branxome a trebuit să aibă grijă de tatăl ei. Aici s-a apucat intens de ajutorarea refugiaţilor. N-au avut prea multe de făcut pînă prin 1956, cînd au venit ungurii, iar apoi anul trecut...

Smiley îl cercetă gînditor pe Rode din dosul ochelarilor. Uită pentru o clipă care era scopul prezenţei lui acolo, apoi clipi şi privi în altă parte.

– Aici la Carne era angrenată în activităţi sociale? Există un Institut al Femeilor din personalul şcolii, sau ceva în genul ăsta? întrebă el cu inocenţă.

– Da, făcea ceva. Dar, fiind protestantă, căuta mai mult compania protestanţilor din oraş... ar trebui să-l întrebaţi pe domnul Cardew în legătură cu asta; el este pastorul.

– Dar, domnule Rode, se poate spune că era implicată şi în activităţi şcolare?

Rode ezită.

– Da, bineînţeles, răspunse el.

– Vă mulţumesc.

După un moment de tăcere, Smiley continuă:

– Cititorii noştri şi-o vor aminti, desigur, pe doamna Rode, cîştigătoarea concursului „Sugestii culinare“. Gătea bine, domnule Rode?

Rode îl privi cu ochii goliţi de orice expresie. Apoi dădu din umeri.

– Nu, nu cred. Nu-mi vine nimic în minte. A, aţi putea pomeni că tatăl ei a fost magistrat undeva în nordul ţării. Era mîndră de asta.

Smiley îşi termină cafeaua şi se ridică.

– Vă mulţumesc pentru răbdarea cu care m-aţi ascultat, domnule Rode. Vă sîntem recunoscători. O să am grijă să vă expediez în avans o copie după articolul nostru.

– Mulţumesc. Ştiţi, pentru ea am făcut-o. De cînd se ştia îi plăcea *Christian Voice*. A crescut cu ea pe masă.

Îşi dădură mîna.

– Că veni vorba, ştiţi unde aş putea să-l găsesc pe domnul Glaston? A mai rămas la Carne sau s-a întors la Branxome?

– Ieri mai era încă aici. Pleacă la Branxome azi după-amiază. Poliţia a vrut să stea de vorbă cu el înainte.

– Da, da.

– Stă la Sawley.

– Vă mulţumesc. Poate schimb o vorbă cu dînsul înainte să plec.

– Şi cînd plecaţi?

– Curînd, cred. La revedere, domnule Rode. Apropo... începu Smiley.

– Da?

– Dacă aveţi vreodată probleme la Londra, dacă vreţi să schimbaţi o vorbă cu cineva... la o ceaşcă de ceai, vom fi oricînd încîntaţi să vă primim la *Christian Voice*. Oricînd.

– Vă mulţumesc. Mulţumesc foarte mult, domnule...

– Smiley.

– Mulţumesc, sînteţi foarte amabil. De mult timp nu mi-a mai spus nimeni aşa ceva. O să profit într-o zi de invitaţie. Foarte generos din partea dumneavoastră.

– Rămas bun.

Îşi strînseră din nou mîinile; a lui Rode era uscată şi rece. Netedă.

Smiley se întoarse la Sawley Arms, se aşeză la o masă din holul rezervat clienţilor, acum pustiu, şi-i scrise o notă domnului Glaston:

Stimate domnule Glaston,

Sînt mesagerul domnişoarei Brimley de la revista *Christian Voice*. Am nişte scrisori de la Stella pe care

m-am gîndit că doriţi să le vedeţi. Scuzaţi-mă dacă vă deranjez într-un moment atît de trist; înţeleg că plecaţi din Carne în această după-amiază şi aş fi vrut să vă întîlnesc înainte de a pleca.

Lipi plicul cu grijă şi-l duse la recepţie. Nu era nimeni, aşa că agită clopoţelul şi aşteptă. În sfîrşit, îşi făcu apariţia un portar cu o faţă cenuşie şi aspră de temnicer bătrîn, care, după ce cercetă îndelung plicul, consimţi, contra unui comision exorbitant, să îl ducă domnului Glaston în cameră. Smiley rămase la masă, aşteptînd răspunsul.

El însuşi era un singuratic, dintre cei care parcă se născuseră deja majori şi la 18 ani le ştiu pe toate. Firea lui, ca şi profesia, se constituiau din ambiguităţi. Căile ascunse ale spionajului nu sînt bătute de aventurierii insolenţi şi pitoreşti din romane. Un bărbat care, asemenea lui Smiley, trăieşte şi lucrează ani de zile printre duşmanii ţării sale, învaţă să se roage pentru un singur lucru: ca niciodată, absolut niciodată, să nu fie remarcat. Scopul lui de căpătîi este să se confunde în mulţime; se simte bine doar între trecătorii care nu-l învrednicesc cu nici o privire – ei reprezintă pentru el garanţia anonimatului şi siguranţa. Devine servil, pentru că se teme – ar fi în stare să-l ia în braţe pe orice trecător de pe stradă care-l înghionteşte iritat şi-l împinge de pe trotuar. Le-ar cădea în genunchi funcţionarilor, poliţiştilor, şoferilor de autobuze, pentru indiferenţa lor manifestă, atît de liniştitoare pentru el.

Dar această frică, acest servilism, această dependenţă dezvoltaseră în Smiley o capacitate de percepţie a nuanţelor firii omeneşti: o intuiţie rapidă, feminină, în ceea ce priveşte caracterul şi motivaţiile cuiva. Ajunsese să cunoască oamenii precum îşi cunoaşte un vînător puşca, sau vulpea vizuina.

Căci un spion e obligat să vîneze în timp ce el însuşi este prada, iar mulţimea de pe stradă este domeniul lui. El poate reproduce gesturile şi cuvintele lor, poate înregistra interacţiunea dintre priviri şi mişcări, tot aşa cum un vînător remarcă instantaneu ferigile răsucite sau crenguţele rupte, sau cum o vulpe detectează orice semn de primejdie.

Astfel că, în timp ce aştepta răbdător răspunsul lui Glaston şi recapitula multitudinea de evenimente din ultimele patruzeci şi opt de ore, simultan le orînduia şi le cîntărea cu detaşare. Ce îl făcea pe D'Arcy să se comporte faţă de Fielding ca şi cum ar fi împărţit amîndoi fără voie o taină vinovată? Aruncîndu-şi ochii peste grădina neîngrijită a hotelului înspre catedrala din Carne, reuşi să desluşească, dincolo de acoperişul plumburiu al aşezămîntului bisericesc, parapetul, familiar de-acum, al şcolii; zidurile vegheau ca tot ce era nou să rămînă afară, iar lumea cea veche să îşi continue traiul în siguranţă. Îşi imagină curtea cea mare, cu băieţii care ieşeau din biserică; pîlcurile de tineri costumaţi în haine negre, afişînd expresii relaxate, în stilul Angliei secolului al şaptesprezecelea. Îşi aminti şi cealaltă şcoală, de lîngă secţia de poliţie: Liceul Carne, o clădire mică şi stridentă ca ghereta paznicului dintr-un cimitir pustiu, cu ziduri de cărămidă şi piatră, o antiteză totală faţă de crenelurile galbene ale palatului marii şcoli.

Da, reflectă el, Stanley Rode parcursese un drum foarte lung de la şcoala de stat din Branxome, iar dacă el era cel care îşi omorîse nevasta, atunci motivul, Smiley era sigur de asta, şi chiar mijloacele prin care o făcuse, puteau fi găsite pe acest drum anevoios către Carne.

– A fost foarte amabil din partea dumneavoastră că aţi venit, spuse Glaston, şi frumos din partea domnişoarei

Brimley să vă trimită. La *Christian Voice* este un colectiv de oameni buni; aşa au fost întotdeauna.

O spuse de parcă „bun" era o calitate absolută cu care era obişnuit.

– Ar fi bine să citiţi scrisorile, domnule Glaston. Mă tem că cea de-a doua va fi un şoc pentru dumneavoastră, dar sînt sigur că aţi fi dorit s-o vedeţi.

Stăteau în holul hotelului, cu palmierii uriaşi ca nişte santinele în spatele lor.

Îi întinse lui Glaston cele două scrisori, iar bătrînul le apucă hotărît şi le citi. Le ţinea la distanţă ca să le poată parcurge, cu capul împins pe spate, ochii pe jumătate închişi, iar linia fermă a gurii căzută la colţuri. Într-un tîrziu spuse:

– Aţi lucrat cu domnişoara Brimley în război, nu-i aşa?

– Da, am lucrat amîndoi cu John Landsbury.

– Înţeleg. De aceea a venit la dumneavoastră?

– Da.

– Sînteţi protestant?

– Nu.

Tăcu o vreme, cu mîinile împreunate în poală şi scrisorile în faţa lui pe masă.

– Stanley era protestant cînd s-au căsătorit. Apoi a trecut la biserica anglicană. Ştiaţi asta?

– Da.

– În părţile de unde vin eu, în nord, nu se face aşa ceva. Noi ne-am bătut pentru religia noastră şi am învins. Aproape la fel cum a fost şi cu dreptul la vot.

– Ştiu.

Spatele îi era drept ca al unui soldat. Arăta mai degrabă neînduplecat decît îndurerat. Destul de brusc, îşi aţinti ochii asupra lui Smiley şi-l privi îndelung şi atent.

– Sînteţi profesor? întrebă el, iar lui Smiley i se năzări că în tinereţea lui Samuel Glaston fusese un om de afaceri foarte abil.

– Nu... sînt un fel de pensionar.

– Căsătorit?

– Am fost.

Din nou bătrînul tăcu şi Smiley simţi că ar fi vrut să fie lăsat în pace.

– Stellei îi plăcea tare mult să stea la taifas.

Smiley nu spuse nimic.

– Aţi informat poliţia?

– Da, dar ştiau deja. Adică, ştiau că Stella credea că soţul ei vrea s-o omoare. Încercase să-i spună domnului Cardew...

– Pastorul?

– Da. El a crezut că este surmenată şi... frustrată.

– Şi nu credeţi că-i adevărat?

– Nu ştiu. Pur şi simplu nu ştiu. Dar, din cîte am auzit despre fiica dumneavoastră, nu cred să fi fost dezechilibrată. Ceva anume i-a trezit suspiciunile, ceva a înspăimîntat-o considerabil. Nu cred că avem voie să neglijăm lucrul acesta. Nu cred că este o coincidenţă faptul că, înainte de a muri, era speriată. Şi de aceea nu cred că cerşetoarea a ucis-o.

Samuel Glaston încuviinţă încet. Lui Smiley i se păru că bătrînul se străduia să vădească interes, în parte din politeţe, în parte din cauză că, dacă n-ar fi făcut-o, ar fi însemnat că mărturiseşte că îşi pierduse orice interes chiar faţă de viaţă.

Apoi, după o lungă tăcere, împături grijuliu scrisorile şi i le dădu înapoi. Smiley aşteptă să mai spună ceva, dar bătrînul nu deschise gura.

După cîteva clipe, Smiley se ridică şi ieşi în linişte din încăpere.

Capitolul 10

FEMEI DE TREABĂ

Shane Hecht zîmbi şi mai bău nişte vin de Xeres.

– Probabil că sînteţi o persoană grozav de importantă, îi spuse ea lui Smiley, dacă D'Arcy oferă un vin de Xeres ca lumea. Sînteţi cumva de la *Almanahul Gotha*[1]?

– Din păcate, nu. D'Arcy şi cu mine am luat masa la Terence Fielding vineri seara şi D'Arcy .m-a invitat la un pahar de vin.

– Nu-i aşa că Terence este un tip infam ? Charles nu poate să-l suporte. Mă tem că au păreri diametral opuse în legătură cu educaţia... Săracul Terence. Ştiţi că este ultimul semestru pe care îl petrece aici?

– Ştiu.

– Ce drăguţ din partea dumneavoastră că aţi venit ieri la înmormîntare. Eu urăsc înmormîntările, dumneavoastră nu? Negrul este atît de neigienic. Mereu mi-aduc aminte de funeraliile regelui George al V-lea. Pe vremea aceea Lordul Sawley era la Curte şi i-a dat lui Charles două bilete. Amabil. Mi se pare că de atunci nici nu mai putem să apreciem o

1 Publicaţie care conţine informaţii despre familiile regale din Europa (n.tr.).

înmormîntare fără fastul acela. Deşi, în ce priveşte înmormîntările, nu poţi fi niciodată sigur, nu credeţi? Am o bănuială că pentru clasele de jos sînt în bună măsură o petrecere; o ocazie să bea vişinată şi să mănînce chec pe gratis. Cred că în zilele noastre tendinţa pentru cei de condiţia noastră este să organizeze înmormîntări liniştite: fără flori, doar un necrolog scurt şi o slujbă de pomenire după aceea.

Ochii mici îi luceau de încîntare. Îşi goli paharul cu vin de Xeres şi i-l întinse lui Smiley.

– Vrei să fii drăguţ? Nu pot să sufăr vinul de Xeres, dar Felix e atît de meschin.

Smiley îi umplu paharul din carafa de pe masă.

– Oribilă crimă, nu-i aşa? Cerşetoarea aia trebuie să fie nebună. Întotdeauna am fost de părere că Stella Rode a fost o persoană foarte drăguţă... şi atît de deosebită. Ştia să transforme o rochie într-o mulţime de feluri... Dar avea nişte prieteni ciudaţi. Plebei, dacă înţelegi ce vreau să spun.

– Era simpatizată la Carne?

Shane Hecht rîse uşor.

– Nimeni nu e simpatizat la Carne... şi ea nu era o persoană agreabilă... De exemplu, purta crep negru duminica... Iartă-mă, dar aşa se obişnuieşte la clasele de jos. Cred că cei din oraş o plăceau. Ăia adoră pe oricine trădează adevăratul Carne. Dar ea oricum era din secta scientistă, sau cam aşa ceva.

– Baptistă, după cîte am înţeles, zise Smiley fără să se gîndească.

Ea îl privi o clipă, cu o nedisimulată curiozitate.

– Ce drăguţ, murmură ea. Spune-mi, de unde eşti?

Smiley îi fabrică un răspuns cum că era şomer şi îşi dădu seama că fusese cît pe-aci să-i dea explicaţii lui Shane despre el însuşi, ca un băieţandru. Faptul că era atît de urîtă, statura

ei copleşitoare şi vocea, suprapuse malițiozității sofisticate cu care vorbea, o făceau să fie periculos de stăpînă pe situație. Smiley fu tentat s-o compare cu Fielding, dar acesta abia dacă băga în seamă existența celorlalți semeni. Pentru Shane Hecht ei existau anume ca să fie etichetați ca lipsiți de bune maniere, ca să fie ridiculizați, reduşi la tăcere şi desființați.

– Am citit în ziare că tatăl ei era destul de înstărit. Din nord. A doua generație. Absolut remarcabil cît era de simplă... atît de naturală... N-ai fi zis că avea nevoie să meargă la spălătorie sau să se împrietenească cu cerşetorii... Deşi, nu încape discuție, cei din Midlands sînt altfel decît noi, nu-i aşa? Între Ipswhich şi Newcastle nu sînt decît vreo trei familii de vază. Dumneata de unde ziceai că vii, dragă?

– Din Londra.

– Ce drăguț. Odată am luat ceaiul cu Stella. A turnat întîi laptele şi a servit ceai indian. Chestie de gust.

Deodată îl privi pe Smiley şi zise:

– Să-ți spun ceva. Ființa asta aproape că-mi trezea admirația, atît era de insuportabilă. Era o snoabă din acelea exasperante, care cred că numai cei umili sînt virtuoşi.

Apoi zîmbi şi adăugă:

– Am fost de acord pînă şi cu Charles în privința Stellei Rode, şi ăsta nu e puțin lucru. Dacă eşti un observator al caracterului uman, aşteaptă să-l cunoşti şi ai să constați că între noi este un contrast edificator.

În momentul acela li se alătură sora lui D'Arcy, o femeie osoasă, cu trăsături masculine, un păr cenuşiu neîngrijit şi o gură arogantă, rapace.

– Dorothy, scumpo, murmură Shane, ce petrecere încîntătoare. Ce amabil din partea ta. Şi ce impresionant să cunoaştem pe cineva din Londra, nu ți se pare? Discutam despre înmormîntarea bietei Stella Rode.

– O fi fost Stella Rode o necioplită, Shane, dar a făcut o grămadă de lucruri pentru refugiaţii mei.

– Refugiaţi? întrebă Smiley cu inocenţă.

– Unguri. Făcea colete pentru ei. Îmbrăcăminte, mobilă, bani. A fost una din puţinele soţii care au făcut ceva concret.

Se uită tăios la Shane Hecht, care zîmbea binevoitoare, privind dincolo de ea, spre soţul ei.

– Era o femeie muncitoare, continuă Dorothy. Nu s-a sfiit să-şi suflece mînecile şi să meargă din uşă-n uşă. Le-a mobilizat şi pe femeile de la biserica baptistă şi au adus o grămadă de lucruri. Aici trebuie să le recunoşti meritul. Au pus suflet. Felix, mai adu vin!

În cele două camere erau cam douăzeci de persoane, dar Smiley, care întîrziase puţin, se trezi alăturat unui grup de vreo opt care stăteau în picioare aproape de uşă: D'Arcy şi sora lui, Charles şi Shane Hecht, un tînăr matematician pe nume Snow şi soţia lui, un diacon de la catedrală şi Smiley însuşi, derutat şi cu o figură de cîrtiţă îndărătul ochelarilor. Smiley aruncă o privire rapidă de jur împrejurul încăperii, dar nu văzu nici urmă de Fielding.

– Da, continuă Dorothy D'Arcy, era o femeie muncitoare şi de treabă, foarte vrednică... pînă în ultima zi. Am fost la ea vineri, cu predicatorul de la casa aia a lor de rugăciuni – Cardew – să vedem dacă trebuie să facem ordine în lucrurile pentru refugiaţi. Totul era la locul lui – fiecare hăinuţă împachetată şi cu adresa pe ea; nu ne-a rămas decît să expediem totul. Era o muncitoare grozavă, vreau să subliniez. La bazarul de binefacere a făcut o treabă nemaipomenită, să ştiţi.

– Da, scumpo, zise Shane Hecht mieros, îmi aduc bine aminte. A fost în ziua în care i-am prezentat-o lui Lady Sawley. Purta o pălărioară atît de drăguţă – ştii, aia pe care a

purtat-o duminică. Şi era deosebit de respectuoasă. I s-a adresat cu „my lady“.

Se întoarse spre Smiley şi-i şopti:

– Ca în Evul Mediu, nu găseşti, dragă? Întotdeauna mi-a plăcut asta: am rămas atît de puţini.

Matematicianul şi soţia sa conversau cu Charles Hecht într-un colţ şi, cîteva minute mai tîrziu, Smiley reuşi să se sustragă din grup şi să li se alăture.

Ann Snow era o` tînără frumuşică, cu maxilarele cam pătrăţoase şi nasul cîrn. Soţul ei era înalt, subţire şi adus puţin de spate, ceea ce-i dădea o alură plăcută. Îşi ţinea paharul de vin cu degetele netede, subţiri, ca şi cum ar fi fost o retortă din laboratorul de chimie, iar cînd vorbea părea să se adreseze paharului mai degrabă decît interlocutorului. Smiley şi-i aminti de la înmormîntare. Hecht era aprins la faţă şi trăgea din pipă cu o expresie ofuscată. Stăteau de vorbă, sărind de la un subiect la altul, dar conversaţia lor era dominată de cea a grupului alăturat. În cele din urmă, Hecht se desprinse de ei, tot încruntat şi reţinut, şi se postă ostentativ, singur, lîngă uşă.

– Sărmana Stella, zise Ann Snow după un moment de tăcere. Mă scuzaţi, adăugă ea. Încă nu mi-o pot scoate din minte. Mi se pare o nebunie, pur şi simplu o nebunie. Nu pot în ruptul capului să pricep de ce să fi făcut aşa ceva Janie aia.

– O simpatizaţi pe Stella? întrebă Smiley.

– Sigur că da. Era o dulce. Sîntem aici de patru semestre şi a fost singura persoană care s-a comportat amabil cu noi.

Soţul ei nu zise nimic, ci doar îi făcu semn paharului cu vin că aşa era.

– Vedeţi, continuă doamna Snow, Simon nu a absolvit la Carne – ca majoritatea profesorilor – aşa că nu cunoşteam pe

nimeni şi nici nu interesam pe nimeni. Sigur, toţi s-au prefăcut că ne primesc cu plăcere, dar numai Stella într-adevăr...

Dorothy D'Arcy interveni, tăindu-i vorba.

– Doamnă Snow, spuse ea pe un ton autoritar, aveam de gînd să vorbesc cu dumneata. Vreau să preiei activitatea Stellei Rode cu refugiaţii.

Aruncă o privire cu subînţeles în direcţia lui Simon.

– Directorul se interesează intens de problema refugiaţilor.

– O, Doamne! sări Ann Snow ca trăsnită. Nu pot, domnişoară D'Arcy, eu...

– Nu poţi? De ce nu poţi? Ai ajutat-o pe doamna Rode cu standul ei de la bazar, sau greşesc?

– Deci de acolo şi-a luat hainele, şopti Shane Hecht în spatele lor.

Ann continuă să îngaime:

– Dar... vă rog să mă-nţelegeţi, eu n-am energia Stellei şi, în plus, ea era baptistă, toţi localnicii o ajutau şi-i dădeau tot felul de lucruri, toţi o primeau cu braţele deschise. Eu n-aş putea face asta.

– Nici nu vreau s-aud aiurelile astea, declară domnişoara D'Arcy, care vorbea cu cei mai tineri ca şi cum ar fi fost argaţi sau copii neştiutori, iar Shane Hecht, aflată lîngă ea, zise:

– Baptiştii sînt oamenii ăia cărora nu le plac stranele separate, nu? Sînt pe deplin de acord – cînd plăteşti, ai sentimentul că pur şi simplu trebuie să te duci.

Diaconul, care stătea într-un colţ povestind ba una, ba alta, se trezi protestînd domol:

– Ei, haideţi, doamnă Hecht, recunoaşteţi că stranele separate aveau multe avantaje... şi se lansă într-o apologie neclară la adresa tradiţiilor apuse, pe care Shane părea că o ascultă cu un interes asiduu. Cînd, în cele din urmă, puse punct, ea zise:

– Îţi mulţumesc, William, dragă, eşti un drăguţ.

Apoi îi întoarse spatele şi-i suflă lui Smiley:

– William Trumper – unul din foştii elevi ai lui Charles – un absolvent strălucit.

Nerăbdător să scape de Shane Hecht şi veninul pe care-l revărsa acum asupra diaconului, Smiley se întoarse către Ann Snow, dar nu putu ieşi din raza domnişoarei D'Arcy şi a intenţiilor ei caritabile, iar Shane continuă să i se adreseze:

– Singurul Smiley pe care l-am cunoscut s-a însurat cu Lady Ann Sercombe, la sfîrşitul războiului. Bineînţeles că l-a părăsit la scurt timp după aceea. O pereche bizară. Am înţeles că el nu făcea deloc faţă. Ea era verişoara Lordului Sawley, vă daţi seama. Casa Sawley este legată de Carne de patru sute de ani, moştenitorul actual a fost elevul lui Charles; mergem adeseori la castel la cină. Nu ştiu ce s-a mai ales de Ann Sercombe... a plecat în Africa... sau în India? Nu, în America. La castel nici nu se vorbeşte despre asta.

Zgomotul din încăpere încetă brusc. Timp de cîteva clipe nu simţi decît privirea necruţătoare a lui Shane aţintită asupra lui, şi-şi dădu seama că aştepta să-i răspundă. Apoi însă îl lăsă în pace, cu aerul că-i spune: „Aş putea să te zdrobesc, îţi dai seama. Dar nu-mi pun mintea cu tine, du-te-n plata Domnului“, se întoarse pe călcîie şi se îndepărta.

Făcu în aşa fel încît plecă o dată cu Ann şi Simon Snow. Aceştia insistară să-l ducă înapoi la hotel cu maşina lor veche. Pe drum el le propuse:

– Dacă n-aveţi altceva mai bun de făcut, mi-ar face mare plăcere să vă invit la cină. Deşi îmi închipui că mîncarea nu e cine ştie ce.

Soţii Snow protestară şi apoi acceptară, iar un sfert de oră mai tîrziu toţi trei şedeau într-un colţ al restaurantului spaţios de la Sawley Arms, spre disperarea celor trei ospătari şi a

zecilor de generații de strămoși ai Lordului Sawley, siluete puhave, care se scorojeau în ramele de pe pereți.

– Am reușit s-o cunoaștem mai bine abia în al doilea semestru petrecut aici, povesti Ann Snow. Stella nu era în cine știe ce relații de amiciție cu soțiile celorlalți profesori – ajunsese să se învețe cu chestia asta. Nu mergea la întruniri, la cafele, așa că a fost chiar un noroc că ne-am întînit. Cînd am venit noi aici, nu era disponibilă nici o locuință din cele pentru personalul școlii: a trebuit să stăm la hotel în primul semestru. Cînd ne-am mutat a fost un calvar – Simon era prins cu examenele pentru bursă și eram la pămînt cu banii, așa că a trebuit să facem ce ne-am priceput cu mîna noastră. Ne-am mutat într-o joi dimineață cînd ploua cu găleata; mobila bună pe care o aveam nu încăpea pe ușa din față, așa că în final cei de la Agenția Mulligan m-au abandonat în fața casei și m-au lăsat să mă descurc singură.

Rîse și Smiley se gîndi că era un copil tare drăgălaș.

– Au fost niște ticăloși. Cred că ar fi plecat pur și simplu, numai că-și voiau cecul imediat după livrare, iar nota de plată era mult mai încărcată decît estimasem. Eu nu aveam carnetul de cecuri la mine, bineînțeles. Simon plecase cu el. Tipii de la agenție m-au amenințat chiar că ridică iar toate lucrurile. A fost cumplit, mă podidea plînsul.

Ca și acum, își spuse Smiley în gînd.

– Și atunci, urmă Ann Snow, a apărut Stella, din senin. Nu înțeleg nici măcar de unde știa că ne mutăm – în mod cert era singura. Și-a adus o salopetă și o pereche de încălțări vechi și a venit să ne dea o mînă de ajutor. Cînd a văzut cum stau lucrurile, nici nu s-au mai încurcat cu muncitorii, s-a dus direct la telefon și l-a sunat pe patron, pe domnul Mulligan. Nu știu ce i-a spus, dar apoi i l-a dat la telefon pe șeful de echipă și toate șicanele au încetat. Era pur și simplu fericită –

fericită să ne ajute. Aşa era ea. Muncitorii au scos uşa şi au reuşit să bage totul în casă. Era minunată cînd punea umărul la muncă, fără să facă pe şefa. Celelalte soţii, adăugă ea cu amărăciune, sînt experte în a face pe şefele, dar nu ţi-ar întinde o mînă pentru nimic în lume.

Smiley încuviinţă din cap şi le umplu discret paharele.

– Simon pleacă, zise Ann, pe un ton dintr-o dată confidenţial. A primit o bursă şi ne întoarcem la Oxford. O să-şi dea doctoratul în filozofie şi o să primească un post la Universitate.

Băură pentru succesul lui şi conversaţia divagă spre alte subiecte, pînă cînd Smiley întrebă:

– Ce fel de coleg este Rode?

– E un profesor bun, zise Simon rar, dar obositor cînd ţi-e coleg.

– O, era o mare diferenţă între el şi Stella, spuse Ann. El a copiat întru totul felul de a fi al celor din Carne. D'Arcy l-a adoptat şi el s-a conformat întocmai. Simon zice că aşa se întîmplă cu toţi cei care vin de la şcolile de stat – excesul de zel al neofiţilor. Ţi se face silă. Şi-a schimbat pînă şi religia de cînd a intrat la Carne. Dar Stella n-a făcut-o; nici nu voia s-audă de aşa ceva.

– Biserica de stat are multe de oferit cuiva de la Carne, remarcă Simon, iar lui Smiley îi plăcu exactitatea seacă a asertiunii lui.

– După cît se pare, Stella nu prea se avea bine cu Shane Hecht, îi provocă subtil Smiley.

– Bineînţeles că nu, declară Ann furioasă. Shane se purta mizerabil cu ea, tot timpul o lua peste picior pentru că era cinstită şi nu-i plăceau fandoselile. Shane o ura pe Stella – cred că din cauză că Stella nu voia să fie o doamnă de lume. Se simţea foarte bine în propria ei piele. Asta îi provoca lui

Shane dureri de cap. Ea se desfăta bătîndu-şi joc de cei care se dădeau de ceasul morţii ca să parvină.

– Asta face şi Carne, zise Simon încet.

– Stella se descurca nemaipomenit cu refugiaţii. Asta de fapt i-a pricinuit şi mari necazuri.

Mîinile subţiri ale lui Anne Snow se jucau uşor cu paharul de brandy.

– Necazuri?

– Chiar înainte să moară. Nu v-a povestit nimeni? Despre cearta îngrozitoare cu sora lui D'Arcy?

– Nu.

– Sigur, nici nu ştiau. Stella nu bîrfea niciodată.

– Să vă povestesc eu, zise Simon. E o întîmplare pe cinste. Cînd a început toată tevatura asta cu anul refugiaţilor, Dorothy D'Arcy a fost cuprinsă de un entuziasm caritabil şi arzător. La fel şi directorul general. Ei par să se înflăcăreze întotdeauna la unison. Ea a început să strîngă îmbrăcăminte şi bani şi să le trimită la Londra. Foarte lăudabil, numai că şi în oraş se mobilizase toată lumea, la chemarea primarului. Dar pentru Dorothy asta nu era suficient: şcoala trebuia să acţioneze pe cont propriu, nu era voie să amesteci operele de binefacere. Cred că Felix o monta în privinţa asta, în mare măsură. În orice caz, după cîteva luni, cei de la centrul pentru refugiaţi de la Londra i-au scris, se pare, lui Dorothy şi au întrebat-o dacă cineva ar putea să găzduiască o pereche de refugiaţi. În loc să facă scrisoarea publică, Dorothy a răspuns imediat că o să-i primească ea însăşi. Pînă aici totul a fost în regulă. Cei doi au venit, Dorothy şi Felix s-au împăunat cu toate meritele, iar presa locală i-a ridicat în slăvi ca pe un exemplu de omenie britanică.

După vreo şase săptămîni, într-o după-amiază, Stella s-a trezit cu cei doi la uşă. Ştiţi că familiile Rode şi D'Arcy sînt

vecine şi oricum, Stella se interesase de soarta refugiaţilor lui Dorothy. Femeia vărsa şiroaie de lacrimi, iar soţul urla ca un apucat, dar Stella nu s-a pierdut cu firea. I-a luat pe amîndoi în salon şi le-a oferit un ceai. În cele din urmă au reuşit să-i explice, într-o brumă de engleză, că dăduseră bir cu fugiţii din casa familiei D'Arcy din cauza tratamentului la care fuseseră supuşi. Fata trebuia să muncească din zori şi pînă-n noapte la bucătărie, iar soţul era pe post de îngrijitor fără plată la prepelicarii ăia monstruoşi pe care-i prăseşte Dorothy. Ăia fără nas.

– King Charles, îi suflă Ann.

– Mai rău de-atît nici nu se putea. Fata era însărcinată, iar el era inginer cu diplomă, aşa că nici unul nu prea se preta muncilor casnice. I-au spus Stellei că Dorothy era plecată pînă seara – era la o expoziţie chinologică. Stella i-a sfătuit ca deocamdată să rămînă la ea, iar în seara aceea s-a dus la Dorothy şi i-a spus ce s-a întîmplat. Nu era genul care se lăsa intimidată. Deşi nu despre asta era vorba. Pur şi simplu făcea ceea ce trebuia făcut. Dorothy a spumegat şi i-a pus în vedere să-i înapoieze imediat pe „refugiaţii ei". Stella i-a răspuns că era sigură că nu vor dori să vină şi a plecat acasă. Cînd a ajuns, Stella i-a sunat pe cei de la centrul pentru refugiaţi din Londra şi le-a cerut sfatul. Ei au trimis o doamnă să-i vadă pe Dorothy şi pe cei doi, iar consecinţa a fost că a doua zi aceştia s-au întors la Londra. Vă puteţi imagina ce-ar fi ieşit dacă Shane Hecht ar fi aflat povestea asta.

– Nu i-a povestit nimeni nimic?

– Stella ne-a spus numai nouă, iar noi n-am povestit mai departe. Dorothy a anunţat numai că cei doi refugiaţi şi-au găsit o slujbă la Londra şi cu asta basta.

– Cînd s-a întîmplat asta?

– Au plecat acum trei săptămîni, îi spuse Ann soțului ei. Stella mi-a povestit cînd a venit la masă în seara în care tu erai la Oxford pentru interviu. Exact acum trei săptămîni.

Se întoarse către Smiley:

– Săracul Simon, trece printr-o perioadă groaznică. Felix D'Arcy i-a dat de corectat toate lucrările lui Rode. Şi cînd corectezi lucrările tale e prea mult, dar cînd i le faci şi pe-ale altuia e înnebunitor.

– Da, încuviință Simon. A fost o săptămînă foarte grea. Şi, într-un fel, umilitoare. Cîțiva băieți pe care i-am avut la orele de științe semestrul trecut sînt acum în clasele lui Rode. Erau vreo doi care mie mi se păreau fără speranță, dar se pare că Rode a reuşit să-i pună pe linia de plutire. Am corectat lucrarea unuia – Perkins – şi i-am dat un punctaj de 61 pentru noțiunile de științe exacte. Semestrul trecut a luat 15 la o lucrare mult mai uşoară. A promovat doar pentru că Fielding a făcut un tărăboi infernal. Este în clasa lui.

– A, îl ştiu – un băiat roşcat, şeful clasei.

– Asta-i culmea! strigă Simon. Să nu-mi spuneți că-l cunoaşteți?

– A, ne-a făcut cunoştință Fielding, zise Smiley imprecis. Apropo – nu v-a mai pomenit şi altcineva despre incidentul cu refugiații domnişoarei D'Arcy? Adică să fi confirmat?

Ann Snow îl privi ciudat.

– Nu, Stella ne-a povestit ce s-a întîmplat, dar bineînțeles că Dorothy D'Arcy n-a făcut nici cea mai vagă aluzie. Sînt sigură că o ura pe Stella.

Îi conduse la maşină şi, cu toate protestele lor, aşteptă ca Simon să vîre cheia în contact. Porniră în sfîrşit şi maşina se îndepărtă mugind pe strada tăcută. Smiley rămase un moment pe trotuar – o siluetă stranie, singuratică, iscodind drumul pustiu.

Capitolul 11

UN PALTON CARE SĂ-I ŢINĂ DE CALD

Un cîine care nu-l muşcase pe poştaş, un diavol care călărea pe vînt, o femeie care ştia c-o să moară, un om firav şi îngrijorat, îmbrăcat în palton, stînd în zăpadă în faţa hotelului, şi bătaia elaborată a ceasului din catedrală, care-l trimitea la culcare.

Smiley ezită, apoi ridică din umeri şi traversă strada spre intrarea hotelului, urcă treptele şi pătrunse în holul luminat de o lampă galbenă, ieftină. O luă încet în sus pe scări.

Detesta Sawley Arms. Lumina aceea difuză din hol era tipică: ineficace, desuetă şi posacă. Ca şi ospătarii din restaurant şi vocile şoptite din salonul clienţilor, ca şi dormitorul lui odios, cu urnele lui albastre şi aurite, şi tapiseria înrămată, înfăţişînd o grădină din Buckingamshire.

Camera lui era îngheţată bocnă; probabil camerista deschisese fereastra. Vîrî o monedă în contoar şi aprinse gazul. Flacăra bolborosi ţîfnoasă şi se stinse. Smiley bombăni şi căută hîrtie de scris; găsi cîteva coli, aproape spre surprinderea lui, în sertarul mesei de scris. Se îmbrăcă în pijama şi halat şi se vîrî în pat, simţindu-se jalnic. După cîteva minute de disconfort total, se ridică, îşi luă paltonul şi îl întinse peste plapumă. Un palton să-i ţie de cald...

Cum suna declarația ei? „Drăguța mea o să-mi mulțumească, și i-am luat mărgelele, pentru sfinți i le-am luat, și un palton să-mi ție de cald..." Paltonul îi fusese dat Stellei miercurea trecută pentru refugiați. Părea logic să presupui din declarație că Janie luase paltonul din seră, tot atunci cînd luase și mărgelele de pe cadavrul Stellei. Dar Dorothy D'Arcy trecuse pe acolo vineri dimineața – în mod sigur fusese împreună cu domnul Cardew – chiar în seara aceea povestise, la petrecerea ei: „Totul era pus în ordine – fiecare haină era împăturită și cu adresa pe ea – trebuie să recunosc, era o femeie de nădejde..." Atunci de ce nu împachetase Stella și paltonul? Dacă toate celelalte haine erau aranjate și gata să fie trimise, de ce nu și paltonul?

Nu cumva Janie furase paltonul mai devreme în cursul zilei, înainte ca Stella să facă pachetul? Dacă așa se întîmplase, acuzația împotriva ei s-ar fi clătinat. Dar lucrurile se petrecuseră altfel. Altfel, pentru că ar fi fost cu desăvîrșire improbabil ca Janie să fi furat un palton după-amiaza și să se fi întors în același loc în seara respectivă.

– Ia-o de la început, mormăi Smiley sentențios către hîrtia cu antet din brațele lui. Janie a furat paltonul tot atunci cînd a furat mărgelele – și anume, după ce Stella murise. Deci, din două una: sau paltonul nu era împachetat laolaltă cu celelalte haine, sau...

Sau ce? *Sau altcineva, altcineva decît Stella Rode, a împachetat hainele după ce Stella Rode murise și înainte ca Dorothy D'Arcy și domnul Cardew să fi ajuns la North Fields vineri dimineața. Și de ce naiba,* își zise Smiley, *să fi făcut cineva una ca asta?*

Unul din principiile de căpătîi adoptate de Smiley în cercetările sale, fie că era vorba de incunabulele unui poet obscur, fie de fragmente de informații adunate cu trudă, era să

nu speculeze în afara dovezilor. Un fapt la care se ajunge pe căi logice nu trebuie interpretat decît în semnificaţia lui normală. În consecinţă, nu se apucă să speculeze pe marginea descoperirii remarcabile pe care o făcuse, ci se concentră asupra celei mai obscure probleme dintre toate: mobilul crimei.

Începu să scrie:

„Dorothy D'Arcy – ranchiuna pentru insuccesul cu refugiaţii. Ca mobil pentru crimă – nu stă în picioare. Şi totuşi, de ce se întrecea pe sine ridicînd-o în slăvi pe Stella?

Felix D'Arcy – o respinge pe Stella Rode pentru că nu se conformează standardelor de la Carne. Ca mobil al crimei – absurd.

Shane Hecht – ura.

Terence Fielding – într-o lume normală, n-ar fi existat nici un mobil imaginabil."

Dar, se punea întrebarea, trăiau oare într-o lume normală? An după an erau nevoiţi să împartă acelaşi trai, să spună aceleaşi cuvinte aceloraşi oameni, să cînte aceleaşi cîntece. Bani nu aveau, speranţe nici atît. Lumea din jurul lor era în schimbare, moda mereu alta; femeile aflau ce se purta doar din paginile revistelor, iar atunci îşi strîmtau rochiile, îşi făceau coc şi îşi urau ceva mai mult bărbaţii. Shane Hecht – o omorîse oare pe Stella Rode? Ascundea ea, în trupul acela mătăhălos, sterp şi atotştiutot, pe lîngă ură şi gelozie, şi curajul de a ucide? Se temea oare pentru prostănacul de bărbatu-său, de posibilitatea ca Rode să fie promovat, de isteţimea lui? Era în asemenea măsură furioasă că Stella refuzase să participe la cursa aceea neroadă pentru titluri de nobleţe?

Rigby avea dreptate – era imposibil de aflat. Ca să înțelegi ce se petrecea acolo trebuia să fii bolnav, trebuia să fii infirm, să fi petrecut acolo, în sanatoriu, nu săptămîni, ci ani, să fi urmat strict tratamentul, să cunoști izul mîncării lor și lăcomia din privirile lor. Trebuia să simți lumea lor în toată ființa, să faci parte integrantă din ea, să le cunoști regulile și interdicțiile. Lumea aceasta a lor era comprimată într-un tipar de convenții nefirești, oarbe și fariseice, dar reale.

Și totuși, unele lucruri părea destul de simple: legătura stranie dintre Felix D'Arcy și Terence Fielding, în ciuda faptului că se detestau reciproc, felul cum se codea D'Arcy să discute despre noaptea crimei, evidenta preferință a lui Fielding pentru Stella Rode, în dauna soțului ei, disprețul suveran al lui Shane Hecht pentru toată lumea.

Nu-și putea muta gîndul de la Shane. În ipoteza în care Carne ar fi fost un loc normal și cineva ar fi trebuit să moară, atunci aceea n-ar fi putut fi decît Shane Hecht. Femeia asta era un depozit de secrete ale altora, avea un simț care detecta fără greș slăbiciunile altora. Nu-l dibuise pînă și pe Smiley? Îi pomenise cu sarcasm despre căsnicia eșuată, îl jucase cum dorise. Da, era o candidată ideală pentru crimă.

Dar de ce Dumnezeu să fie omorîtă Stella? De ce și cum? Cine făcuse pachetele după moartea ei? Și de ce?

Încercă să adoarmă, dar nu reuși. În sfîrșit, cînd orologiul catedralei bătu de trei, aprinse din nou lumina și se ridică în capul oaselor. Încăperea se încălzise considerabil, iar Smiley se întrebă la început dacă nu cumva cineva dăduse drumul la încălzirea centrală în miez de noapte, după ce toată ziua fusese închisă. Apoi își dădu seama că afară se auzea sunetul ploii; merse la fereastră și dădu perdeaua în lături. Cădea o ploaie molcomă; pînă a doua zi zăpada avea să se topească. Doi polițiști mergeau alene pe stradă; li se auzea clefăitul

ghetelor care călcau în zăpada pe jumătate topită. Chipiele ude luceau în lumina felinarelor de pe stradă.

Şi deodată păru că-l aude pe Rigby: „Peste tot sînge. Criminalul trebuie să fi fost scăldat din cap pînă-n picioare". Şi apoi Janie nebuna îi strigă peste întinderea de zăpadă luminată de lună: „Janie l-a văzut... aripi de argint ca peştii... zbura călare pe vînt... n-au văzut mulţi pe dracu' cum zboară..." Bineînţeles: pachetul! Rămase îndelung lîngă fereastră, urmărind ploaia. În cele din urmă, satisfăcut în sfîrşit, se urcă din nou în pat şi adormi.

Încercă toată dimineaţa s-o sune pe domnişoara Brimley. De fiecare dată era plecată şi nu lăsase nici un mesaj. În sfîrşit, pe la prînz, reuşi s-o prindă.

– George, îmi pare teribil de rău – a venit un misionar la Londra, a trebuit să merg la o întîlnire şi după-masă particip la o conferinţă baptistă. Trebuie să le fac pe amîndouă săptămîna asta. Putem vorbi mîine dimineaţă la prima oră?

– Da, zise Smiley, sigur că da.

Nu era nici o grabă. Oricum în după-amiaza aceea voia să pună nişte lucruri cap la cap.

Capitolul 12

CUVINTE CARE NU MÎNGÎIE

Îi plăcea să meargă cu autobuzul. Taxatorul era un tip morocănos, care te punea imediat la curent cu problemele companiei de autobuze şi cu motivele pentru care ieşea în pierdere. Smiley îi dădu apă la moară, aşa că taxatorul se lansă într-un discurs amplu şi, pînă să ajungă la Sturminster, îi transformase pe directorii de la General Traction Company într-o turmă de porci din Gad, care duceau firma spre prăpastia falimentului internaţional. Îl îndrumă pe Smiley către casele sărăcăcioase din Sturminster şi acesta, cînd pătrunse în cătun, o luă cu un pas sigur spre un pîlc de cocioabe, cam la un sfert de milă dincolo de biserică, pe drumul spre Okeford.

Avea o presimţire neplăcută că domnul Harriman avea să-i fie antipatic. Însuşi faptul că D'Arcy îl descrisese ca pe o persoană superioară îl făcea pe Smiley să-l antipatizeze. Nu avea nimic împotriva deosebirilor sociale, dar prefera să le aprecieze singur.

La poartă era o plăcuţă care anunţa: *Sturminster Kennels, proprietar C.J. Reid Harriman, medic veterinar. Crescător de cîini de rasă alsaciană şi labrador. Pensiune.*

O potecă îngustă ducea către o posibilă curte în. spatele casei. Pretutindeni atîrnau rufe la uscat, cămăşi, lenjerie şi cearşafuri, cele mai multe kaki. Mirosul de cîine stăpînea în aer. Pe o cişmea ruginită spînzurau vreo duzină de lese. O fetiţă îl privi tristă cum îşi croia drum prin noroiul abundent spre uşă. Trase de cordonul clopoţelului şi aşteptă. Încercă din nou, iar fetiţa îi spuse:

– Nu merge. E stricat. E stricat de ani de zile.

– E cineva acasă? întrebă Smiley.

– Să văd, răspunse ea fără elan şi, după ce-l mai măsură o dată din priviri, dispăru după colţul casei.

Apoi Smiley auzi din casă un zgomot de paşi care se apropiau şi peste o clipă uşa se deschise.

– Bună ziua.

Avea păr roşcat şi mustaţă. Purta cămaşă kaki şi cravată kaki într-o nunaţă deschisă, pantaloni militari vechi şi jachetă de tweed cu nasturi de piele.

– Domnul Harriman?

– Maiorul Harriman, răspunse acesta sec. De fapt, bătrîne, nici nu contează. Cu ce te pot ajuta?

– Mă gîndesc să cumpăr un alsacian, zise Smiley, un cîine de pază.

– Sigur. Intră, te rog. Nevastă-mea e plecată. N-o băga în seamă pe puştoaică, e a vecinilor. Cască gura pe-aici, îi plac cîinii.

Îl urmă pe Harriman în camera de zi şi se aşeză. Focul nu era aprins.

– De unde eşti? întrebă Harriman.

– Acum stau la Carne, iar tatăl meu locuieşte la Dorchester. E bătrîn şi neliniştit şi vrea să-i găsesc un cîine bun. Ziua o să aibă grijă de el un grădinar, să-i dea de mîncare, să-l plimbe şi ce-o mai trebui. Dar grădinarul nu stă acolo şi noaptea, iar

pe bătrîn îl apucă teama. De mai mult timp tot vreau să-i iau un cîine – şi afacerea asta de la Carne mi-a adus aminte.

Harriman nu luă în seamă aluzia.

– Grădinarul e un om cumsecade?

– Foarte cumsecade.

– Atunci nu-ţi trebuie un cîine deosebit. Ai nevoie de unul cuminte şi credincios. Dac-aş fi în locul dumitale, aş lua o căţea.

Avea palmele şi încheieturile palmelor maronii. Batista îi era vîrîtă în manşetă. Smiley observă că ceasul îi era răsucit la încheietura mîinii, conform obiceiurilor obscure ale *demi-monde*-ului din care părea să provină.

– Şi ce face un cîine din ăsta? Atacă, sau ce?

– Depinde cum e dresat, bătrîne, depinde cum e dresat. Oricum, dă alarma, ăsta e principalul. Îi bagă pe toţi în sperieţi. Atîrnă o plăcuţă cu „cîine rău", las-o să-i adulmece niţel pe comis-voiajori şi o să se ducă vestea. Nu mai prinzi picior de hoţ prin împrejurimi.

Ieşiră din nou în grădină şi Harriman îl conduse la un loc îngrădit, unde vreo şase pui de lupi alsacieni hămăiau furios la ei prin sîrma gardului.

– Sînt nişte fiare tare simpatice, strigă el. Şi credincioşi pînă la sacrificiu. Nemaipomeniţi la vînătoare.

Deschise poarta şi în cele din urmă ieşi cu o căţeluşă dolofană, care îl muşca înverşunată de haină.

– Domnişoara asta ţi s-ar potrivi, zise el. La concurs n-o putem duce – e prea închisă la culoare.

Smiley se prefăcu a şovăi, îl lăsă pe Harriman să-l convingă şi în sfîrşit consimţi. Se întoarseră în casă.

– Aş vrea să plătesc un avans, zise Smiley, şi să vin s-o iau peste vreo zece zile. E bine aşa?

Îi semnă lui Harriman un cec pentru cinci lire şi se aşezară, iar Harriman prinse a scotoci în birou după certificatele de vaccinări şi pedigriuri. Apoi Smiley spuse:

– Mare păcat că doamna Rode n-a avut un cîine, nu-i aşa? Ar fi putut să-i salveze viaţa.

– A, păi a avut un cîine, numai că a pus să-i facă de petrecanie chiar înainte de a fi ucisă, zise Harriman. Între noi fie vorba, afurisit de ciudată istorie. Era grozav de ataşată de animal. Nu era decît un maidanez aiurit, o corcitură de din toate, dar ea îl iubea. Şi într-o zi îl aduce la mine şi-mi spune o poveste, cum că l-ar fi muşcat pe poştaş şi să-l omor – cică ar fi fost periculos. Nici vorbă de aşa ceva. Nişte prieteni de-ai mei din Carne s-au interesat. Nu s-a plîns nimeni de nimic. Poştaşul simpatiza animalul. E o prostie să spui o asemenea minciună într-o comunitate mică. Obligatoriu se află.

– Şi atunci de ce Dumnezeu o fi spus-o?

Harriman făcu un gest care-l scoase din sărite pe Smiley. Îşi plimbă arătătorul pe nas, apoi dădu cîte un bobîrnac foarte rapid în capetele absurdităţii aceleia de mustaţă. În acelaşi timp avea o expresie stînjenită, ca şi cum ar fi copiat gesturile ofiţerilor superiori şi s-ar fi temut să nu fie admonestat.

– Femeia asta era o pacoste, zise el tăios. Eu îmi dau seama cînd le văd. Am avut cîteva în regiment, neveste-pacoste. Tipul năzuros. Nişte mironosiţe. Din alea de aranjează florile în biserică – evlavioase nevoie mare. După mine, asta era din tipul isteric, care-şi plînge de milă de-adevăratelea şi n-o opreşti cu una, cu două. Tot timpul sînt în căutare de chestii dramatice.

– Lumea o simpatiza?

Smiley îi oferi o ţigară.

– N-aş crede. Mulţumesc. Duminica se îmbrăca în negru, bănuiesc. Aşa fac toate. Ăstora care purtau negru, prin părţile

mele le zicem „ciori“ – fecioarele de duminică. Majoritatea erau din alte culte. Nu ţineau de biserica anglicană – trebuie să spun că unele erau catolice... Sper că nu...

– Nu, deloc.

– Nu poţi să ştii dinainte. Eu nu-i înghit; n-am prejudecăţi, dar nu-mi plac catolicii – aşa zicea bătrînul meu.

– Îl cunoaşteţi pe bărbatul ei?

– Nu prea bine, amărîtul, nu aşa de bine.

Smiley se gîndi că Harriman părea să aibă mult mai multă înţelegere pentru vii decît pentru morţi. Probabil că era ceva tipic pentru militari. El n-avea de unde să ştie.

– Am auzit că e la pămînt. A fost un şoc groaznic – da' aşa-i în viaţă, ca la război, nu? adăugă el şi Smiley încuviinţă din cap. El e o fire diametral opusă. Se trage dintr-o familie săracă, are calităţi de ofiţer şi o reputaţie neştirbită. Ăştia au magnet la femei.

Merseră pe potecă pînă la poartă. Smiley îşi luă rămas-bun şi promise să revină cam într-o săptămînă, să-şi ia căţeluşa. Plecă, iar Harriman strigă după el:

– Ascultă, apropo...

Smiley se opri şi se răsuci spre el.

– O să plătesc eu cecul ăla şi-mi rămîi dator cu restul, ce zici?

– Sigur, zise Smiley. E foarte bine aşa.

Îşi continuă drumul spre staţia de autobuz, meditînd la ciudăţeniile modului de a gîndi al militarilor.

Se întoarse cu acelaşi autobuz la Carne, cu acelaşi taxator care nu contenea să-şi înjure patronii, şi acelaşi şofer conduse întreaga distanţă în viteza a doua. Se dădu jos la gară şi o luă spre clădirea din cărămidă roşie a casei de rugăciuni. Deschise încet uşa în stil gotic, făcută din lemn de pin vopsit

cu un strat gros de ocru, şi păşi înăuntru. O femeie în vîrstă, încinsă cu un şorţ, lustruia candelabrul masiv de alamă care atîrna deasupra coridorului central.

O rugă să-i spună unde-l putea găsi pe pastor. Ea îi arată uşa sacristiei. Luîndu-se după indicaţia tăcută, Smiley merse la uşă, bătu şi aşteptă. Un bărbat înalt, în veşmînt preoţesc, deschise uşa.

– Sînt din partea revistei *Christian Voice*, zise Smiley încet. Putem sta puţin de vorbă?

Domnul Cardew îl conduse prin intrarea laterală într-o grădină mică, săpată îngrijit, cu alei de un galben curat printre straturile goale. Soarele scînteia în aerul proaspăt. Era o zi rece, dar frumoasă. Traversară grădina şi intrară pe o păşune. Pămîntul era tare, cu toate că plouase cu o seară înainte, şi iarba abia răsărită. Porniră să se plimbe alături, stînd de vorbă.

– Acestea sînt terenurile Lammas', proprietatea şcolii. Vara aici ţinem sărbătorile. E foarte la îndemînă.

Cardew se dovedi a fi diferit faţă de cum şi-l imaginase Smiley, care nu prea avea încredere în feţele bisericeşti, într-un mod destul de copilăresc. Se aşteptase la un zbir de tip wesleyan, limbut, ameninţător şi retoric.

– Editoarea noastră, domnişoara Brimley, m-a trimis, începu el. Doamna Rode era abonată la revista noastră; familia ei a cumpărat-o de la primul număr. Era aproape ca un membru de familie. Am fi vrut să publicăm un necrolog referitor la munca ei în folosul bisericii.

– Înţeleg.

– Am reuşit să schimb cîteva cuvinte cu soţul ei; voiam să scriem exact ce se cuvine.

– Şi ce v-a spus?

– Mi-a spus să vă întreb pe dumneavoastră despre munca ei – mai ales despre ce făcea pentru refugiaţi.

Îşi continuară plimbarea în tăcere cîtva timp, apoi Cardew zise:

– Era originară de undeva din nord, de lîngă Derby. Tatăl ei a fost pe vremuri un om avut prin părţile acelea, dar banii nu i-au denaturat caracterul.

– Ştiu.

– Îi cunoşteam familia de ani de zile. Îi vedeam cînd şi cînd. L-am întîlnit pe bătrîn înainte de înmormîntare.

– Ce-aş putea să scriu despre activitatea ei în slujba bisericii, despre influenţa ei asupra comunităţii protestante de aici? Pot să spun că era iubită de toată lumea?

– Mă tem, zise Cardew după o scurtă pauză, că mie nu-mi sună prea bine exprimarea asta, domnule Smiley. Nici un om nu e iubit de toată lumea, nici măcar după ce moare. Avea un puternic accent nordic.

– Atunci ce-aş putea scrie? insistă Smiley.

– Nu ştiu, răspunse Cardew calm. Şi cînd nu ştiu, de obicei tac. Dar, pentru că aveţi amabiltatea să-mi cereţi părerea, eu n-am întîlnit niciodată vreun înger şi nici Stella Rode nu făcea excepţie.

– Dar e adevărat că a fost una din organizatoarele de frunte în activitatea pentru refugiaţi?

– Da. Da, a fost.

– Şi i-a stimulat şi pe alţii să facă eforturi asemănătoare?

– Desigur. Muncea admirabil.

Mai făcură cîţiva paşi în tăcere. Cărarea care traversa cîmpul cobora, apoi făcea o cotitură şi urmărea un pîrîu aproape ascuns de păienjenişul de tufe de grozamă şi păducel de pe ambele maluri. Dincolo de pîrîu se înălţa un şir de ulmi

falnici, iar în spatele lor se desenau contururile familiare de la Carne.

– Asta e tot ce doriţi să mă întrebaţi? zise Cardew deodată.

– Nu, răspunse Smiley. Editoarea noastră era foarte neliniştită din cauza unei scrisori pe care o primise de la doamna Rode chiar înainte să moară. Era un fel de... acuzaţie. Am comunicat chestiunea la poliţie. Domnişoara Brimley se simte într-un fel vinovată că n-a putut s-o ajute. Probabil că n-are nici un motiv, dar asta este. Aş vrea să fiu în măsură s-o conving că n-a existat nici o legătură între moartea Stellei Rode şi scrisoarea în cauză. Acesta ar fi un al doilea motiv al vizitei mele...

– Pe cine acuza scrisoarea?

– Pe soţul ei.

– Eu i-aş spune domnişoarei Brimley a dumneavoastră, rosti Cardew rar, cu o anumită emfază, că nu are nici cel mai mic lucru să-şi reproşeze.

Capitolul 13

DRUMUL SPRE CASĂ

Era luni seara. Cam pe la aceeaşi oră la care Smiley se întorcea la hotel după întrevederea cu domnul Cardew, Tim Perkins, şeful clasei lui Fielding, îşi luă rămas-bun de la doamna Harlowe, care îi dădea lecţii de violoncel. Era o femeie cumsecade, chiar dacă stătea cam prost cu nervii, şi o durea faptul că vedea cît de neliniştit era băiatul. Era cel mai bun elev pe care i-l trimiseseră cei de la Carne şi îl simpatiza.

– Astăzi ai cîntat deplorabil, Tim, îi spuse ea, în timp ce-şi lua rămas-bun de la el la uşă, absolut deplorabil. Ştiu, nu e nevoie să-mi spui, mai e doar un semestru, încă nu ai trei note maxime, trebuie să promovezi şi nu-ţi vezi capul de treabă. Dacă nu vrei, lunea viitoare nu ţinem lecţia – vino doar să mănînci nişte prăjituri şi să ascultăm discuri.

– Da, doamnă Harlowe.

Îşi strînse mapa cu note în cureaua de pe portbagajul bicicletei.

– Farul funcţionează, Tim?

– Da, doamnă Harlowe.

– Bun, să nu încerci să baţi recordul de viteză în seara asta, Tim. Ai timp destul pînă la ceaiul băieţilor. Fii atent că drumul e încă alunecos din cauza zăpezii.

Perkins nu răspunse. Împinse bicicleta pe aleea de pietriş şi porni spre poartă.

– N-ai uitat nimic, Tim?

– Mă iertaţi, doamnă Harlowe.

Se întoarse şi dădu mîna cu ea în prag. Profesoara insista întotdeauna asupra acestui lucru.

– Spune-mi, Tim, ce s-a întîmplat? Ai făcut vreo prostie? Mie poţi să-mi spui, nu-i aşa? Doar nu sînt de la şcoală.

Perkins şovăi, apoi spuse:

– E numai din cauza examenelor, doamnă Harlowe.

– Părinţii sînt bine, sănătoşi? Sînt probleme acasă?

– Nu, doamnă Harlowe; totul e în regulă.

Şovăi din nou, apoi zise:

– Noapte bună, doamnă Harlowe.

– Noapte bună.

Îl urmări cum închide poarta după el şi se îndepărtează pedalînd pe drumul îngust. Avea să ajungă la Carne într-un sfert de oră; mai tot drumul era la vale.

De obicei îi plăcea drumul spre casă. Era partea cea mai plăcută a săptămînii. Dar astăzi era cu mintea în altă parte. Pedala rapid, ca de fiecare dată. Gardul viu aluneca pe fundalul cerului întunecat şi iepurii ţîşneau în lumina farului, dar în seara asta aproape că nici nu-i observă.

Va trebui să spună cuiva. Ar fi trebuit să-i povestească doamnei Harlowe: ce bine ar fi fost să-i fi spus! Ea ar fi ştiut ce să facă. Şi domnului Snow ar fi putut să-i spună, numai că nu-i mai corecta el lucrările la ştiinţe acum, ci Rode. Asta era buba, pe de o parte. Pe de altă parte, mai era şi Fielding.

Ar fi putut să-i spună lui True – da, cu ea o să vorbească, o să-i spună lui True. În seara asta, după vizita medicală, o să meargă la domnişoara Truebody şi o să-i spună adevărul. Tatăl lui n-avea să-l ierte, bineînţeles, în veci, pentru că asta însemna eşecul şi dezonoarea. Însemna că, la sfîrşitul semestrului viitor, n-avea să mai meargă la Sandhurst[1], însemna o cheltuială suplimentară pe care nu şi-o puteau permite...

Aproape că ajunsese la panta cea mai abruptă. Gardul viu era întrerupt şi se vedea o privelişte minunată a castelului Sawley, profilat pe cerul nopţii, asemenea unui decor din *Macbeth*. Îi plăcea să joace teatru – şi-ar fi dorit tare mult ca directorul să-l lase să monteze piese la Carne.

Se aplecă în faţă peste ghidon şi acceleră ca să poată trece prin vadul pîrîului de la poalele dealului. Aerul rece îi muşcă faţa şi preţ de o clipă aproape că uită... Brusc, apăsă pe frînă; bicicleta derapă violent sub el.

Se petrecea ceva rău: în faţa lui se vedea o lumină, o lumină orbitoare, şi o voce familiară îl striga insistent din întuneric.

1 Sandhurst – colegiu militar de elită în sudul Angliei (n.tr.).

Capitolul 14

AJUTĂ-ŢI APROAPELE

Comitetul Şcolar pentru Ajutorarea Refugiaţilor (preşedintă: Sarah, Contesă de Sawley), are un birou în Belgrave Square. Nu este clar dacă această amplasare într-o zonă luxoasă este menită să-i atragă pe cei bogaţi, să-i încurajeze pe exilaţi sau, dacă e să ne luăm după unele şuşoteli ireverenţioase, să-i ofere Contesei de Sawley un *pied-a-terre*[1] ieftin în West End, cartierul aristocraţiei londoneze. Activităţile de asistenţă pentru refugiaţi au fost transferate, cît se poate de convenabil, la sud de Tamisa, într-un cvartal ponosit din Kennington, din cele care constituie schizofrenia arhitectonică a Londrei. Cvartalul, denumit York Gardens, va fi cîndva descoperit de lume şi şarmul lui se va pierde, dar, dacă mergi acolo acum, poţi vedea copii autentici jucînd şotron pe stradă şi pe mamele lor cu papuci în picioare, bodogănindu-i din prag.

Domnişoara Brimley, zorită la treabă de telefonul lui Smiley din dimineaţa precedentă, avea darul, atît de rar, de a vorbi pe înţelesul tuturor copiilor şi descoperi fără nici o greutate casa dărăpănată şi fără nici un semn distinctiv, care

---

1 Vilişoară (în franceză în original) (n.tr.).

servea Comitetului drept centru pentru strîngerea donaţiilor. Sub privirile a şapte puşti sună şi rămase răbdătoare să aştepte. În cele din urmă auzi zgomotul paşilor coborînd pe treptele nemochetate şi uşa fu deschisă de o fată uimitor de frumoasă. Preţ de o clipă, se priviră una pe alta cu simpatie.

– Mă scuzi că te deranjez, începu domnişoara Brimley, dar o prietenă de-a mea de la ţară m-a rugat să mă interesez în legătură cu un pachet de haine trimis acum o zi-două. A făcut o greşeală destul de neplăcută.

– O, Doamne, ce groaznic, zise fata cu o intonaţie plăcută. Nu vreţi să intraţi? Îmi pare rău, e o dezordine cumplită, nu vă pot oferi un scaun, dar vă pot servi cu o cană de nes.

Domnişoara Brimley intră şi închise uşa hotărîtă în nasul celor şapte copii care se strecurau tiptil în urma ei. Peste tot în hol nu se vedeau decît pachete de toate felurile, unele ambalate în iută, cu etichete arătoase, altele în hîrtie maro, rupte şi grosolane, unele în lăzi sau coşuri de rufe, geamantane vechi, şi chiar şi un cufăr antic, cu o etichetă galbenă pe care scria: „Impropriu pentru călătorii".

Fata o conduse în sus pe scări, spre ceea ce era în mod evident biroul, o încăpere spaţioasă în care se găseau o masă de scînduri înţesată cu plicuri şi scrisori şi un scaun de bucătărie. O plită cu gaz trosnea într-un colţ şi un ceainic electric aburea melancolic lîngă ea.

– Mă scuzaţi, zise fata cînd intrară în cameră, dar jos nu e nici un loc unde să vă primesc. Doar nu puteam sta de vorbă într-un picior, precum incaşii. Incaşii procedau aşa, nu? Sau cumva afganii? Cum aţi dat de noi?

– Am fost mai întîi la biroul din West End, şi acolo mi-au spus să vin aici să vorbesc cu dumneata. Cred că erau cam

iritaţi. Apoi m-am bazat pe indicaţiile copiilor. Ei ştiu întotdeauna să-ţi arate drumul. Eşti domnişoara Dawney, nu-i aşa?

– Doamne fereşte, nu! Sînt un fel de zilieră; vin să dau o mînă de ajutor. Jill Dawney s-a dus să se întîlnească cu cei de la vamă la Rotherhithe – se întoarce la ceai, dacă vreţi s-o vedeţi.

– Vai, nici gînd, draga mea, nu te reţin decît două minute. O prietenă de-a mea care locuieşte la Carne („Dumnezeule! Ce impresionant!“ exclamă fata), de fapt, mi-e verişoară mai de departe, dar e mai uşor să zici prietenă, nu? – a donat o rochie veche, gri, celor care adunau lucruri pentru refugiaţi miercurea trecută, şi acum e convinsă că şi-a uitat broşa prinsă pe corset. După mine, nici vorbă să fie aşa – e o tipă înfiorător de împrăştiată – dar m-a sunat ieri dimineaţă, tulburată de nu mai ştia de ea, şi m-a pus să-i promit că vin aici imediat să întreb. Din păcate, n-am putut veni ieri – sînt ocupată cu revista mea din zori şi pînă seara. Dar şi voi sînteţi un pic întîrziaţi, din cîte îmi dau seama, aşa că sper că nu e prea tîrziu.

– Sigur că nu! Sîntem în urmă de nici nu ştim cum să ne descurcăm. Toate lucrurile pe care le-aţi văzut jos aşteaptă să fie despachetate şi sortate. Ne vin de la reprezentanţii voluntari de la fiecare şocoală – uneori elevi, alteori profesori, iar ei le pun pe toate la grămadă şi le trimit în colete uriaşe, cu trenul sau prin poştă, de obicei cu trenul. Le sortăm aici înainte să le trimitem în străinătate.

– Aşa am înţeles şi eu de la Jane. De îndată ce şi-a dat seama ce greşeală a făcut, s-a dus glonţ la femeia care se ocupă cu adunatul şi expediatul, dar bineînţeles că era prea tîrziu. Pachetul plecase.

– Ce nebunie... Ştiţi cînd a fost expediat coletul?

– Da. Vineri dimineaţa.

– De la Carne? Cu trenul sau prin poştă?

Domnişoara Brimley se temuse că o va întreba asta, dar răspunse instinctiv:

– Cred că prin poştă.

Trecînd pe lîngă domnişoara Brimley, fata începu să scotocească prin maldărul de hîrtii de pe masă şi în sfîrşit scoase la iveală un caiet cu scoarţe tari, cu o etichetă pe care scria „Registru". Îl deschise la întîmplare şi îl răsfoi înainte şi înapoi, umezindu-şi din cînd în cînd vîrful degetului, cu un aer istovit.

– Nu putea să ajungă decît cel mai devreme ieri, spuse ea. În mod sigur încă nu l-am deschis. Sinceră să fiu, nu ştiu cum o să le dăm vreodată de capăt, iar acum că vine Paştele o să fie din ce în ce mai rău. Colac peste pupăză, jumătate din lucruri putrezesc în magaziile vămii – aha, am găsit!

Împinse registrul spre domnişoara Brimley, arătîndu-i cu degetul subţire o notă scrisă cu creionul în coloana din centru: „Carne, pachet poştal, 27 lb[1]".

– Te rog din suflet, te superi dacă aruncăm o privire înăuntru?

Coborîră scările în hol.

– Nu vă speriaţi, nu e chiar atît de rău pe cît pare, spuse fata peste umăr. Tot ce s-a primit luni e mai aproape de uşă.

– Cum ştiţi de unde vin dacă nu puteţi descifra ştampila poştei? întrebă domnişoara Brimley, în timp ce fata se apuca să cotrobăie prin colete.

– Noi scoatem cataloage ale voluntarilor, cu etichete tipărite de noi. Etichetele au cîte un număr pentru fiecare voluntar. În alte cazuri îi rugăm să scrie pur şi simplu numele şcolii, cu litere mari, în exterior. Vă daţi seama, dacă s-ar

1 O libra pound – 0,45 kilograme (n.tr.).

acoperi literele, n-am mai scoate-o la capăt. Cînd primim un pachet, nu ne rămîne decît să trimitem înapoi o confirmare de primire pentru un pachet în greutate de atîta, primit la data cutare, le mulţumim şi gata. Cei care nu activează ca voluntari nu-şi trimit pachetele la adresa de aici, ci în Belgrave Square, adresa publicată.

– Şi funcţionează sistemul ăsta?

– Nu, răspunse fata, nu funcţionează. Voluntarii fie că uită să folosească etichetele noastre, fie că le termină şi nu se mai deranjează să ne anunţe. După zece zile ne sună cu o falcă-n cer şi una-n pămînt că n-au primit confirmarea. Voluntarii se mai schimbă şi nu ne comunică; şi nici nu le transmit celor noi instrucţiunile de împachetare şi etichetare. Uneori, băieţii fac ei lucrurile astea în mod spontan, dar nimeni nu-i învaţă cum. Pe Lady Sarah o apucă pandaliile dacă apare vreun pachet la biroul central – toate trebuiesc trimise aici, redistribuite şi inventariate.

– Am înţeles.

Domnişoara Brimley privi îngrijorată cum fata scormonea printre bagaje şi continua să sporovăiască.

– Ziceaţi că prietena dumneavoastră chiar *predă* la Carne? Trebuie să fie o persoană colosală. Mă întreb cum arată prinţul; în fotografii pare destul de drăgălaş. Vărul meu a făcut şcoala la Carne – tipul e un prostănac în toată regula. Ştiţi ce mi-a spus? În timpul săptămînii cînd se desfăşoară cursele de cai de la Ascot, toţi... Aha! Uite-l!

Fata se ridică, ţinînd în braţe un pachet mare, pătrăţos, şi-l duse la o masă aflată în umbra scării. Domnişoara Brimley se uită curioasă la eticheta tipărită, stînd lîngă fată şi aşteptînd-o să dezlege sfoara solidă. În colţul din stînga sus era imprimat simbolul pe care Comitetul îl alocase în mod evident

pentru Carne: C4. După cifra 4, cineva scrisese cu pixul litera B.

– Ce înseamnă B? întrebă domnişoara Brimley.

– A, ăsta-i aranjamentul pe plan local la Carne. Reprezentanta voluntară de acolo e domnişoara D'Arcy, dar la ei au mers atît de bine lucrurile, încît şi-a cooptat o prietenă care s-o ajute cu expedierile. Cînd trimitem confirmarea, menţionăm întotdeauna dacă a venit de la A sau de la B. Nu ştiu cine-i B, dar trebuie să fie o femeie cu un zel deosebit.

Domnişoara Brimley se abţinu să întrebe cîte din pachetele sosite de la Carne fuseseră făcute de domnişoara D'Arcy şi cîte de ajutorul ei anonim.

Fata scoase sfoara şi răsturnă coletul ca să-l poată desface. Atunci domnişoara Brimley remarcă o pată vagă, maronie, nu mai mare decît o monedă de un şiling, pe marginea hîrtiei de împachetat care se petrecea peste cealaltă. Judecata ei metodică îi dictă să caute o altă explicaţie decît cea care părea evidentă la prima vedere. Fata continuă să despacheteze şi zise brusc:

– Spuneţi-mi, nu-i aşa că la Carne s-a petrecut crima aia oribilă – soţia unui profesor ucisă de o ţigancă? Este de-a dreptul înspăimîntător, nu-i aşa, cîte lucruri din astea se întîmplă? Hm! Trebuia să m-aştept, remarcă ea, întrerupîndu-se brusc.

Scoase hîrtia exterioară şi era pe cale să desfacă legătura dinăuntru, cînd atenţia îi fu în mod evident atrasă de descoperirea pachetului din interior.

– Ce-i? întrebă iute domnişoara Brimley.

Fata rîse.

– Nimic, doar ambalajul, zise ea. C4B-urile sînt de obicei foarte îngrijite – cele mai ordonate pe care le primim. Ăsta-i cu totul altfel. Categoric nu e făcut de aceeaşi persoană. În

mod sigur a înlocuit-o cineva. Mi-am dat seama chiar din felul în care arăta pe dinafară.

– Cum poţi fi atît de sigură?

– A, e la fel ca scrisul de mînă al cuiva. Se cunoaşte.

Rîse din nou şi, fără alte comentarii, îndepărtă şi ultimul strat de ambalaj.

– Aţi spus o rochie gri, da? Ia să vedem.

Începu să ia cîte o haină de deasupra, cu amîndouă mîinile, punîndu-le pe rînd într-o parte şi în alta. Ajunsese aproape la jumătatea teancului, cînd exclamă:

– Ei, asta-i culmea! Cred că au luat-o razna de tot!

Scoase din grămada de haine puţin purtate o pelerină de plastic transparentă, o pereche de mănuşi de piele foarte vechi şi o pereche de galoşi de cauciuc.

Domnişoara Brimley se ţinu strîns de marginea mesei. Palmele îi pulsau violent

– Ia uite, o pelerină. Şi mai e şi umedă, adăugă fata dezgustată şi aruncă obiectele ofensatoare pe podea, lîngă masă.

Domnişoara Brimley văzu în faţa ochilor numai scrisoarea lui Smiley: „Cine a omorît-o trebuie să fi fost scăldat în sînge din cap pînă-n picioare“. Da, şi cine a omorît-o purta pelerină de plastic cu glugă, galoşi de cauciuc şi mănuşile alea vechi de piele cu pete maronii. Ucigaşul Stellei nu dăduse întîmplător peste ea în noaptea aceea, ci premeditase crima cu mult timp înainte, aşteptase ocazia. Da, îşi zise domnişoara Brimley, aşteptase nopţile lungi.

Fata îi spuse:

– Mă tem că n-o găsesc aici.

– Nu, drăguţo, îi răspunse domnişoara Brimley, văd că nu este. Îţi mulţumesc. Ai fost foarte amabilă.

Vocea îi ezită un moment, apoi reuşi să rostească:

– Draga mea, cred că trebuie să laşi pachetul exact aşa cum este acum, ambalajul şi toate celelalte. S-a întîmplat ceva cumplit şi poliţia o să vrea să... cerceteze şi să vadă pachetul... Trebuie să mă crezi, draga mea – lucrurile nu sînt ce par a fi la prima vedere...

Abia după aceste cuvinte reuşi să evadeze în spaţiul deschis din York Gardens şi în inocenţa cu ochi mari a copiilor care aşteptau.

Merse la o cabină telefonică. Sună la Sawley Arms şi o rugă pe o recepţioneră sictirită să-i facă legătura cu domnul Smiley. Urmă o tăcere absolută, pînă cînd telefonista de la interurbane îi ceru să mai introducă trei şilingi şi şase pence. Domnişoara Brimley replică tăios că, pentru cît plătise pînă atunci, nu beneficiase decît de o tăcere de trei minute; urmă sunetul inconfundabil al telefonistei care îşi sugea măselele, şi apoi, pe neaşteptate, vocea lui George Smiley.

– George, sînt Brim. O pelerină de plastic, o glugă, galoşi de cauciuc şi nişte mănuşi de piele care arată a fi pătate de sînge. Şi hîrtia de ambalaj pare să fi fost mînjită pe alocuri.

Pauză.

– E ceva scris de mînă pe pachet?

– Nimic. Organizatorii de la ajutoare le trimit etichete tipărite.

– Unde sînt acum lucrurile? Le-ai luat?

– Nu. I-am spus fetei să nu se atingă de nimic. O oră-două nu se întîmplă nimic... George, mai eşti acolo?

– Da.

– Cine a făcut-o? Soţul?

– Nu ştiu. Pur şi simplu nu ştiu.

– Vrei să fac ceva – vreau să spun, în legătură cu hainele? Să-l sun pe Sparrow?

– Nu. Mă duc imediat la Ribgy. La revedere, Brim. Îţi mulţumesc că m-ai sunat.

Puse receptorul la loc. I se părea că vocea lui Smiley sunase straniu. Uneori parcă pierdea contactul cu realitatea. Ca şi cum ar fi fost deconectat.

O luă spre nord-vest, spre Embankment. Trecuse de mult de zece – era prima dată cînd întîrzia, după foarte mult timp. Ar fi fost bine să ia un taxi. Fiind însă o persoană cumpătată, luă autobuzul.

Ailsa Brimley nu se pierdea cu firea în împrejurări critice, fiind dotată cu o judecată riguroasă, neobişnuită nici la bărbaţi, şi cu atît mai puţin la o femeie. Cu cît lucrurile erau mai presante, cu atît ea era mai calmă. John Landsbury remarcase lucrul acesta: „Brim, ai o rezistenţă de fier la tot ce înseamnă tensiune nervoasă; ai un dar de a nesocoti stresul cum puţini au. Ştiu o mulţime de oameni care te-ar plăti regeşte numai ca să le spui în fiecare zi că lucrurile importante sînt rareori şi urgente. Urgent înseamnă efemer, iar efemer este egal cu lipsit de importanţă."

Coborî din autobuz, punînd cu grijă biletul în coşul de hîrtii. Stînd în lumina caldă a soarelui, zări panourile de afişaj care anunţau că apăruse prima ediţie a ziarelor de seară. Dacă n-ar fi fost soare, poate că nici nu s-ar fi uitat, dar lumina o orbise şi o făcu să privească în jos. Şi aşa văzu totul şi citi literele negre şi groase de pe foile tipărite şi încă umede, cu titlul mustind de isteria preambalată, tipică pentru Fleet Street[1]: „Băiatul dispărut din Carne a fost căutat pînă în zori"

1 Fleet Street – stradă din Londra unde se află sediul celor mai multe ziare (n.tr.).

Capitolul 15

DRUMUL PÎNĂ LA FIELDING

Smiley puse receptorul în furcă şi grăbi pasul pe lîngă recepţie, spre uşa din faţă. Trebuia să meargă urgent la Rigby. Tocmai cînd dădea să iasă din hotel, se auzi strigat pe nume. Întorcîndu-se, îl văzu pe vechiul lui inamic, portarul de noapte, înfruntînd lumina zilei şi chemîndu-l precum Caron[1], cu mîna lui cenuşie.

– V-au căutat de la poliţie, îi aruncă el, cu o satisfacţie nedisimulată. Domnul Rigby vrea să vă vadă, inspectorul. Trebuie să mergeţi acolo imediat. Imediat, înţelegeţi?

– Acolo mă şi duceam, răspunse Smiley iritat şi, pe cînd împingea uşile batante, îl auzi pe bătrîn cum repeta:

– Imediat, aveţi grijă. Vă aşteaptă.

Croindu-şi drum pe străzile din Carne, Smiley reflectă, pentru a suta oară poate, asupra motivaţiilor cu desăvîrşire obscure pentru care oamenii acţionează într-un fel sau altul. În lumea aceasta nu exista adevăr absolut. Nu exista nici un reper fix, constant, nici măcar în logica cea mai pură, sau în

1 Caron – în mitologia greacă, barcagiul care-i trecea pe morţi peste rîul Stix (n.tr.).

misticismul cel mai abscons; cu atît mai puţin în motivele care îi împing pe oameni să acţioneze cu violenţă.

Simţise oare criminalul, acum atît de aproape de a fi descoperit, satisfacţie în urzirea meticuloasă a planurilor sale? Căci se dovedea acum limpede: crima fusese plănuită pînă la cel mai mic detaliu; pînă şi faptul că arma fusese zvîrlită departe de locul unde fusese folosită era intenţionat. Era o crimă cu indicii menite să conducă la piste false, o crimă plănuită să pară spontană, o crimă comisă pentru furtul unui şirag de mărgele. Şi astfel se rezolva enigma urmelor de paşi: după ce pusese galoşii în pachet, ucigaşul străbătuse cărarea pînă la poartă, iar urmele sale fuseseră acoperite de urmele celor care călcaseră în sus şi în jos după aceea.

Rigby arăta extenuat.

– Bănuiesc că aţi auzit noutăţile.

– Ce noutăţi?

– Despre băiatul din clasa lui Fielding, care a dispărut de aseară.

– Nu.

Smiley simţi brusc un gol în stomac.

– Nu, n-am auzit nimic.

– Doamne, am crezut că ştiţi! Aseară la opt şi jumătate ne-a sunat Fielding aici. Perkins, şeful clasei lui, nu s-a mai întors de la profesoara de muzică, doamna Harlowe, care locuieşte la Longemede. Am dat alarma şi am început să-l căutăm. S-a trimis o maşină de patrulă pe drumul pe care ar fi trebuit să vină – ştiţi, era cu bicicleta. La început n-au găsit nimic, dar, cînd s-au întors, şoferul a oprit maşina la poalele dealului Longemede, chiar unde este pîrîiaşul. I-a dat prin gînd că flăcăul ar fi putut să-şi ia elan din vîrful dealului ca să sară peste pîrîu şi a căzut pe povîrniş. L-au găsit, răsturnat pe jumătate în şanţ, cu bicicleta alături. Mort.

– O, Doamne, Dumnezeule.

– Deocamdată n-am înştiinţat presa. Părinţii băiatului sînt în Singapore. Tatăl lui e ofiţer. Fielding le-a trimis o telegramă. Am comunicat şi la Ministerul de Război.

Tăcură un moment, apoi Smiley întrebă:

– Cum s-a întîmplat?

– Am închis şoseaua şi am încercat să reconstituim accidentul. Şi acum am acolo un detectiv care cercetează. Problema e că n-am putut face mare lucru pînă dimineaţa. În plus, oamenii au călcat peste tot prin jur şi n-au nici o vină pentru asta. Se pare că a căzut la marginea dealului şi s-a lovit cu capul de o piatră, la tîmpla dreaptă.

– Cum a reacţionat Fielding?

– Era zguduit. Absolut zguduit. Nu m-aş fi aşteptat, sincer să fiu. Pur şi simplu aveai impresia că... îşi pierduse minţile. Trebuiau făcute o mulţime de lucruri – de telegrafiat părinţilor, de luat legătura cu unchiul băiatului la Windsor şi cîte altele. Dar el le-a lăsat pe toate în seama domnişoarei Truebody, menajera lui. Dacă n-ar fi fost ea, nu ştiu cum s-ar fi descurcat. Am stat cu el vreo jumătate de oră şi apoi a clacat de tot şi ne-a cerut să-l lăsăm singur.

– Cum adică a clacat? întrebă Smiley repezit.

– A început să plîngă. Îi curgeau lacrimile ca unui copil, spuse Rigby fără intonaţie. Nu l-aş fi crezut vreodată în stare de aşa ceva.

Smiley îi oferi o ţigară lui Rigby şi îşi aprinse şi el una.

– Presupun, se aventurează el, că a fost un accident?

– Presupun, răspunse Rigby rigid.

– Poate că, zise Smiley, înainte de a continua, e mai bine să vă pun la curent cu noutăţile mele. Cînd aţi sunat, tocmai veneam eu la dumneavoastră. Am veşti de la domnişoara Brimley.

Şi, în stilul lui limpede şi oarecum oficial, îi relată tot ce-i povestise Ailsa Brimley, ca şi motivul care-i trezise lui curiozitatea în legătură cu conţinutul pachetului.

Smiley aşteptă, în vreme ce Rigby telefona la Londra. Aproape mecanic, Rigby dădu indicaţii despre ce dorea să se întreprindă: pachetul şi conţinutul lui trebuiau ridicate şi înaintate imediat la laborator pentru cercetări, suprafeţele trebuiau examinate pentru a se preleva amprentele. Urma să meargă el însuşi la Londra cu mostre din scrisul de mînă al unui băiat şi o lucrare de control; dorea copia unui expert grafolog. Nu, va veni cu trenul de 4^{25} de la Carne, care ajungea la Waterloo la 8^{05}. Puteau trimite o maşină la gară să-l ia? Urmă o tăcere, apoi Rigby spuse morocănos: „Bine, o să iau un afurisit de taxi", şi trînti telefonul. Îl privi furios pe Smiley o clipă, apoi rînji, se trase de lobul urechii şi zise:

– Mă scuzaţi, domnule, mi-am cam ieşit din pepeni.

Arătă cu o mişcare a capului peretele opus şi adaugă:

– Cred că lupt pe prea multe fronturi odată. Va trebui să-i spun şefului de pachetul ăla, dar acum e plecat la trageri – e doar un exerciţiu, s-a dus cu vreo doi amici, nu stă mult – nici nu i-am povestit despre prezenţa dumneavoastră la Carne, ca să fiu sincer, şi, dacă nu vă supăraţi...

– Bineînţeles, îl întrerupse Smiley repede. E mult mai simplu dacă nu mă băgaţi şi pe mine în toată istoria asta.

– O să-i spun că a fost un interogatoriu de rutină. Mai tîrziu va trebui să pomenim şi de domnişoara Brimley... dar n-are rost să turnăm gaz peste foc, nu-i aşa?

– Aşa e.

– Bănuiesc că va trebui să-i dau drumul lui Janie... A avut dreptate, după cît se pare. Aripi de argint în lumina lunii.

– Eu n-aş face asta – nu, Rigby, eu nu i-aş da drumul, zise Smiley cu o vehemenţă neobişnuită. Ţine-o cît poţi mai mult. Să nu se mai întîmple alt accident, pentru numele lui Dumnezeu. Am avut destule.

– Deci nu credeţi că moartea lui Perkins a fost un accident?

– Dumnezeule mare, nu, strigă brusc Smiley, şi nici dumneata nu poţi să crezi aşa ceva.

– Am pus un detectiv să se ocupe de asta, răspunse Rigby rece. Eu nu pot să preiau cazul ăsta. Va fi nevoie de mine pentru cazul Rode. Acum şeful va fi nevoit să cheme Scotland-Yardul; pot să vă asigur că asta o să ne coste scump. El credea că rezultatul de pînă acum este în afara oricăror bănuieli şi că nu mai urmează decît felicitările.

– Şi între timp?

– Între timp, domnule, am să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să aflu cine a ucis-o pe Stella Rode.

– Dacă, rosti Smiley rar, dacă găsiţi amprente pe pelerina aia, lucru de care mă îndoiesc, aveţi ceva... pe plan local... cu care să le confruntaţi?

– Avem amprentele lui Rode, desigur, şi pe ale lui Janie.

– Dar nu şi pe ale lui Fielding, nu?

Rigby ezită.

– De fapt, le avem şi pe ale lui, zise el în cele din urmă. De mult de tot. Fără să fi fost vorba de o situaţie asemănătoare.

– Da, a fost în timpul războiului, zise Smiley. Fratele lui mi-a povestit. Undeva în nord. Cazul a fost muşamalizat, nu?

Rigby încuviinţă cu o mişcare a capului.

– Din cîte am auzit, numai familia D'Arcy era la curent cu cele întîmplate; şi, bineînţeles, directorul. S-a petrecut în

timpul vacanței – un băiat de la aviație. Șeful l-a ajutat foarte mult...

Smiley dădu mîna cu Rigby și coborî scara de lemn. Remarcă din nou izul de clădire oficială, de palux și săpun fenic, asemănător cu mirosul din locuința lui Fielding.

Se întoarse pe jos și fără grabă la Sawley Arms. Numai că, la răscrucea unde trebuia să o ia la stînga către hotel, șovăi, apoi păru că se răzgîndește. Încet, aproape împotriva propriei voințe, traversă către Abbey Close și o luă de-a lungul lizierei sudice, în direcția casei lui Fielding. Avea o expresie îngrijorată, aproape speriată.

Capitolul 16

MELOMANUL

Domnişoara Truebody deschise uşa. Pleoapele îi erau roşietice, de parcă ar fi plîns.

– Aş putea cumva să-l văd pe domnul Fielding? Să-mi iau rămas-bun?

Ea şovăi.

– Domnul Fielding este foarte îndurerat. Nu cred că vrea să primească pe nimeni.

Intră după ea în hol şi o urmări cu privirea pînă ajunse la uşa biroului. Ciocăni, îşi înclină capul, apoi răsuci uşor clanţa şi intră. Zăbovi mult timp înăuntru.

– Vine şi dînsul imediat, zise ea cînd ieşi, fără să-l privească pe Smiley. Să vă iau paltonul?

Aşteptă în timp ce el se muncea să îşi scoată haina grea, apoi i-o luă şi o atîrnă lîngă scaunul tip Van Gogh. Rămaseră amîndoi în tăcere, privind spre intrarea în birou.

Fielding apăru brusc în uşa întredeschisă, nebărbierit, în cămaşă şi vestă.

– Pentru numele lui Dumnezeu, rosti el cu greutate. Ce vrei?

– Am vrut doar să-mi iau rămas-bun, Fielding, şi să-mi exprim condoleanţele.

Fielding îl privi intens un moment; se sprijinea cu toată greutatea de cadrul uşii.

– Foarte bine, rămas-bun. Îţi mulţumesc că ai venit.

Flutură vag mîna în semn de la revedere.

– Puteai să nu te deranjezi, nu crezi? adăugă el grosolan. Puteai să-mi fi trimis cîteva rînduri, nu?

– Da, aş fi putut, mi s-a părut însă atît de tragic, cînd era atît de aproape de reuşită.

– Ce vrei să spui? Ce dracu' vrea să însemne asta?

– Mă refer la învăţătură... la progresele pe care le făcea. Simon Snow tocmai îmi povestise. De-a dreptul uimitor ce rezultate obţinuse Rode de la el.

Urmă o tăcere îndelungată, apoi Fielding rosti:

– La revedere, Smiley. Mulţumesc că ai venit.

Era pe cale să se întoarcă în birou, cînd Smiley spuse:

– N-ai pentru ce, a fost dorinţa mea. Îmi imaginez că şi bietul Rode era satisfăcut de rezultatele acelea la examene. Adică, pentru Perkins era o chestiune de viaţă şi de moarte să ia examenul ăla, nu? Dacă n-ar fi trecut la ştiinţe, n-ar fi promovat în semestrul următor. Cred că ar fi putut fi şi exmatriculat, din cauza vîrstei, chiar dacă era şef de clasă; şi atunci n-ar mai fi putut să intre în armată. Sărmanul Perkins, avea o mulţime de lucruri pentru care trebuia să-i fie recunoscător lui Rode, nu? Şi sînt convins că şi dumitale, Fielding. Cred că l-aţi ajutat enorm... amîndoi, dumneata şi Rode; Rode şi Fielding. Ar trebui să afle şi părinţii lui. Sînt cam strîmtoraţi, după cîte am auzit; tatăl e ofiţer în Singapore, nu? Să-ţi ţii băiatul la Carne nu e uşor lucru. Îl va consola să afle că s-au făcut atîtea pentru el, nu crezi, Fielding?

Smiley era foarte palid.

– Bănuiesc că eşti la curent cu ultimele noutăţi, continuă el. Despre ţiganca aia nenorocită care a omorît-o pe Stella Rode. S-a hotărît că poate fi pusă sub acuzaţie. Cred că au s-o spînzure. Asta va fi a treia moarte, nu? Ştii, să-ţi spun o chestie ciudată – dar să rămînă între noi, Fielding. Eu nu cred că ea e făptaşa. Ce zici? Eu sînt sigur că nu ea e făptaşa.

Nu-l privi pe Fielding. Îşi încleştase mîinile mici la spate şi stătea cu umerii gîrboviţi şi capul înclinat într-o parte, ca şi cum ar fi aşteptat un răspuns.

Pe Fielding cuvintele lui Smiley părură să-l izbească dureros în moalele capului, ca un ciocan. Clătină încet din cap.

– Nu, spuse el, nu, Carne i-a omorît. Carne. Numai aici se putea întîmpla aşa ceva. Astea sînt regulile jocului: jocul exclusivismului. Dezbină şi stăpîneşte!

Îl privi pe Smiley drept în faţă şi strigă:

– Acum pleacă naibii odată! Ai obţinut ce-ai dorit, nu? Poţi să mă ţintuieşti acum, nu?

Şi apoi, spre marea neplăcere a lui Smiley, începu să suspine cu convulsii nestăpînite, ţinîndu-şi mîna la frunte. Arăta deodată grotesc, stăvilindu-şi lacrimile năvalnice cu o mînă albă ca varul, cu picioarele împiedicate ca două paranteze. Cu blîndeţe, Smiley îl convinse să se întoarcă în birou şi-l aşeză domol în faţa focului stins. Apoi începu să-i vorbească liniştit şi compătimitor.

– Dacă ceea ce cred eu este adevărat, atunci nu avem prea mult timp, începu el. Aş vrea să-mi povesteşti despre Tim Perkins – despre examen.

Fielding dădu din cap în semn de acceptare.

– Ar fi picat, nu-i aşa? Ar fi picat şi n-ar mai fi promovat; ar fi trebuit să plece.

Fielding rămase tăcut.

– După examen, continuă Smiley, în ziua aceea, Rode i-a dat mapa cu lucrări s-o aducă aici; Rode era de serviciu la biserică în săptămîna respectivă şi nu se ducea acasă după masa de seară, dar voia să corecteze lucrările în noaptea aceea, după ce lua masa cu dumneata.

Fielding îşi ridică faţa din palme şi se lăsă pe spate în scaun, cu capul lui mare dat înapoi, cu ochii închişi. Smiley continuă:

– Perkins a ajuns acasă şi în seara aceea ţi-a dat mapa dumitale, aşa cum îi spusese Rode, ca să fie în siguranţă. La urma urmelor, Perkins era şeful clasei, un băiat cu simţul răspunderii... Ţi-a dat dumitale mapa şi dumneata l-ai întrebat ce făcuse la examen.

– Plîngea, zise Fielding deodată. Plîngea cum plîng numai copiii.

– Şi după ce a cedat ţi-a spus că a copiat? Că a căutat răspunsurile şi le-a copiat în lucrarea lui..Aşa s-a întîmplat? Şi, după ce Stella Rode a fost ucisă, şi-a adus aminte ce mai văzuse în mapă?

Fielding ţîşni în picioare.

– Nu! Nu înţelegi? Tim n-ar fi comis o înşelăciune nici dacă i-ar fi fost viaţa în joc! Ăsta-i esenţialul, asta-i blestemata de ironie, strigă el. El n-a copiat. Eu am copiat pentru el.

– Dar n-aveai cum! Nu puteai să-i copiezi scrisul!

– Scria cu pixul. Erau numai formule şi scheme. După ce a plecat şi m-a lăsat singur cu mapa, m-am uitat în lucrarea lui. N-ar fi avut nici o şansă – răspunsese numai la două întrebări din şapte. Aşa că m-am apucat şi am copiat pentru el. Le-am transcris din manualul de ştiinţe cu un pix cu mină albastră, din cele pe care le folosim toţi. Se vînd la Abbot's. I-am imitat scrisul cît de bine am putut. N-a fost nevoie decît de trei rînduri de cifre. Restul erau scheme.

– Atunci dumneata ai deschis mapa? Dumneata ai văzut...

– Da. Eu, nu Tim! El n-ar fi copiat pentru nimic în lume! Dar Tim a plătit pentru asta, pricepi? Cînd au fost comunicate notele. Tim probabil că şi-a dat seama că ceva nu era în regulă. La urma urmelor, el nu încercase să răspundă decît la două întrebări din şapte şi cu toate astea obţinuse 61 de puncte. Dar nu ştia nimic altceva, nimic!

Mult timp nici unul nu scoase vreun cuvînt. Fielding stătea în picioare lîngă Smiley, jubilînd de uşurarea de a-şi fi împărtăşit cuiva secretul, iar Smiley privea în gol dincolo de el, cu trăsăturile feţei tensionate din cauza concentrării.

– Şi bineînţeles, zise el în cele din urmă, cînd Stella a fost ucisă, dumneata ai ştiut cine a făcut-o.

– Da, răspunse Fielding. Am ştiut că Rode a omorît-o.

Fielding îşi turnă un coniac şi-i dădu unul şi lui Smiley. Părea că îşi recîştigase stăpînirea de sine. Se aşeză şi cîtva timp îl privi gînditor pe Smiley.

– N-am nici un ban, spuse el în cele din urmă. Nimic. Nu ştie nimeni în afară de director. A, ştiu toţi că sînt mai mult sau mai puţin falit, dar n-au idee în ce măsură. Cîndva, demult, m-am comportat ca un dobitoc. Am intrat într-o belea. Era în timpul războiului, cînd era imposibil să angajezi profesori. Aveam o clasă de băieţi şi conduceam practic şcoala – D'Arcy şi cu mine. Noi o conduceam împreună, iar directorul ne dirija pe noi. Apoi am făcut o tîmpenie. Eram în vacanţă. Eram în nord în perioada aceea, ţineam o serie de conferinţe la un centru de instrucţie al RAF. Şi am călcat pe bec. Rău de tot. M-au arestat. Şi atunci a venit D'Arcy, îmbrăcat în paltonul lui demodat, şi mi-a comunicat condiţiile directorului: întoarce-te la Carne, prietene, şi o să trecem totul sub tăcere. Vezi-ţi în continuare de clasa ta şi

împărtăşeşte-le copiilor din înţelepciunea ta. Nu s-a făcut nimic public pe tema asta. Ştim că nu se va mai întîmpla, prietene, şi ducem o lipsă teribilă de profesori. Vino înapoi ca suplinitor. Aşa am făcut, iar de atunci tot aşa sînt şi în fiecare decembrie mă duc la scumpul de D'Arcy şi mă ploconesc ca să-mi reînnoiască contractul. Şi, se înţelege de la sine, nu va urma nici o pensie. Va trebui să dau lecţii în cadrul unei firme de meditatori. În Somerset am dat de una care mă primeşte. Joi mă întîlnesc cu directorul lor la Londra. E un soi de azil de mazilіţi pentru foştii profesori universitari. Directorului a trebuit să-i spun, pentru că mi-a dat referinţe.

– De asta n-ai putut spune nimănui? Din cauza lui Perkins?

– Într-un fel, da. Adică, ar fi trebuit să le spun tot felul de amănunte. Am făcut-o pentru Tim. Şefii n-ar fi agreat... afecţiunea asta necumpătată... Face o impresie proastă, nu-i aşa? Dar nu era vorba de *acel* fel de afecţiune, Smiley, nici vorbă. Dumneata nu l-ai auzit niciodată cîntînd la violoncel. Nu că ar fi fost un interpret excepţional, dar avea momente cînd cînta extrem de frumos, cu un soi de simplitate plină de zel, un sunet pe care nu-l pot descrie în cuvinte. Era un băiat timid şi cînd cînta bine devenea surprinzător. Ar fi trebuit să-l asculţi.

– Dar nu aveai intenţia să-l tîrăşti şi pe el în povestea asta. Dacă ai fi spus la poliţie ce-ai văzut, l-ai fi implicat şi pe Tim?

Fielding confirmă cu o mişcare a capului.

– Nu iubeam altceva în Carne.

– Era vorba de iubire? întrebă Smiley

– Pentru numele lui Dumnezeu, rosti Fielding cu o voce pierită, de ce nu?

– Părinţii lui voiau ca el să meargă la Sandhurst; eu nu eram de acord. M-am gîndit că, dacă l-aş fi putut ţine aici încă

un semestru sau două, aş fi reuşit să-i obţin o bursă pentru studii muzicale. Din cauza asta l-am făcut şeful clasei: voiam ca părinţii lui, crezînd că merge bine cu şcoala, să-l mai ţină.

Făcu o pauză.

– Era un şef de clasă lamentabil, adăugă el.

– Şi ce anume era în servietă, întrebă Smiley, cînd ai deschis-o în seara aceea ca să te uiţi la lucrarea lui Tim?

– O foaie de plastic transparent... ar fi putut fi o chestie din alea cu glugă pe care le strîngi şi le pui în geantă – o pereche de mănuşi vechi şi o pereche de galoşi făcuţi de mînă.

– Făcuţi de mînă?

– Da. Aş zice că erau tăiaţi dintr-o pereche de cizme Wellington.

– Asta-i tot?

– Nu. Mai era o bucată de cablu greu, mi-am imaginat că-l folosise ca să demonstreze ceva la orele de ştiinţe. Şi, fiind iarnă, părea perfect normal să poarte la el îmbrăcăminte şi încălţăminte impermeabile. Apoi, după crimă, mi-am dat seama cum o făcuse.

– Dar ştiai, îl întrebă Smiley, de ce a făcut-o?

Fielding păru să şovăie.

– Rode este un cobai, începu el, primul profesor pe care-l avem care provine dintr-o şcoală de stat. Cei mai mulţi dintre noi sînt tot absolvenţi la Carne. Din start, asta ne e menirea. Dar Rode era un intrus şi Carne îl electriza. Numele însuşi al şcolii de la Carne e sinonim cu calitatea, iar Rode e pasionat de calitate. Nevasta lui nu era făcută din acelaşi aluat. Avea standardele ei, diferite de ale lui, dar la fel de valabile. Uneori îl urmăream pe Rode în catedrală, în dimineţile de duminică. Ştii, profesorii îndrumători stau la capetele rîndurilor de strane, spre culoar. Îi studiam faţa cînd treceau pe lîngă el

băieții din cor, înveșmîntați în alb și purpuriu, iar directorul în robă, cu pedagogii și stareții în spatele lui. Rode era beat – beat de mîndrie că aparținea școlii de la Carne. E firesc ca atunci cînd vii aici de la o școală de stat să ți se pară că ți-a pus Dumnezeu mîna în cap. Cred că îl durea cumplit refuzul Stellei de a împărtăși bucuria asta. Citeai lucrul ăsta pe fața lui. În seara cînd au venit la mine la cină, în seara cînd a murit ea, s-au certat. N-am spus nimănui, dar așa s-a întîmplat. Directorul ținuse o predică în seara aceea, la ultima slujbă: „Nu vă abateți de la legea binelui". La cină, Rode a început să comenteze; nu rezista la băutură, nu era obișnuit. Era copleșit de predică și de elocința directorului. Soția lui nu venea niciodată la catedrală – ea frecventa casa aia anostă de rugăciuni de lîngă gară. El a continuat să peroreze despre măreția slujbelor oficiate în catedrală, ținuta, pioșenia de acolo. Ea n-a scos o vorbă pînă cînd el a terminat, apoi a rîs și a zis: „Sărmane Stan, orice ai face, tot Stan al meu o să rămîi". N-am văzut pe nimeni vreodată atît de mînios cum era el atunci. Se făcuse alb ca varul.

Fielding își mătură șuvițele de păr alb care-i cădeau pe ochi și continuă, în stilul lui de odinioară, plin de emfază:

– O urmăream și pe ea, la masă. Nu numai aici, ci și la petreceri în alte case, unde eram invitați amîndoi. O studiam cînd făcea lucruri banale – ca de pildă, cînd mînca un măr. Îl curăța cu o singură mișcare, rotundă și continuă, fără să rupă coaja. Pe urmă tăia mărul, îl scobea de cotor și-l pregătea înainte să-l mănînce. Ca o nevastă de miner pentru bărbatul ei. În mod sigur a văzut cum se comportă oamenii aici, dar nu i-a trecut niciodată prin minte că ar fi cazul să procedeze și ea la fel. Eu admir nonconformismul ăsta. Cred că și dumneata. Dar Carne nu – și nici Rode; mai ales Rode. O privea și cred că ajunsese s-o urască pentru că nu se integra. Începuse s-o

considere un obstacol în calea succesului lui, singurul motiv care îl frustra de o carieră măreaţă. Odată trasă această concluzie, ce-ar fi putut face? Nu putea să divorţeze – asta i-ar fi cauzat daune mai mari decît dacă rămînea căsătorit cu ea. Rode era conştient cum ar fi privit cei din Carne un divorţ: nu uita că sîntem o fundaţie religioasă. Aşa că nu i-a rămas decît s-o ucidă. A pus la cale o crimă meschină şi, cu mintea lui inventivă de om al ştiinţelor exacte, a născocit toate indiciile de care era nevoie. Indicii fabricate. Indicii care duceau la un criminal care nu exista. Dar ceva n-a funcţionat; Tim Perkins a primit un punctaj de 61. Asta însemna pentru el o notă imposibilă – prin urmare, a copiat cumva. Rode şi-a pus mintea la contribuţie ca să priceapă cum s-ar fi putut întîmpla aşa ceva şi a ajuns la concluzia că Tim a deschis servieta şi a văzut pelerina, cizmele şi mănuşile. Şi cablul. În consecinţă, Rode l-a omorît şi pe el.

Cu o energie surprinzătoare, Fielding se ridică şi-şi mai turnă coniac. Era îmbujorat la faţă, aproape exaltat.

Se ridică şi Smiley.

– Cînd ziceai că vii la Londra? Joi, parcă?

– Da. Am aranjat să iau masa de prînz cu omul de la firma de mediatori, la unul din cluburile alea groaznice din Pall Mall. Mereu le încurc, dumneata nu? Deşi mă tem că acum nu prea mai are rost să mă întîlnesc cu el, dacă iese la iveală povestea asta. Nu mai am şanse să fiu primit nici măcar ca mediator.

Smiley şovăi.

– Vino la mine la cină în seara aia. Dacă vrei, poţi să rămîi peste noapte. Mai invit vreo doi amici. Facem o mică petrecere. Pînă atunci o să-ţi mai revii. Putem să stăm de vorbă. Aş putea eventual să te ajut... în memoria lui Adrian.

– Îţi mulţumesc. Mi-ar face plăcere. În afară de întrevederea pentru post, mai am oricum şi alte afaceri de pus la punct la Londra.

– Bun. Atunci la opt fără un sfert. Adresa e Bywater Street, Chelsea, numărul 9A.

Fielding îşi notă în agendă. Mîna nu-i tremura.

– În ţinută de gală? întrebă el, balansîndu-şi pixul, şi un drăcuşor îl împinse pe Smiley să răspundă:

– De obicei aşa e regula, dar n-are importanţă.

Urmă un moment de tăcere.

– Bănuiesc, tatonă Fielding, că toată povestea asta cu Tim şi cu mine va fi dezvăluită la proces. Îţi dai seama că, dacă se întîmplă asta, sînt un om ruinat.

– Nu cred că poate fi trecută sub tăcere.

– Oricum, acum mă simt mai bine, zise Fielding. Mult mai bine.

Smiley îşi luă un bun rămas fugar şi-l lăsă singur. Iuţi pasul către secţia de poliţie, absolut convins că Terence Fielding era cel mai rafinat mincinos pe care îl întîlnise vreodată.

Capitolul 17

FUGA IEPURELUI

Bătu la uşa lui Rigby şi intră direct.

– Tare mă tem că va trebui să-l arestaţi pe Stanley Rode, începu el şi relată întrevederea cu Fielding.

– Va trebui să-l informez pe şef, zise Rigby cu îndoială. Aţi vrea să repetaţi tot ce mi-aţi spus şi în faţa lui? În caz că vom fi nevoiţi să arestăm un profesor de la Carne, cred că e mai înţelept ca mai întîi să fie înştiinţat şeful. Abia s-a întors. Aşteptaţi un minut.

Ridică receptorul telefonului de pe birou şi-l ceru pe şeful de post. Cîteva minte mai tîrziu, parcurgeau amîndoi în tăcere un coridor mochetat. Pe ambii pereţi atîrnau fotografiile unor echipe de rugby şi crichet, unele îngălbenite şi şterse de soarele indian, altele într-o nuanţă sepia foarte agreată de fotografii din Carne din prima jumătate a secolului. Din loc în loc, pe coridor erau găleţi goale, de un roşu strălucitor, pe care scria cu alb, distinct, FOC. La capătul îndepărtat al coridorului era o uşă de stejar închisă la culoare. Rigby ciocăni şi aşteptă. Nu se auzi nimic. Ciocăni din nou şi dinăuntru cineva strigă: „Intră!“

Doi prepelicari foarte mari le supraveghează intrarea. În spatele cîinilor, la un birou uriaş, precum un şobolan de apă pe o plută, şedea brigadierul Havelock, O.B.E.[1], şef de post la Carne.

Cele cîteva şuviţe răzleţe de păr alb care-i traversau chelia erau aranjate cu multe eforturi, ca să acopere o zonă cît mai extinsă. Lucrul ăsta îi dădea un ciudat aspect umed, ca şi cum tocmai ieşise la suprafaţă dintr-un rîu. Mustaţa lui, care compensa din belşug lipsa de păr de pe cap, era galbenă şi părea compactă şi solidă. Era un bărbat foarte scund, purta un costum maro şi un guler alb, scrobit, cu colţurile rotunjite.

– Domnule, începu Rigby, îmi permiteţi să vi-l prezint pe domnul Smiley, de la Londra?

Şeful ieşi de după birou, ca şi cum s-ar fi predat, fără convingere, dar resemnat. Întinse o palmă mică şi noduroasă şi zise:

– De la Londra, ai? Îmi pare bine, domnule.

Vorbise dintr-o suflare, ca şi cum ar fi învăţat cuvintele pe de rost.

– Domnul Smiley face o vizită particulară, continuă Rigby. Este o cunoştinţă a domnului Fielding.

– Un om deosebit, Fielding, deosebit, se răsti şeful de post.

– Da, domnule, întocmai, zise Rigby şi continuă: Domnul Smiley tocmai a trecut pe la domnul Fielding, domnule, ca să-şi ia la revedere înainte de a se întoarce la Londra.

Havelock îi aruncă lui Smiley o uitătură scrutătoare, ca şi cum s-ar fi îndoit că acesta era apt să suporte călătoria.

1 Officer of the British Empire – Ofiţer al Imperiului Britanic (n.tr.).

– Domnul Fielding a făcut un fel de declarație pe care a probat-o cu dovezi noi. În legătură cu crima, domnule.

– Da, Rigby, și? întrebă Havelock provocator.

Smiley interveni:

– El spune că soțul a comis crima, Stanley Rode. Fielding spune că, atunci cînd șeful clasei lui i-a adus servieta cu lucrările de la examen...

– Ce lucrări?

– Vă amintiți că în după-amiaza aceea Rode îi supraveghease pe băieții care dădeau examen. Tot el fusese și de serviciu la biserică, înainte să meargă la cină acasă la Fielding. Ca să nu piardă timpul, i-a dat lucrările lui Perkins, să le ducă...

– Băiatul care a avut accidentul? întrebă Havelock

– Da.

– Știți o mulțime de amănunte, spuse Havelock posac.

– Fielding mi-a relatat că a deschis mapa pe care i-a adus-o Perkins. Voia să vadă ce a făcut șeful clasei lui la lucrarea la științe. Pentru viitorul băiatului era esențial să promoveze, explică Smiley.

– Da, în zilele noastre numai studiul contează, zise Havelock cu amărăciune. Vă spun eu, nu așa stăteau lucrurile cînd eram eu elev.

– Cînd Fielding a deschis servieta, înăuntru erau lucrările. Dar a mai găsit și o pelerină de plastic, o pereche veche de mănuși din piele și o pereche de galoși de cauciuc, decupați din niște cizme Wellington.

Urmă un interval de tăcere.

– Fantastic! Extraordinar! Ai auzit, Rigby? Exact lucrurile găsite în pachet la Londra. Fantastic!

– Ultimul lucru găsit era o bucată de cablu, un cablu masiv. Vă amintiţi că Rode s-a întors să ia această servietă în noaptea crimei, conchise Smiley.

Era ca şi cum ar fi hrănit un copil – nu putea să ia prea mult deodată în lingură.

Într-adevăr, urmă o tăcere şi mai îndelungată. Apoi Rigby, care părea că ştia la ce trebuia să se aştepte, spuse:

– Motivul îl constituie avansarea în carieră, domnule. Doamna Rode nu era dornică să urce pe scara socială, se îmbrăca neglijent şi nu participa la viaţa religioasă a şcolii.

– Stai puţin, zise Havelock. Rode a premeditat crima, corect?

– Da, domnule.

– După ce-şi ia servieta, se întoarce la North Fields. Şi pe urmă ce face?

– Îşi pune pelerina de plastic cu glugă, galoşii şi mănuşile. Se înarmează. Intră pe poarta grădinii, traversează curtea din spate, merge la uşa din faţă a casei şi sună, domnule. Soţia lui vine la uşă. El o loveşte, o doboară, o tîrăşte şi seră şi o ucide. Clăteşte pelerina la cişmea şi o pune în pachet. După ce sigilează pachetul, porneşte pe cărare, de data asta spre poarta din faţă, domnule, ştiind că urmele paşilor lui vor fi în curînd amestecate cu ale altora. După ce ajunge în stradă, unde zăpada era îngheţată şi nu rămîneau urme, se întoarce şi intră din nou în casă, jucînd rolul soţului disperat şi avînd grijă, cînd descoperă cadavrul, domnule, să-şi pună amprentele peste semnele lăsate de mănuşi. Numai un articol era prea primejdios de trimis la pachet, domnule. Arma.

– În regulă, Rigby. Arestează-l. Dacă ai nevoie de mandat, domnul Borrow o să ţi-l elibereze; dacă nu, îl sun pe Lordul Sawley.

– Bine, domnule. Să-l trimit pe sergentul Low la domnul Fielding ca să-i ia o declaraţie completă, domnule?

– De ce naiba n-a vorbit mai demult, Rigby?

– Asta va trebui să-l întrebaţi pe el, domnule, zise Rigby fără intonaţie şi părăsi încăperea.

– Aţi urmat şcoala la Carne? întrebă Havelock, împingîndu-i o tabacheră de argint peste birou.

– Nu. Nu, din păcate nu, răspunse Smiley.

– De unde îl cunoaşteţi pe Fielding?

– Ne-am cunoscut la Oxford, după război.

– Un tip ciudat, Fielding, tare ciudat. Spuneaţi că vă numiţi Smiley?

– Da.

– Ann Sercombe, verişoara lordului Sawley, s-a măritat cu un Smiley. Ann era tare frumuşică, nu te-ai fi aşteptat să-l ia pe tipul ăsta. Un caraghios din serviciul guvernamental, cu ceas de aur şi decorat cu Ordinul Imperiului Britanic. Sawley a fost tare supărat.

Smiley nu răspunse.

– Ştiaţi că Sawley are un băiat la Carne?

– Cred că am citit în ziar.

– Spuneţi-mi despre tipul ăsta, Rode. Absolvent de şcoală de stat, nu-i aşa?

– Cred că da.

– Afurisită tărăşenie. Niciodată nu e bine să faci experimente de-astea. Tradiţiile sînt tradiţii.

– Aşa este.

– Asta-i buba în ziua de azi. Ca şi cu Africa. Nimeni nu pare să priceapă că nu poţi construi o civilizaţie peste noapte. Un gentleman se formează în decursul a cîteva secole.

Havelock se încruntă şi îşi făcu de lucru cu cuţitul pentru hîrtii de pe biroul său.

– Mă întreb cum a ajuns cablul ăla al lui în şanţ, obiectul cu care a omorît-o. A fost pus sub observaţie la patruzeci şi opt de ore după crimă.

– Asta, spuse Smiley, mă nedumireşte şi pe mine. La fel ca şi Jane Lyn.

– Ce vreţi să spuneţi?

– Nu cred că Rode ar fi avut curajul să se întoarcă acasă după ce şi-a ucis soţia, ştiind că Jane Lyn a fost martoră la crimă. Presupunînd, bineînţeles, că ştia, ceea ce pare verosimil. Ar însemna să fi fost mult prea stăpîn pe sine.

– Ciudat, al naibii de ciudat, mormăi Havelock.

Îşi privi ceasul, săltîndu-şi în acelaşi timp cotul, cu o mişcare dibace, de călăreţ, care lui Smiley i se păru comică şi puţin întristătoare. Minutele treceau. Smiley se întrebă dacă n-ar fi fost cazul să plece, dar avea un sentiment vag că Havelock îi dorea compania.

– O să fie un tărăboi grozav, zise Havelock. Nu în fiecare zi e arestat un profesor de la Carne acuzat de crimă.

Dădu brusc drumul cuţitaşului de hîrtii pe birou.

– Nemernicii ăştia de ziarişti ar trebui biciuiţi! declară el. Uite ce aiureli publică despre familia regală. O mîrşăvie, o mîrşăvie!

Se sculă în picioare, traversă încăperea şi se instală într-un fotoliu de piele lîngă foc. Unul din cîini merse şi se aşeză la picioarele lui.

– Mă întreb ce l-a împins să facă asta. Ce naiba l-a determinat s-o facă? Adică, propria lui nevastă; un om ca ăsta.

Havelock rosti cuvintele fără subînţelesuri, cerînd pur şi simplu să i se explice.

– Eu nu cred, spuse Smiley rar, că putem vreodată să înţelegem pe deplin ce-l determină pe un seamăn să acţioneze în vreun fel.

– Doamne, cîtă dreptate ai... Cu ce vă ocupaţi, domnule Smiley?

– După război, am fost o vreme la Oxford. La catedrală şi în cercetare. Acum stau la Londra.

– Un tip cu doxă, nu?

Smiley se întrebă cînd avea de gînd să se întoarcă Rigby.

– Ştiţi ceva despre familia individului ăsta? Are părinţi, ceva?

– Cred că sînt morţi amîndoi.

Chiar atunci telefonul de pe biroul lui Havelock sună ascuţit. Era Rigby. Stanley Rode dispăruse.

Capitolul 18

SFÎRŞITUL PETRECERII

Se urcă în trenul de 1^{30} spre Londra. Abia reuşi să-l prindă, după ce se certase cu cei de la hotel în legătură cu nota de plată. Lăsase un bilet pentru Rigby, dîndu-şi adresa şi numărul de telefon din Londra şi rugîndu-l să-l sune în seara aceea, după ce primea rezultatele testelor de laborator. Nu mai avea nimic altceva de făcut la Carne.

Trenul se urni încet din gară şi decorul de acum familiar se estompă în negura rece de februarie, iar George Smiley încercă un profund sentiment de uşurare. Nu venise aici din proprie iniţiativă şi nici nu dorise să vină. Îi fusese teamă de locurile unde soţia lui îşi petrecuse copilăria, teamă să vadă oraşul în care locuise. Dar nu găsise nimic, nici cea mai vagă reminiscenţă, nici în contururile fără viaţă ale castelului Sawley, nici în aşezarea învecinată, care să-i amintească de ea. Numai bîrfele persistau şi aveau să persiste atîta timp cît cei asemenea lui Hecht şi Havelock rămîneau să facă paradă de relaţia lor cu familia cea mai de vază din Carne.

Luă un taxi pînă în Chelsea, îşi cără geamantanul sus şi despachetă meticulos, ca orice bărbat obişnuit să trăiască

singur. Se gîndi să facă o baie, dar hotărî s-o sune pe Ailsa Brimley mai întîi. Telefonul era lîngă pat. Se aşeză pe margine şi formă numărul. O voce metalică scandă: „Unipress, bună ziua“, iar el o ceru pe domnişoara Brimley. Urmă o lungă aşteptare, apoi vocea rosti:

– Mă tem că domnişoara Brimley e într-o şedinţă. Ar putea altcineva să vă dea referinţe?

Referinţe, îşi zise Smiley. Ce naiba! De unde pînă unde referinţe – de ce nu informaţii, sau lămuriri?

– Nu, răspunse el. Spuneţi-i doar că a sunat domnul Smiley.

Închise telefonul, merse în baie şi deschise robinetul de apă caldă. Tocmai se moşmondea cu butonii de la manşetă cînd sună telefonul. Era Ailsa Brimley.

– George? Cred că trebuie să vii încoace numaidecît. Avem un vizitator. Domnul Rode de la Carne. Vrea să stea de vorbă cu noi.

Smiley îşi trase pe el o haină şi fugi în stradă, unde chemă din nou un taxi.

Capitolul 19

O AUREOLĂ CARE PĂLEŞTE

Scara rulantă care cobora era înţesată cu salariaţii de la Unipress care plecau acasă, cu oboseala întipărită pe chipuri. Apariţia unui domn în vîrstă, gras, care se sălta pe scara alăturată, oferea un spectacol inedit, aşa că Smiley fu petrecut de remarcile în zeflemea ale curierilor şi de chicotele dactilografelor. La etajul întîi, zăbovi în faţa unui panou enorm, care conţinea titlurile unui sfert din cotidienele din ţară. În sfîrşit, la rubrica „tehnice şi diverse" depistă *Christian Voice,* la camera 619. Liftul părea că suie cu încetinitorul. De dincolo de pereţii capitonaţi venea un zvon de muzică şi un băiat în uniformă de liftier se bîţîia în ritmul ei. Apoi uşile aurii se deschiseră cu un şuier, băiatul anunţă „şase!" şi Smiley ieşi iute pe coridor. O clipă mai tîrziu bătea la uşa camerei 619. Ailsa Brimley îi deschise.

– Ce bine că ai venit, George, îi zise ea cu însufleţire. Domnul Rode o să se bucure tare mult să te vadă.

Şi, fără altă introducere, îl conduse în biroul ei. Într-un fotoliu lîngă fereastră şedea Stanley Rode, profesor îndrumător

la Carne, îmbrăcat într-un palton negru şi elegant. Cînd Smiley intră, se ridică şi-i întinse mîna.

– Sînteţi foarte amabil că aţi venit, domnule, zise el pe un ton sec. Vă mulţumesc.

Acelaşi compliment ţeapăn, aceeaşi voce prudentă.

– Pot să vă fiu de vreun ajutor? întrebă Smiley.

Se aşezară. Smiley îi oferi domnişoarei Brimley o ţigară şi i-o aprinse.

– E vorba de articolul pe care doreaţi să-l scrieţi despre Stella, începu el. Mă simt grozav de stînjenit, pentru că dumneavoastră aţi fost atît de amabil şi aţi vrut să faceţi un lucru lăudabil în memoria ei, înţelegeţi ce vreau să spun. Ştiu că intenţia dumneavoastră e admirabilă, dar vreau să nu scrieţi acest articol.

Smiley nu zise nimic, iar Ailsa avu tactul să nu intervină. De aici încolo întîlnirea îi aparţinea lui Smiley. Pe el tăcerea nu-l deranja, dar se părea că pe Rode da.

– N-ar fi corect. Ar fi o greşeală. Domnul Glaston a fost de acord cu mine; am vorbit cu el ieri înainte să plece şi mi-a dat dreptate. Pur şi simplu n-am putut să vă las să scrieţi acest articol.

– De ce nu?

– Vedeţi, sînt prea mulţi oameni care ştiu. I-am cerut şi părerea domnului Cardew, săracul om. El ştie o mulţime de lucruri; şi despre Stella ştie o grămadă, aşa că l-am întrebat. Şi el a înţeles de ce am renunţat la biserica protestantă; nu mai suportam s-o văd mergînd acolo în fiecare duminică şi rugîndu-se în genunchi.

Clătină din cap.

– Nu era cinstit. Îşi bătea joc de credinţă.

– Şi ce a spus domnul Cardew?

– A spus că nu se cade să judecăm noi. Trebuie să-l lăsăm pe Dumnezeu să judece. Dar eu i-am răspuns că n-ar fi cinstit, lumea o cunoştea şi ştia ce făcea, aşa că ce-ar fi zis să citească lucrurile acelea în *Christian Voice*? Ar fi considerat că era o mîrşăvie. El n-a părut să-mi dea dreptate şi mi-a spus să lăsăm problema asta în grija Domnului. Dar eu nu pot, domnule Smiley.

Din nou nimeni nu vorbi un timp. Rode stătea nemişcat şi doar dădea uşor din cap din cînd în cînd. Apoi prinse din nou grai:

– La început n-am vrut să-l cred pe domnul Glaston. Mi-a spus că era o ființă rea, dar n-am crezut. Locuiau atunci pe deal, pe Gorse Hill, la doi paşi de casa de rugăciuni; numai ei doi, Stella şi tatăl ei. Nici un servitor nu rămînea cu ei prea mult timp, aşa că se ocupa ea de casă. Eu mă duceam pe la ei uneori duminica, după slujbă. Stella avea grijă de tatăl ei, îi gătea şi tot restul, iar eu mă frămîntam cum să fac să prind curaj şi să-i cer domnului Glaston mîna ei. Familia Glaston era foarte importantă în Branxome. Pe atunci, eu predam la şcoala de stat. Aveam o jumătate de normă şi în paralel mă pregăteam pentru grad, aşa că am luat hotărîrea că, dacă treceam examenul, o ceream de nevastă.

Am aflat rezultatul şi în duminica următoare m-am înfiinţat la ei, după slujba de dimineaţă. Chiar domnul Glaston mi-a deschis uşa. M-a dus direct în birou. De la fereastră se vedeau jumătate din atelierele ceramice din Poole şi, dincolo de ele, marea. M-a invitat să iau loc şi mi-a spus: „Ştiu de ce ai venit, Stanley. Vrei să te însori cu Stella. Dar tu n-o cunoşti şi nu ştii ce-i poate pielea." „De doi ani îi fac curte, domnule Glaston", i-am răspuns, „şi ştiu ce vreau." Am început să vorbim despre ea. Niciodată nu mi-am imaginat că un om poate să vorbească în felul acela despre

propriul lui copil. Mi-a spus că era rea, că avea un suflet hain. Că era plină de ranchiună. Că asta era motivul pentru care nici un servitor nu rezista la ei. Mi-a povestit cum îi amăgea pe oameni, arătîndu-se plină de amabilitate şi înţelegere, pînă cînd îi atrăgea să i se confeseze în legătură cu cele mai intime lucruri, şi atunci îi lovea unde îi durea mai tare, spunînd lucruri urîte, pline de răutate, pe jumătate adevărate, pe jumătate minciuni. Mi-a mai spus o mulţime de lucruri, dar n-am crezut o iotă. Cred că mi-am pierdut capul; i-am spus că e un bătrîn gelos, care nu vrea să-şi piardă menajera, un bătrîn mincinos şi egoist, care voia să-şi ţină fata lîngă el, numai ca să-l îngrijească pînă la moarte. I-am spus că el era cel rău, nu Stella, şi i-am strigat: eşti un mincinos, un mincinos. Parcă nici nu m-ar fi auzit; a dat din cap, iar eu am ieşit valvîrtej în hol şi am strigat-o pe Stella. Cred că era în bucătărie; a venit, m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat.

O lună mai tîrziu ne-am căsătorit, iar tatăl ei a condus-o la altar. La nuntă mi-a strîns mîna şi mi-a spus că sînt un om de ispravă, iar eu mi-am zis: „ce bătrîn ipocrit". Ne-a dat bani – mie, nu ei – două mii de lire sterline. Am crezut că vrea să se recompenseze pentru mizeriile pe care mi le îndrugase, aşa că peste cîtva timp i-am scris că-l iert. Nu mi-a răspuns şi după aceea ne-am văzut foarte rar.

Timp de un an, doi, am fost destul de fericiţi la Branxome. Stella era aşa cum îmi imaginasem, simplă şi îngrijită. Îi plăcea să se plimbe şi să mă sărute în pragul casei; uneori făcea pe marea doamnă şi se îmbrăca de gală cînd mergeam la cină la Dolphin. Trebuie să recunosc că, la vremea respectivă, pentru mine însemna foarte mult să ies în lume cu fiica domnului Glaston. Era membru al Clubului Rotary şi în consiliul orăşenesc, adică o persoană cu greutate în Branxome. Stella mă cam tachina în privinţa asta, chiar şi

de faţă cu alţii, ceea ce mă cam irita. Îmi amintesc odată cînd am fost la Dolphin, era acolo un ospătar, un tip pe nume Johnnie Raglan. Fuseserăm colegi de şcoală. Johnnie era cam pierde-vară şi, de cînd terminase şcoala, nu făcuse mare lucru, umblase cînd cu o fată, cînd cu alta, şi tot intra în diverse încurcături. Stella îl cunoştea, nu ştiu de unde, şi cum ne-am aşezat la masă i-a făcut semn cu mîna. Johnnie a venit şi Stella l-a pus să-şi aducă un scaun şi să se aşeze cu noi la masă. Şeful de sală făcea feţe-feţe, dar n-a îndrăznit să zică nimic, era vorba doar de fiica lui Samuel Glaston. Johnnie a mîncat cu noi şi Stella a sporovăit cu el despre şcoală, despre mine. Lui Johnnie chestia asta i-a mers la inimă şi s-a obrăznicit, a-nceput să facă tot felul de remarci, ce tip de gaşcă şi ce băiat bun eram eu, lucruri de felul ăsta, cum mă bătea el pe vremuri – mai toate minciuni, iar ea îl îmboldea să continue. Mai tîrziu, am luat-o din scurt şi i-am spus că n-aveam chef să plătesc un sac de bani la Dolphin ca să-l ascult pe Johnnie Raglan că-mi îndrugă palavre, la care ea a sărit ca arsă. Erau banii ei, mi-a spus, iar eu nu eram cu nimic mai bun decît Johnnie. Apoi i-a părut rău şi m-a sărutat ca să mă împace, iar eu m-am prefăcut că o iert.

Broboane de sudoare îi apăruseră pe faţă; vorbea repede, învălmăşind cuvintele. Era ca cineva care îşi povesteşte un coşmar pe care nu şi-l poate scoate din minte şi e încă sub imperiul spaimei. Se opri şi se uită fix la Smiley, aşteptîndu-l parcă să vorbească, dar Smiley păru că priveşte prin el, cu o faţă impasibilă, împietrită.

– Apoi am plecat la Carne. Citeam odată *The Times* şi mi-au căzut ochii pe un anunţ. Voiau un îndrumător pentru ştiinţe exacte şi am solicitat postul. Domnul D'Arcy m-a chemat la un interviu şi am primit slujba. Abia cînd am ajuns la Carne mi-am dat seama că ce-mi spusese tatăl ei era

adevărat. Înainte nu se omorîse cu mersul la biserică, dar, de îndată ce ne-am stabilit acolo, a început s-o frecventeze cu asiduitate. Ştia că asta avea să facă o impresie defavorabilă, că o să mă pună într-o lumină proastă. Vedeţi, comunitatea protestantă din Branxome era mai respectată; nimănui nu i se părea ieşit din comun să meargă la casa de rugăciuni din Branxome. La Carne însă era altă poveste: casa de rugăciuni din Carne e o clădire mică, cu acoperiş de tablă, situată la periferie. Ea voia să iasă cu orice preţ în evidenţă, să desfidă şi şcoala şi pe mine, făcînd pe mironosiţa. N-aş fi avut nimic împotrivă dacă ar fi fost sinceră, dar nu era şi domnul Cardew ştia. Domnul Cardew a cunoscut-o pe Stella aşa cum era ea de-adevăratelea. Cred că tatăl ei i-a spus; în orice caz, domnul Cardew locuise înainte în nord şi cunoscuse bine familia. După cîte ştiu, i-a scris domnului Glaston, s-a dus să-l viziteze, sau mai ştiu eu ce.

La început s-a purtat destul de bine. Lumea din oraş era încîntată s-o vadă acolo – soţia unui profesor în casa de rugăciuni, aşa ceva nu se mai întîmplase niciodată. Apoi s-a apucat să organizeze strîngerea de ajutoare pentru refugiaţi – aduna haine şi alte lucruri de genul ăsta. Domnişoara D'Arcy, sora domnului D'Arcy, făcea treaba asta în cadrul şcolii, iar Stella şi-a pus în cap s-o învingă pe teren propriu – să strîngă mai multe lucruri de la comunitatea protestantă decît domnişoara D'Arcy de la şcoală. Dar eu ştiam ce urmărea ea, ştia şi domnul Cardew, şi în final au aflat şi cei din oraş. Ea trăgea cu urechea. Înregistra orice bîrfă, orice calomnie, şi le băga la dosar. Uneori venea seara acasă – miercurea şi vinerea era de serviciu la casa de rugăciuni – îşi arunca paltonul şi începea să rîdă, de-ai fi zis că o luase razna.

„Sînt toţi la mîna mea! Toţi sînt la mîna mea," zicea, „le-am aflat secretele şi acum pot să-i joc cum vreau eu, Stan." Aşa

spunea. Iar cei care-şi dădeau seama de asta începeau să se teamă de ea. Toţi bîrfeau, e de la sine înţeles, dar nu căutau să profite din asta, nu ca Stella. Stella era perfidă; murdărea orice lucru bun şi cinstit. Erau vreo douăzeci de oameni pe care îi şantaja. Mulligan de la firma de mobilă, de pildă fiica lui locuieşte lîngă Leamington şi are un copil. Nu ştiu cum, a aflat că fata nu era măritată – o trimiseseră la o mătuşă, ca să nască acolo şi să înceapă o viaţă nouă. L-a sunat imediat pe Mulligan, era ceva în legătură cu o factură pentru mutatul mobilei lui Simon Snow, şi i-a spus: „Salutări din staţiunea Leamington, domnule Mulligan. Am vrea să ne sprijiniţi într-o problemă". Ea mi-a povestit – a venit acasă rîzînd cu gura pînă la urechi şi mi-a povestit. Dar pînă la urmă i-au venit de hac, nu-i aşa? Şi-au luat revanşa.

Smiley încuviinţă încet din cap, privindu-l în faţă pe Rode.

– Da, zise el într-un tîrziu, şi-au luat revanşa.

– Au crezut că Janie nebuna e criminala, dar eu ştiam că nu-i aşa. Janie mai degrabă şi-ar fi ucis propria soră decît pe Stella. Erau apropiate ca luna cu stelele, aşa zicea Stella. Serile stăteau de vorbă cu orele, cînd eu eram la întruniri sau aveam meditaţii. Stella îi făcea de mîncare, îi dădea haine şi bani. Încerca o senzaţie de putere cînd o ajuta pe biata fiinţă care se gudura pe lîngă ea. Nu că ar fi avut un suflet milos, ci dimpotrivă.

Adusese un căţel cu ea de la Branxome, un maidanez. Într-o zi, acum cîteva luni, am venit acasă şi l-am găsit zăcînd în garaj, scheunînd înfricoşat. Şchiopăta şi avea dîre de sînge pe spinare. Îl bătuse. Cred că-şi ieşise din minţi. O văzusem şi altădată că-l bătea, dar niciodată în halul ăsta, niciodată. Şi atunci nu m-am mai putut stăpîni – am ţipat la ea, ea a rîs şi eu am pocnit-o. Nu foarte rău, dar destul. Peste faţă. I-am pus

în vedere că, dacă nu scapă de cîine în douăzeci şi patru de ore, mă duc şi o reclam la poliţie. A început să zbiere la mine – că era cîinele ei şi îl trata cum avea ea chef – dar a doua zi şi-a pus pălărioara neagră şi a dus cîinele la veterinar. Bănuiesc că i-a îndrugat vreo istorie. Se pricepea să inventeze tot felul de poveşti. Juca teatru foarte convingător cînd voia. Ca atunci cu ungurii. Odată, domnişoara D'Arcy a găzduit nişte refugiaţi de la Londra, iar Stella le-a înşirat nişte grozăvii că oamenii au dat bir cu fugiţii şi au trebuit să-i ducă înapoi la Londra. Domnişoara D'Arcy le-a plătit călătoria, tot, l-a chemat chiar şi pe lucrătorul de la protecţia socială, ca să stea de vorbă cu ei şi să calmeze situaţia. Cred că domnişoara D'Arcy n-a aflat niciodată cine i-a montat, dar eu ştiu – Stella însăşi mi-a spus. A rîs, întotdeauna se distra pe socoteala altora: „Ce zici, Stan, i-am copt-o cucoanei. Să mai facă pe caritabila"

După episodul cu cîinele, a început să pretindă că eu aş fi fost violent, se ferea de cîte ori mă apropiam de ea, îşi ridica mîinile să se apere, ca şi cum aş fi fost pe cale s-o lovesc din nou. I s-a năzărit chiar că plănuiam s-o omor: s-a dus la domnul Cardew şi i-a spus lucrul ăsta. Nici ea nu credea: uneori vorbea despre asta în bătaie de joc. Îmi spunea: „N-are sens să mă omori acum, Stan; toţi au să ştie că tu ai făcut-o". Dar alteori se tînguia şi mă mîngîia, implorîndu-mă să n-o omor: „Ai să mă ucizi în nopţile lungi!" Striga cît o ţinea gura, iar cuvintele puneau stăpînire pe ea, cum li se întîmpla actorilor. Nopţile lungi, îi plăcea expresia şi ţesea o istorie întreagă în jurul ei. „Vai, Stan", obişnuia să-mi spună, „să nu-mi faci rău în nopţile cele lungi." Ştiţi cum este cînd cineva te tot roagă să nu faci un lucru care nici nu ţi-a trecut prin gînd să-l faci? Pînă la urmă începi să crezi că ai putea s-o faci, devine ceva posibil.

Domnişoara Brimley respira precipitat. Smiley se ridică şi se duse la Rode.

– Haideţi la mine acasă, să mîncăm ceva, zise el. Putem sta de vorbă în linişte. Ca între prieteni.

Luară un taxi pînă în Bywater Street. Rode se aşeză lîngă Ailsa Brimley, mai relaxat acum, iar Smiley în faţa lui, pe un scaun pliant, îl privea şi analiza situaţia. Îi veni în gînd că cel mai important lucru pe care îl ştia despre Rode era că acesta n-avea nici un prieten. Smiley îşi aminti de basmul lui Büchner despre copilul rămas singur într-o lume pustie şi care, neavînd pe nimeni cu care să vorbească, s-a dus la lună, pentru că aceasta îi zîmbea, dar luna era făcută din lemn putred. Iar cînd din soare, lună şi stele n-a mai rămas nimic, a încercat să se întoarcă pe pămînt, însă şi pămîntul dispăruse.

Poate din cauză că era obosit, sau poate pentru că îmbătrînea, Smiley simţi un impuls de milă pentru Rode, aşa cum simt copiii pentru săraci şi părinţii pentru copiii lor. Rode se străduise din răsputeri – folosea limbajul celor din Carne, îşi cumpăra hainele cele mai indicate şi îşi impusese să gîndească la fel ca ei; cu toate acestea, rămînea iremediabil marginalizat, iremediabil singur.

Aprinse focul în salon, în timp ce Ailsa Brimley merse la magazinul de delicatese din King's Road după supă şi ouă. Turnă whisky cu sifon şi-i întinse un pahar lui Rode, care-l bău cu înghiţituri mici, fără să scoată un cuvînt.

– Trebuia să spun cuiva, zise el în cele din urmă. Mi s-a părut că dumneavoastră aţi fi persoana indicată. Dar n-am vrut să publicaţi articolul acela. Înţelegeţi, ştia prea multă lume.

– Cîţi ştiau, de fapt?

– Numai cei pe care-i atacase, cred. Vreo doisprezece oameni din oraş. Şi, bineînţeles, domnul Cardew. V-am spus, era teribil de abilă. Nu se lăsa atrasă în bîrfe. Ştia exact pînă unde să întindă coarda. Cei care erau la mîna ei ştiau. O, şi D'Arcy, Felix D'Arcy, şi el ştia. Cu el era o relaţie specială, ceva de care nu mi-a spus niciodată. Uneori, noaptea, îşi punea şalul şi se strecura afară, trepidînd ca şi cum ar fi plecat la o petrecere. Uneori foarte tîrziu, pe la unsprezece sau douăsprezece. N-o întrebam niciodată unde merge, pentru că-mi răspundea în răspăr, dar uneori dădea din cap cu o expresie vicleană şi spunea: „tu habar n-ai, Stan, dar D'Arcy ştie. Numai că degeaba ştie, nu poate să sufle", iar apoi rîdea, încercînd să pară enigmatică, şi pleca.

Smiley rămase tăcut mult timp, privindu-l pe Rode şi meditînd. Apoi întrebă deodată:

– Care era grupa de sînge a Stellei, ştiţi?

– A mea e B. Asta ştiu sigur. La Branxome am fost donator. A ei era diferită.

– De unde ştiţi?

– Înainte să ne căsătorim a făcut nişte analize. Suferea de anemie. Şi am ţinut minte doar că avea altă grupă. Probabil A. Nu-mi amintesc precis. De ce?

– Unde aţi fost înregistrat ca donator?

– La Centrul de Transfuzii North Poole.

– Credeţi că mai aveţi fişă acolo?

– Aşa cred.

Se auzi soneria de la uşa din faţă. Ailsa Brimley se întorsese de la cumpărături. Se retrase în bucătărie, iar Rode şi Smiley rămaseră în salonul cald şi intim.

– Spuneţi-mi altceva, zise Smiley, în legătură cu noaptea crimei. De ce aţi lăsat servieta la Fielding? Aţi uitat-o?

– Nu, nu tocmai. În seara aceea eram de serviciu la biserică, aşa că n-am mers împreună la Fielding. Stella a ajuns înaintea mea şi cred că Fielding i-a dat ei mapa – chiar la începutul serii, să fie sigur că nu o uităm. Mai tîrziu a şi menţionat asta. Stella o pusese lîngă paltonul ei, în hol. Nu era mare, treizeci şi cinci de centimetri pe douăzeci şi doi. Aş fi putut jura că, la plecare, cînd ne luam rămas-bun, o avea în mînă, dar sigur m-am înşelat. Abia cînd am ajuns acasă m-a întrebat ce am făcut cu ea.

– Ea v-a întrebat pe dumneavoastră ce-aţi făcut cu mapa?

– Da. Apoi s-a enervat şi mi-a aruncat că sigur, ea trebuia mereu să-şi amintească de toate. Nu ţineam neapărat să mă întorc, aş fi putut să-l sun pe Fielding şi să mă duc s-o recuperez a doua zi la prima oră, dar Stella nici n-a vrut să audă. M-a obligat să mă întorc. Nu prea am vrut să povestesc poliţiei despre certurile noastre, nu mi s-a părut corect.

Smiley aprobă.

– Cînd aţi ajuns la Fielding, aţi sunat la uşă?

– Da. Are o uşă în exterior, apoi una din sticlă, un soi de fereastră lungă, ca să nu tragă curentul. Uşa din faţă era încă deschisă şi lumina aprinsă în hol. Am sunat şi am luat mapa de la Fielding.

Cînd sună telefonul, terminaseră deja masa.

– Aici Rigby, domnule Smiley. Am rezultatele de laborator. Mă cam intrigă.

– Mai întîi lucrarea de la examen; nu se potriveşte?

– Nu. Experţii de aici spun că toate cifrele şi textul au fost scrise cu acelaşi pix. Nu sînt siguri în ceea ce priveşte schemele, dar spun că explicaţiile de la toate schemele sînt scrise de aceeaşi mînă ca şi textul din lucrare.

– Adică toate sînt scrise de mîna băiatului?

– Da. Am adus, pentru comparaţie, mostre din scrisul lui. Toate se potrivesc perfect cu lucrarea. E cert că Fielding nu şi-a băgat nasul.

– Bun. Şi îmbrăcămintea? Nici acolo nimic?

– Urme de sînge, atîta tot. Nici o amprentă pe plastic.

– Apropo, care este grupa ei de sînge?

– Grupa A.

Smiley se aşeză pe marginea patului. Lipind receptorul de ureche, prinse să vorbească încet. Zece minute mai tîrziu, coborî calm scările. Vînătoarea luase sfîrşit şi îi era deja silă de lovitura de graţie.

Rigby sosi după aproape o oră.

Capitolul 20

GUNOAIE DUSE DE RÎU

Albert Bridge arăta la fel de absurd ca întotdeauna; structura scheletică de oţel, cu o arhitectură wagneriană, se profila pe cerul londonez liniştit. Tamisa se tîra pe sub el cu resemnare, cărîndu-şi pe margini gunoaiele, spre danele din Battersea, şi luneca mai departe, învăluită în neguri.

Ceaţa era deasă. Smiley urmărea resturile de lemne purtate de şuvoi, care se estompau în pete de praf alburiu, păreau că se înalţă şi apoi se dizolvau şi piereau.

Aşa avea să se sfîrşească totul, într-o dimineaţă apăsătoare ca aceasta: criminalul avea să fie tîrît văicărindu-se din celula lui şi gîtul avea să-i fie vîrît într-un ştreang de cînepă. Smiley se întrebă dacă peste două luni de zile va mai avea curajul să privească înapoi, să-şi amintească de întîmplarea asta în vreo altă dimineaţă cînd se vor ivi zorile la fereastra lui şi pendula va marca scurgerea timpului. Ce altceva decît un gunoi dus de rîu era şi viaţa unui om al cărui cap e vîrît în ştreang pe eşafod?

O luă pe Beaumont Street, spre King's Road. Maşina cu lapte trecu zdrăngănind pe lîngă el. O să ia micul dejun undeva,

apoi o să ia un taxi pînă în Curzon Street şi o să facă o rezervare pentru cină, alegînd un vin bun. Fielding va fi mulţumit.

Fielding închise ochii şi bău, cu mîna stîngă la piept.

– Divin, spuse el, divin.

Iar Ailsa Brimley, aflată în faţa lui la masă, zîmbi blînd.

– Cum o să vă petreceţi timpul după ce ieşiţi la pensie, domnule Fielding? întrebă ea. Cu vinurile franţuzeşti?

Cu paharul încă la buze, Fielding privi flăcăruia luminărilor. Argintăria era de prima calitate, mai bună decît a lui. Se întrebă de ce nu erau decît ei trei la masă.

– În linişte şi pace, răspunse el în cele din urmă. De curînd am făcut o descoperire.

– Ce anume?

– Că pînă acum am recitat în faţa unei săli goale. Dar mă consolează gîndul că nu-şi aminteşte nimeni cînd am uitat cuvintele sau n-am dat replica la timp. Atîţia dintre noi aşteaptă cu răbdare să le moară publicul. La Carne nu-şi va mai aminti nimeni, peste un semestru sau două, cum mi-am bătut joc de viaţa mea. Pînă nu demult am fost prea vanitos ca să-mi dau seama de asta.

Puse paharul pe masă, în faţa lui, şi-i zîmbi brusc Ailsei Brimley.

– La acest fel de pace mă refer. Să nu mai exist decît pentru mine însumi; să fiu un eremit laic, uitat şi în siguranţă.

Smiley îi mai turnă vin şi spuse:

– Domnişoara Brimley l-a cunoscut bine pe fratele dumitale, pe Adrian, în timpul războiului. Am lucrat toţi în acelaşi departament. O perioadă, ea a fost secretara lui Adrian. Nu-i aşa, Brim?

– Este deprimant să vezi cum cei răi supravieţuiesc, declară Fielding. Jenant. Pentru cei răi, desigur.

Un uşor suspin gastronomic îi scăpă de pe buze şi zise:

– Momentul adevărului după o masă bună. *Ubergangsperiode*[1], de la *entrements*[2] şi pînă la desert.

Rîseră toţi, apoi se instală liniştea. Smiley îşi puse paharul pe masă şi zise:

– Povestea pe care mi-ai spus-o joi, cînd am venit la dumneata...

– Ce-i cu ea?

Vocea lui Fielding suna iritat.

– Despre cum ai copiat pentru Tim Perkins... cum i-ai scos lucrarea din mapă şi ai modificat-o...

– Da?

– Nu e adevărată.

Cu acelaşi ton ar fi putut vorbi şi despre vreme.

– Au făcut teste, şi nu se potriveşte. Scrisul aparţine unei singure persoane... băiatul. Dacă cineva a copiat, acela a fost băiatul.

Urmă o lungă tăcere. Fielding ridică din umeri.

– Dragă amice, să nu-ţi închipui că am să cred asta. Tipii ăia sînt nişte reduşi mintal.

– Sigur, lucrul ăsta poate să nu aibă nici o semnificaţie. Cred că de fapt vrei să-l protejezi pe băiat, nu? Şi minţi pentru el, în memoria onestităţii lui, ca să zic aşa. Asta este explicaţia?

– Ţi-am spus adevărul, replică Fielding scurt. Crezi ce vrei.

– Eu mă gîndesc că aţi fi putut fi complici; dumneata ai fost mişcat de disperarea băiatului cînd acesta ţi-a adus lucrările, ai cedat impulsului de moment şi ai deschis mapa, ai scos lucrarea lui şi i-ai spus ce să scrie.

1 În tot timpul (în germană în original) (n.tr.).

2 Gustări (în franceză în original) (n.tr.).

– Ascultă, se răsti Fielding furios, de ce te amesteci în chestii care nu te privesc?

Smiley îi răspunse cu o bruscă vehemenţă:

– Încerc să te ajut, Fielding. Te conjur să mă crezi că mă străduiesc să te ajut. De dragul memoriei lui Adrian. Nu vreau să se complice inutil lucrurile, nu vreau suferinţe inutile. Vreau să ştiu exact cum s-a întîmplat, înainte să apară Rigby. Au retras acuzaţia împotriva lui Janie. Ştii asta, presupun. Acum cred că Rode e făptaşul, dar nu l-au arestat. Ar fi putut să-l reţină, dar n-au făcut-o. I-au luat numai depoziţii suplimentare. Aşa că, vezi tu, servieta aia e teribil de importantă. Cheia cazului stă în răspunsul la întrebarea dacă dumneata ai văzut ceva într-adevăr în ea, sau dacă Perkins a fost cel care a văzut ceva. Nu înţelegi? Dacă în realitate Perkins a copiat, dacă numai băiatul a deschis mapa şi nu dumneata, poliţia o să vrea să afle răspunsul la o întrebare capitală: *vor vrea să ştie de unde ştiai dumneata ce era înăuntru.*

– Ce vrei să spui?

– Ştii, poliţiştii nu sînt chiar reduşi mintal. Să punem puţin problema invers. Să presupunem că dumneata ai ucis-o pe Stella Rode, să presupunem că ai avut un motiv, un motiv foarte întemeiat, şi că ei ştiu care ar putea fi acest motiv; să presupunem că dumneata ai luat-o înaintea lui Rode după ce i-ai dat servieta în noaptea aceea – de pildă, cu bicicleta, aşa cum a zis Janie, călărind pe vînt. Dacă aşa stau lucrurile, nici unul din obiectele pe care zici că le-ai văzut nu ar fi fost de fapt în servietă. Ar însemna că ai inventat. Şi cînd, după aceea, au apărut notele la examen şi ţi-ai dat seama că Perkins a copiat, atunci te-ai gîndit că el s-a uitat în servietă şi a văzut că nu conţinea nimic, nimic altceva decît lucrările de la examen. Ce vreau să spun este că aşa s-ar explica de ce ai fost nevoit să-l omori pe băiat.

Se opri şi îi aruncă o privire lui Fielding.

– Şi într-un fel, adăugă el, aproape împotriva propriei voinţe, aşa s-ar explica toate mai bine, nu?

– Şi care ar fi, dacă îmi pot permite să întreb, motivul despre care vorbeşti?

– Probabil că te şantaja. În mod cert ştia despre condamnarea dumitale, încă de pe cînd locuia în nord. Tatăl ei fusese magistrat, n-am dreptate? Înţeleg că poliţia a studiat dosarele. Tatăl ei a judecat cazul. Ea ştia că eşti falit şi că ai nevoie de o altă slujbă, şi te juca după cum avea chef. Se pare că şi D'Arcy era la curent. Ea îi spusese. N-avea nimic de pierdut; el cunoştea istoria asta din start, el fusese cel care împiedicase accesul presei la ea; ea ştia şi asta, ştia şi cu cine avea de-a face. I-ai spus şi dumneata lui D'Arcy, Fielding? Posibil. Cînd Stella a venit la dumneata şi ţi-a spus că-ţi cunoştea secretul şi ţi-a rîs în faţă, te-ai dus la D'Arcy şi i-ai povestit. L-ai întrebat ce era de făcut. Iar el ţi-a răspuns – ce-ar fi putut să-ţi răspundă? – probabil că te-a sfătuit să afli ce vrea. Dar ea nu voia nimic; cel puţin nu bani, ci ceva mai pe placul ei, ceva care să-i satisfacă mintea perversă. Voia să te stăpînească, să te sucească după pofta ei. Se dădea în vînt după conspiraţii, te soma să te întîlneşti cu ea la ore şi în locuri aberante: în pădure, în biserici părăsite şi în special noaptea. Şi nu cerea nimic altceva decît libertatea dumitale, te obliga s-o asculţi fălindu-se şi povestind despre intrigile ei maladive, te constrîngea să te guduri şi să te înjoseşti, apoi îţi dădea liber pînă la următoarea întîlnire. Vezi tu, urmă el, privind din nou spre Fielding, aşa vor raţiona şi poliţiştii. De aceea trebuie să ştim cine s-a uitat în servietă. Şi cine a copiat la examen.

Îl priveau amîndoi. Ailsa îngrozită, iar Fielding nemişcat şi imperturbabil.

– Dacă aşa raţionează, întrebă Fielding într-un tîrziu, cum îşi închipuie că eu ştiam că Rode se va întoarce după servietă în noaptea aceea?

– A, se ştie că trebuia să te întîlneşti cu ea în noaptea respectivă, după masa de la dumneata.

Smiley aruncă remarca de parcă ar fi fost un amănunt plicticos, şi adăugă:

– Făcea parte din regulile jocului ei.

– De unde ştiu ei lucrul ăsta?

– Din declaraţia lui Rode, continuă Smiley, se ştie că Stella avea servieta în hol, o ducea chiar în mînă. Cînd au ajuns la North Fields, n-o mai avea; s-a înfuriat şi l-a acuzat pe el că a uitat-o. L-a obligat să se întoarcă s-o ia. Înţelegi cum am dedus?

– O, absolut, zise Fielding, iar Smiley o auzi pe Ailsa Brimley şoptindu-i numele îngrozită.

– Cu alte cuvinte, cînd Stella a pus la cale trucul ăsta ca să-şi satisfacă dorinţele stranii, dumneata ai sesizat prilejul care ţi se oferea ca s-o omori, aruncînd vina pe un vagabond inexistent sau, în cazul în care asta ar fi dat greş, pe Rode, ca variantă de rezervă. Să presupunem că intenţionai să o ucizi. Bănuiesc că ai plănuit să te duci acasă la ea cu bicicleta, într-o seară în care Rode avea cursuri pînă tîrziu. Aveai cizmele şi pelerina, chiar şi cablul sustras din dulapul lui Rode, şi aveai de gînd să laşi urme care să inducă în eroare. Dar ce ocazie nemaipomenită cînd Perkins a apărut cu servieta! Stella te convocase – mapa uitată urma să fie pretextul care ar fi făcut posibilă întîlnirea. Mă tem că aşa vor gîndi poliţiştii. Şi vezi, ei ştiu sigur că nu a fost Rode.

– De unde ştiu? Cum ar putea să ştie? Nu are nici un alibi.

Smiley păru că nu-l aude. Se uită spre fereastră şi la draperiile grele de catifea care tresăltau neliniştite.

– Ce e? La ce te uiţi? întrebă Fielding cu o tensiune bruscă în voce, dar Smiley nu-i răspunse.

– Vezi dumneata, Fielding, zise el într-un tîrziu, noi nu ne putem cunoaşte cu adevărat semenii; nu există vreo axiomă

referitoare la fiinţele umane şi nici o formulă care să li se aplice tuturor. Iar unii dintre noi – am dreptate? – n-avem pic de consistenţă, sîntem atît de labili, încît ne uluim şi pe noi înşine; sîntem cameleoni. Odată am citit o poveste despre un poet care făcea baie în apă rece doar ca să poată lua act de existenţa lui prin contrastul de temperatură. Avea nevoie să se asigure, înţelegi, ca un copil răzvrătit împotriva părinţilor. Ai putea zice că avea nevoie ca soarele să strălucească deasupra lui ca să-şi vadă umbra şi să fie sigur că e viu.

Fielding făcu un gest nerăbdător cu mîna.

– De unde ştii că nu a fost Rode?

– Ştii care e secretul oamenilor de felul ăsta? Şi să ştii, Fielding, ei există. Nu au nici o trăire interioară, nu simt nici o plăcere, nici durerea, nici dragostea, nici ura; sînt copleşiţi de ruşine şi de spaima că nu au nici un fel de sentiment. Iar ruşinea, Fielding, această ruşine îi împinge spre extravaganţe şi stridenţe. Îşi impun să simtă apa rece, în absenţa căreia nu mai sînt nimic. Lumea îi etichetează drept exhibiţionişti, oameni cu capul în nori, mincinoşi, poate obsedaţi, dar nu drept ceea ce sînt în realitate: morţi vii.

– De unde ştii? De unde ştii că nu a fost Rode? strigă Fielding cu furie în voce, iar Smiley îi răspunse:

– Îţi spun imediat.

– Dacă Rode şi-ar fi omorît soţia, n-ar fi plănuit crima cu mult înainte, explică Smiley. Pelerina de plastic, cizmele, arma, calcularea amănunţită a intervalelor, folosirea lui Perkins ca să-i ducă servieta la dumneata acasă – acestea sînt dovezi ale unei îndelungi premeditări. Bineînţeles, s-ar pune întrebarea: dacă aşa stau lucrurile, de ce s-a mai încurcat cu Perkins, de ce nu a dus el însuşi servieta? Dar să lăsăm asta. Să vedem cum ar fi procedat ucigaşul. Pleacă acasă pe jos după cină, cu nevastă-sa, uitînd mapa în mod deliberat. După ce o lasă pe Stella acasă, se întoarce la dumneata ca s-o recupereze. Între noi fie vorba, era riscant să lase mapa din mînă. Lăsînd la o parte faptul că în mod firesc ar fi încuiat-o, soţia lui ar fi putut remarca lipsa ei la plecare, sau dumneata, sau

domnişoara Truebody – dar, printr-un noroc, nu a observat nimeni. Deci, îşi ia servieta, se întoarce grăbit acasă, o ucide şi aranjează indiciile false care induc în eroare poliţia. Vîră pelerina, cizmele şi mănuşile în coletul pentru refugiaţi, îl leagă şi se pregăteşte să-şi ia tălpăşiţa. Probabil că se alarmează la vederea lui Janie nebuna, dar ajunge pe potecă şi reintră în casă ca Stanley Rode. Cinci minute mai tîrziu se află la cei doi D'Arcy. Din acel moment, timp de patruzeci şi opt de ore, se găseşte sub supraveghere continuă. Poate n-ai ştiut, Fielding, dar poliţia a găsit arma crimei la patru mile distanţă, într-un şanţ de pe marginea drumului. Au găsit-o în mai puţin de zece ore după descoperirea crimei, mult înainte de Rode să fi avut prilejul s-o azvîrle acolo.

Aici însă este buba, Fielding. Aici s-au împotmolit ei. Bănuiesc că se poate aranja o falsă armă a crimei. Rode ar fi putut să ia fire de păr de-ale Stellei din pieptenii ei, să le lipească cu sînge de om pe o bucată de cablu coaxial şi să pună obiectul în şanţ înainte să fi comis crima. Dar n-ar fi putut folosi decît propriul său sînge – care are altă grupă. Sîngele de pe arma pe care a găsit-o poliţia avea grupa Stellei. Nu el este făptaşul. Mai există o altă dovadă, mai concretă, avînd de-a face cu coletul. Ieri Rigby a stat puţin de vorbă cu domnişoara Truebody. Se pare că ea a dat telefon la Stella Rode în dimineaţa zilei în care a fost omorîtă. A telefonat la solicitarea dumitale, Fielding, ca să-i spună că joi dimineaţa o să vină un băiat cu nişte haine vechi la North Fields – să aibă grijă să nu sigileze coletul pînă atunci... Cu ce te-a ameninţat Stella, Fielding? Cu o scrisoare anonimă la şcoala unde urma să predai?

Apoi Smiley puse mîna pe braţul lui Fielding.

– Pleacă acum, pentru numele lui Dumnezeu. Ai foarte puţin timp, în memoria lui Adrian, du-te, rosti el, iar Ailsa Brimley şopti ceva inaudibil.

Fielding nu păru să audă. Capul lui mare era împins spre spate, ochii pe jumătate închişi, paharul de vin încă prizonier între degetele lui masive.

Atunci clopoţelul de la intrare sună strident, ca ţipătul unei femei într-o casă părăsită.

Smiley nu-şi mai aminti niciodată ce făcuse zgomotul acela, mîinile lui Fielding pe masă, în momentul în care se ridicase în picioare, sau scaunul lui care cădea în spate. Poate că nici nu fusese vreun zgomot, ci numai şocul mişcării violente cînd nimeni nu se aştepta, sau imaginea lui Fielding, care cu o clipă mai devreme stătuse letargic în scaun, iar acum ţîşnise spre ieşire. Apoi Rigby pusese mîna pe el, îi apucase braţul drept şi-i făcea ceva, căci Fielding ţipa de durere şi spaimă, răsucindu-se să se uite la ei, captiv în strîmtoarea lui Rigby. Pe urmă Rigby rostise cuvintele obişnuite, iar privirea înspăimîntată a lui Fielding căzuse asupra lui Smiley.

– Opreşte-l, opreşte-l, Smiley, pentru numele lui Dumnezeu! Au să mă spînzure.

Şi strigă ultimele cuvinte de cîteva ori: „Au să mă spînzure, au să mă spînzure“, pînă cînd intrară detectivii şi-l împinseră fără nici o formalitate în maşină.

Smiley urmări maşina care se îndepărta. Nu accelera, ci doar îşi croia drum pe strada umedă. Rămase pe loc mult timp după aceea, privind spre capătul străzii şi stîrnind mirarea trecătorilor care se holbau la el sau încercau să ghicească încotro se uita. Dar nu era nimic de văzut. Numai strada luminată slab şi umbrele care alunecau de-a lungul ei.

Liceul din Carne e un cerc exclusivist, un spaţiu greu penetrabil şi surpat de conservatorism. Personajele care-l populează par descinse simultan din Dickens şi Poe. Cînd Stella Rode, soţia noncorformistă a unui profesor de ştiinţe exacte, este ucisă cu sălbăticie, groaza se pogoară nu doar peste conclavul didactic, ci peste întreaga comunitate. Cu atît mai mult cu cît, într-o scrisoare, victima îşi făcuse cunoscute premoniţiile funebre. Într-un hăţiş al pistelor false, făcînd slalom printre suspecţi şi alibiuri, George Smiley este singurul care poate face lumină, chiar dacă dezlegarea enigmei împroaşcă obrazul respectabil al instituţiei cu o pată ce nu are să se curețe.

RAO
International
Publishing
Company

ISBN 973-576-140-8
9 789735 761400